

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

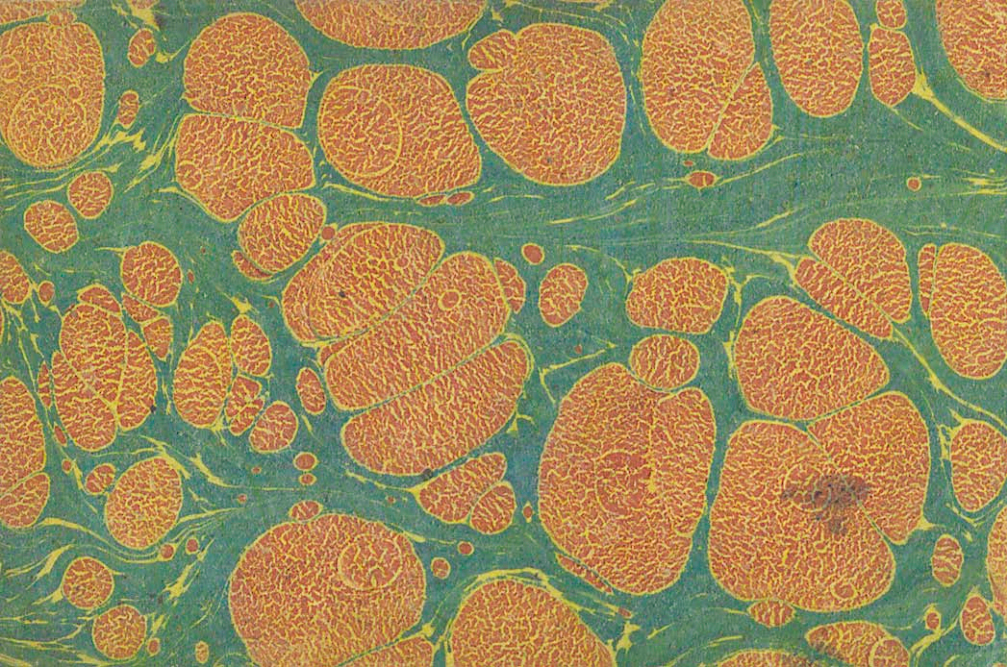
You are free to:

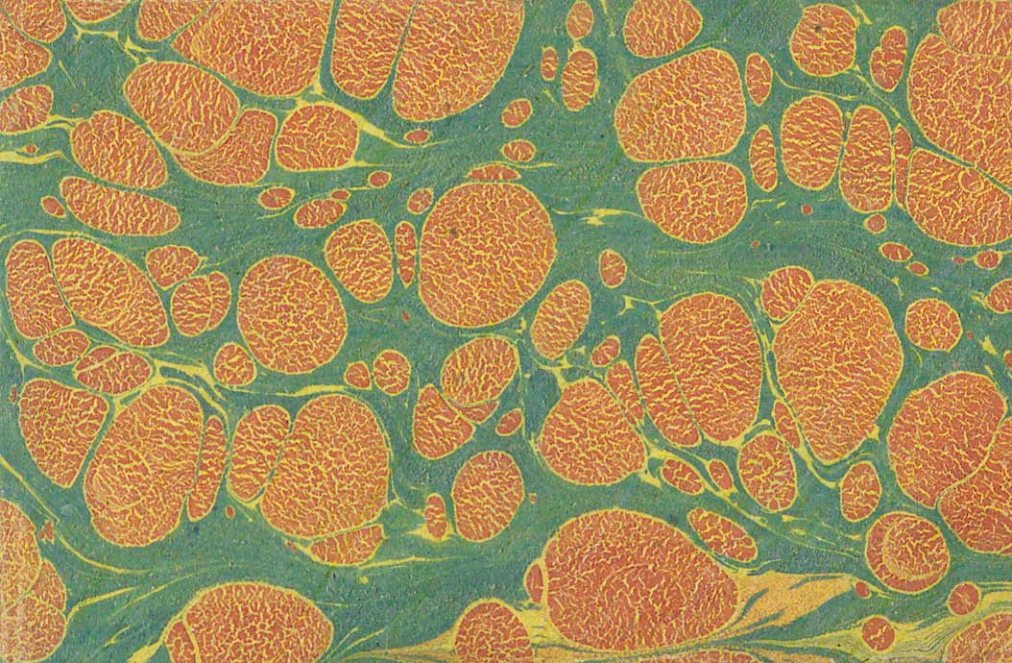
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

7/469

12226

ՔԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾՆԵԿԱՆ

ԳԻՉ ԱՏԵՆԻ ՄԷՋ ՀԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

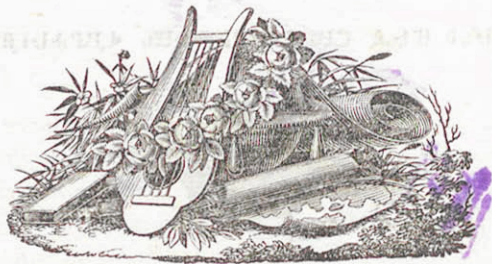
Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1836 ՌՄՁԵ

19226

1969

64481

ՅԼՈՒԶԼԻՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս ամեն արուեստի աշկերտութիւն ունի, միայն սորվելով որ ինչպէս կը շինուի մէկ բան մը՝ չի կրնար մէկէն շինել, հասկա պէտք է որ գործքով ալ վարժի շինելու, ասանկ ալ քերականութիւն արուեստին մէջը ինչպէս որ մէկ աշկերտ մը գործքով չի վարժի շարադրելուն, կանոնները գիտնալը չօգտէր : Ուստի աս պղտի գրքուկը քերականութիւն դնէ մանողներուն գիւրութիւն համար կրնայ ծառայել, որ հոն սորված կանոններն ին՝ հոս գործ ածեն : Անոր համար հօլովներէն

ըսկսած ինչևան համաձայնութեան կանոնները բանեցընելու
օրինակներուն աշխարհաբառը կըդնենք, դիմացն ալ գրաբա-
ռը՝ առանց հօլովելու, առանց լծորդելու, ու առանց համա-
ձայնութե. որ սորվել ուզողը ինքիրեն գտնայ անոնց հօլովը,
լծորդութիւնը, ու համաձայնութիւնը, տեղին յարմար: Ով որ
ջանքով ու համբերութեք աս վարժութիւնը ընէ, քիչ ատենին
մէջը թէ՛ հասկընալու կըբացւի, ու թէ՛ անսխալ շարադրելը
կըսորվի մեր գեղեցիկ գրաբառ լեզւին:

ՔԵՐԱՆԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ա. ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանի վրայ՝ որուն եզակի սեռականը ի, ու գործիականը իւ իւրայ :

Երբոր լսեց Հերովդէս Թափաւորը .

Հերովդէս Թափաւորին օրերը .

Թափաւորին պատասխանի տըւին .

Թափաւորին գնաց .

Թափաւորին կըսէ .

Դէպ 'ի սիրպը նշան առաւ .

Իբրեւ լուաւ արփայ Հերովդէս : (Ի հոլ . եզ . ուղ :)

Յաւուրս Հերովդի արփայ : (եզ . սեռ :)

Պատասխանի ետուն արփայ : (եզ . վեր . ջահով ար :)

Չողաւ արփայ : (եզ . առ նախգրիւ ար :)

Ասէ արփայ : (եզ . յ նախգրիւ ար :)

Դիպէցոյց սիրպ նորա : (եզ . 'ի նախգրիւ ար :)

Երեսը Բաժանորին դարձուց .

Թափառորը մեռուց .

Թափառորէն հրաման ելաւ .

Թափառորին համար մամուռքի մէջ էին .

Թափառորով դո՛հ չեն ըլլար .

Թափառորին լոբս Դին կեցած էին .

Անոր սիրտին մէջ .

Լսէ ինծի ո՛վ Բաժանոր .

Դարձոյց զերեսս իւր արփայ : (Եղ . յ նախ
գրիւ ար :)

Սպան արփայ : (Եղ . հայց :)

Հրաման ել արփայ : (Եղ . բաց :)

Հողային արփայ : (Եղ . պատմ :)

Ոչ շատանան արփայ : (Եղ . գործ :)

Շուրջ կային արփայ : (Եղ . պար :)

Սիրտ նորա : (Եղ . ներդ :)

Լոբ ինձ արփայ : (Եղ . կոչ :)

Բ . ՀԱՄԱՐ :

Արեւելքի Բաժանորները .

Թափառորներուն թաղաւորը .

Խոււերու խրատ տալ .

Երկինքը նայել .

Սիրտերին պինացուցին .

Թափառորներէն մէկը .

Արփայ արեւելից : (յող . ուղ :)

Արփայ արքայ : (յող . սեռ :)

Խրատ տալ Խոււ : (յող . վերջահոլովար :)

Հայել երկինք : (յող . յ նախգրիւ ար :)

Խստացուցին սիրտ իւրեանց : (յող .
հայց :)

Ոմն արփայ : (յող . բաց :)

Թագաւորներուն վրայ քէշ զուրցել .
Սրբերնոնքին ինծմէ հեռու են .

Սրբերնոնք լորս ռին մշուշ պատած է .

Սիրբերնոնք մէջը խօսիմ .

Մախկ գրէք ո՛վ Թագաւորներ .

Չարախօսել արհայ : (յոգ . պատմ :)

Սիրբ իւրեանց հեռացեալ մեկուսի են
յինէն : (յոգ . գործ :)

Մէգ պատեալ է սիրբ նոցա : (յոգ .
պար :)

Խօսեցայց սիրբ նոցա : (յոգ . ներդ :)

Լուարուք արհայ : (յոգ . կոչ :)

Գ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոռոյնոնքին վրայ՝ որ եղալի սեռաւորն է, ու գործիաւորն աւ իւրայ :

Քաղաքը պարտի ամրոցներէ .

Քաղքին պարին լորս ռին նստեր էին .

Քաղքին պարերուն վրայ կեցեր էին .

Ասիայի քաղաքներէն .

Քաղքին պարերէն վար կախել .

Պարիսպ ամրացուցանել զքաղաքն : (եղ .
գործ :)

Նստէին պարիսպ քաղաքին : (եղ . պար :)

Կային ի վերայ պարիսպ քաղաքին : (յոգ .
սեռ :)

Քաղաք Ասիոյ : (յոգ . բաց :)

Կախել պարիսպ քաղաքին : (յոգ . պատմ :)

Վարագոսնէրով գոցել .
Քաղաքնէրուն լորս դին արտեր կային .

Վարագոսն պատել : (յոգ . գործ :)
Էին քաղաք անգաստանք : (յոգ . պար :)

Դ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանսին վրայ՝ որ եղանի սեռանիսն ոյ, ու գործիսն ու ու իւրաքանչիւր :

Գեղին վրայ .
Քու սիրոս կը յանձնեմ .

Կենդանիէ տարբերութի չունող .
Ան քաղաքին գեղին համար կըսեն որ .
Անունի նշանով գոցած .
Գաւազանին լորս դին պըտըտելով .
Կերպ կերպ խոսեցուն .
Կենդանիներուն գլխալ .
Կենդանիներէն չորս ոտք ունեցողները ըն-
տրեց .
Ընդէնէնով գոհ ըլլալ .
Դրան վարի դիման քովէր .

Ի վերայ գեղ : (եղ . սեռ :)
Յանձն առնեմ սէր քում : (եղ . վերջա-
հոլով տր :)
Ոչ ինչ ընդհատ անասուն : (եղ . բաց :)
Գեղ քաղաքին պատմեն, զի : (եղ . պատմ :)
Կնիք փակեալ : (եղ . գործ :)
Շուրջ եկեալ դոստ : (եղ . պար :)
Ազգի ազգի բոյս : (յոգ . սեռ :)
Ողորմել անասուն : (յոգ . վերջահոլով տր :)
Ընտրեաց զընթրոտանիս անասուն : (յոգ .
բաց :)
Ունդ շատանալ : (յոգ . գործ :)
Սեմ գրանն : (յոգ . պար :)

Ե . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանս Գրայ՝ որ եղալի սեռականը ևոյ, ու գործիականը եաւ իլլաւ :

Եկեղեցին մէջը .

Եկեղեցին գուրս ընել .

Աստուծոյ եկեղեցին քամահրել .

Եկեղեցին աղօթք ընել .

Եկեղեցին երան շէն ըլլալը .

Քաղաքացիներէն մէկ քանի հոգի .

Եկեղեցին երով լեցուցին աշխարհքը .

Եկեղեցին եւլ պարտիլ .

Ի մէջ եկեղեցի : (եղ . սեռ :)

Արաքսէլ եկեղեցի : (եղ . բաց :)

Եկեղեցի ան արհամարհել : (եղ . սար :)

Յաղօթս կալ եկեղեցի : (եղ . ներդ :)

Շինութի եկեղեցի : (յոգ . սեռ :)

Ոմանք քաղաքացի : (յոգ . բաց :)

Լցին զաշխարհն եկեղեցի : (յոգ . գործ :)

Շրջել եկեղեցի : (յոգ . սար :)

Զ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանս Գրայ՝ որ եղալի սեռականը ան կամ եան, բացասականը անէ կամ եանէ,
ու գործիականը ամբ կամ եամբ իլլաւ :

Աղէղի ձևով .

Տնէն վըռնալաւ .

Ի ձև աղէղի : (եղ . սեռ :)

Հալածեալ քան : (եղ . բաց :)

Դռնէն վար կախած .

Ասեղով կարել .

Տանը շորս Դին սըրսըկնել .

Պահանգին անէծքով լեցուն է .

Եղէֆնէրու պէս .

Պղպիկնէրէն մէկուն .

Սիւնէրով վեր բռնած .

Ծաղկէնէրուն վայր ցօղ կինջնայ .

Տըր Դէլ խելայի .

Կախեալ Դռնէն : (եղ . պատմ :)

Կարել ասեղն : (եղ . գործ :)

Սըսկել Կուն : (եղ . պար :)

Շուրին նոցա լի են անիծիւք . (յոգ . ուղ :)

Հանգոյն եղէֆն : (յոգ . սեռ :)

Միում Դորիկ : (յոգ . բաց :)

Սիւն վերամբարձ : (յոգ . գործ :)

Իջանէ ցօղ Ծաղիկ : (յոգ . պար :)

Հանճարեղ ճանուկ : (յոգ . ներդ :)

Ան հուրվառնիկն վայր՝ որ եղաիկ սեռականը ին , Բացառականը անէ , ու գործիականը ամբ
իւրայ :

Աստուծոյ յեռնի ըրածն ենք .

Ինչպէս գառնուկնէր գայլերու մէջ .

Եղնէրուն համար ինչ հոգն էր մի .

Գործ յեռն ինչ եմք : (եղ . սեռ :)

Որպէս գառն ինչ մէջ գայլոց : (յոգ . ուղ :)

Մի թէ եղն ինչ փոյթ էր ինչ : (յոգ . պատմ :)

Է. ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովման փին վրայ՝ որ եղալի սեռականը ու, իսկ յոգնալի սեռականը ուց իւլայ :

Պետրոս՝ առաքեալներուն խոսքին գլուխը .

Առաքելն սկսած .

Հառ զօրոյ .

Խրատներու մտիկ չի գնել .

Լաւ երէն անուշ հոտ կը բուրէր .

Անկիրթ Բնութեան վրայ ամենուն ատելի էր .

Պետրոս գլուխ առաքելոցն դաս : (եղ. սեռ :)

Այդ սկսեալ : (եղ. բաց :)

Զօր ծանու : (եղ. գործ :)

Անըտղ լինել խրատ : (յոգ. սեռ :)

Բուրէր զփեսա անուշահոտութի : (յոգ. բաց :)

Անհամբոյր Բարձր ատելի էր ամենեցուն : (յոգ. գործ :)

Ան հոլովման փին վրայ՝ որ եղալի սեռականը ու, իսկ յոգնալի սեռականը ունց իւլայ :

Քիչ երկրի տէր .

Հերմոն ըստած պղպի լեռնէն .

Քիչ զօրքով .

Եղջերուններուն պահակը տեղերը Բարձր լեռներն են .

Փոքր գաւառի իշխեցող : (եղ. սեռ :)

Ի Հերմոնէ լեռնէ փոքր : (եղ. բաց :)

Փոքր գնդաւ : (եղ. գործ :)

Լեռինք Բարձր են եղջերուաց ապաւէնք : (յոգ. ուղ :)

Անոնցմէ շապերուն .
Շապ ընտիր մարգիկներով .

Յոգն 'ի նոցանէ : (յոգ . սեռ :)
Յոգն ընտրելովք արամբք : (յոգ . գործ :)

Ը . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանսին վրայ՝ որ եղալի սեռականը եր, ու գործիականը երբ կամ երաւ կըլայ :

Իրէք չափ աւտարի մէջ գոցեց .
Կարօտ կըքաշէր ան խողերուն կերած
Եղծուրէն իր փորը կիշտացընէլ .
Իր աղջիկանը համար լսեց .
Մանչ զաւիւղը մէկտեղ .
Լիճին լորս Դին .
Չորցած ոսկորներ .
Խոռլերուն լսել կուտայ , լեզու լուանեցող
ներուն խօսիլ .
Եղծուրէնէն վար կախւած .
Չորս փաւերքով աշխարքս շինւած է .
Սոսկապուհի բաւլիք .

Թաղոյց 'ի գրիւս երիս աւիւր : (եզ . սեռ :)
Յանկայր ընուլ զօրովայն իւր Եղջիւր ,
զոր խողքն ուտէին : (եզ . բաց :)
Լուաւ Դոսաբի իւրմէ : (եզ . պատմ :)
Հանդերձ ոսաբ : (եզ . գործ :)
Եւր լճին : (եզ . պար :)
Ոսկի ցամաքեալք : (յոգ . ուղ :)
Խլից լսել տայ , և համբ խօսել : (յոգ .
սեռ :)
Կախեալ Եղջիւր : (յոգ . պատմ :)
Չորիւք փաւր աշխարհս կայ : (յոգ .
գործ :)
Բանալի արիւղ : (եզ . սեռ :)

Սոսնապուհէն հանել .

Տափալ ամանով բերաւ .

Երկինքին ասպէր .

Ասպէրուն պարտիւր .

Ասպէրով պսակեաւ .

Հանել արիւ : (եղ . բաց :)

Եբեր սիւսապէր : (եղ . գործ :)

Ասպր երկնից : (յոգ . ուղ :)

Շրջանք ասպր : (յոգ . սեռ :)

Ասպր պսակեալ : (յոգ . գործ :)

Թ . ՀԱՄԱՐ :

Առջի անխանոն հոլովմանսին վրայ :

Իրենց արիւնջ համար .

Իրենց ասնը արիւնջին կըտրանջային .

Տանապիւնջ վրայ ձգել յանցանքը .

Տեւեւ ծառաներէն աւելի ուժ ունին .

Վասն արիւնջ իւրեանց : (եղ . սեռ :)

Տրանջէին ասնապէր : (եղ . պատմ :)

Տանապէր արկանել զվասն : (եղ . պար :)

Զօրաւորագոյն են արիւնջ քան զծառայս :

(յոգ . ուղ :)

Սեղան ընդներուն համար .

Վէր հոգւով .

Վասն իռնապէր : (յոգ . սեռ :)

Վեցիւք արիւնջ : (յոգ . գործ :)

Երկրորդ անկանոն հուլիմանիքին վրայ :

Իմ հօրս ձեռքէն մէկը չեկրնար առնուր :	Ոչ որ կարէ յափշտակել 'ի ձեռաց հայր խնոյ : (եղ . սեռ . :)
Աղջիկը ճօրձէն բաժնընի պիտոր .	Բաժանեացի դուստր ճայր : (եղ . բաց . :)
Իր Մարիամ ճօրէ հետ .	Հանդերձ Մարեմաւ ճայր իւրով : (եղ . դործ . :)
Իրեն աղբարնէրէ .	Եղբայր նորա : (յող . ուղ . :)
Իմ մարմնաւոր աղբարնէրոս համար .	Վասն եղբայր իմոյ ըստ մարմնոյ : (յող . սեռ . :)
Իր պապէրով .	Նախահայր իւրովք : (յող . դործ . :)

Ժ . ՀԱՄԱՐ :

Երրորդ անկանոն հուլիմանիքին վրայ :

Անոր Բրնը որդին .	Որդի Բայր նորա : (եղ . սեռ . :)
Անոր Բրնը ծնած .	Ծնեալ Բայր նորա : (եղ . բաց . :)
Իր Բրնը մինակ .	Քայր իւրով միայնով : (եղ . դործ . :)

Իր փռեւեպանքը հոս մեր քովը չէ՞ն մի .

Քաւերէնին ատօղ սղբարներ .

Քաւերէնեան վրայ սիրտերնին կը հալի :

Եւ չիցէ՞ն Գորա աստ առ մեզ : (յոգ . ուղ :)

Եղբարք ատեցողք Գոր իւրեանց : (յոգ . սեռ :)

Խանգաղակաթ գորովն Գոր իւրեանց : (յոգ . պար :)

Չորրորդ անխնոն հուլմանքին վրայ :

Իր կնիանը հեալ երթայ .

Իր կնիանէն ծածուկ .

Իր Սափիրա կնիանը հէպ .

Ան կնիները՝ որ յոյսերնին ան վրայ էր .

Տանփիկններու պէս .

Մենծերը իրենց խաւոսաներն ունին .

Երթիցէ զհետ կնի իւրոյ : (եղ . սեռ :)

Գաղտ կնի իւրմէ : (եղ . բաց :)

Հանգերձ կնի իւրով Սափիրա : (եղ . գործ :)

Կնի որ յուսացեալ էին յան : (յոգ . ուղ :)

Հանգոյն փանփիկն : (յոգ . սեռ :)

Աւագանին հանգերձ փիկն : (յոգ . գործ :)

ԺԱ. ՀԱՄԱՐ :

Հինգերորդ անխնան հուշվճանգին վրայ :

Գեղի բնակիչները .

Մարիամին ու անոր քրոջը՝ Մարթային
գեղէն .

Գեղին լո՛ւս Դին գետեր կը պըտըտէին .

Մենձ գեղերո՛ւ իշխաններ .

Գեղերը պըտըտիլ .

Բնակիչք գիւղ . (եզ . սեռ .)

Գիւղ Մարեմայ և Մարթայի քեռ նորա :
(եզ . բաց .)

Գետք գիւղ գնային : (եզ . գործ .)

Պետք քաղաքագիւղ : (յոգ . սեռ .)

Շըջէլ գիւղ : (յոգ . գործ .)

Վեցերորդ անխնան հուշվճանգին վրայ :

Շաբաթն օրւան կարգը .

Ան օրւնէ ետքը .

Երկու օրով առաջ .

Իրեք օր վրան անցաւ .

Երկու օրէն ետքը .

Երկու օրէր ապրիս .

Շատ օրերով :

Չկարդ օր շաբաթու : (եզ . սեռ .)

Օր անտի և առյապայ : (եզ . բաց .)

Երկօր յառաջ : (եզ . գործ .)

Օր երեք ՚ի վերայ անցին : (յոգ . ուղ .)

Յեա երկօր : (յոգ . սեռ .)

Վեցցես երկայնօր : (յոգ . հայց .)

Օր բազմօք : (յոգ . գործ .)

Մասնական անոտանոց վրայ :

Մէկ մեծատուն մարդու մը .

Մէկուան հինգ քանքար տըւաւ , ղէկաւին
երկուք .

Մէկ ծերէ մը .

Մէկ Տերաիւղոս անունով ճարտասանի
մը հետ .

Բլուրներուն ղէկուան վրայ .

Անոնց ղէկուան տըւաւ .

Մէկէ ճէկը վախնար .

Անոնցմէ ղէկ քանի հոգի .

Մէկ քանի հոգի կըկարծեն .

Մէկ քանի հոգաւոյ համար կըտաւմեն .

Մէկ քանի քահանաներով .

Առն հին մեծատան : (եղ . սեւ . 1908 : 354)
Ոհ ետ հինգ քանքար , հին երկուքար :
վերջահոլով ար :

Ի ծերոյ հին : (եղ . բաց :)

Տերաիւղեաւ հին ճարտարախօսաւ : (եղ .
գործ :)

Ի վերայ միոյ ոք 'ի բլրոյ : (եղ . սեւ :)

Ետ ոք 'ի նոցանէ : (եղ . վերջահոլով ար :)

Չերկնէր ոք : (եղ . բաց :)

Ոհ 'ի նոցանէ : (յող . ուղ :)

Կարծիք են հին : (յող . սեւ :)

Պատմեն հին : (յող . սրտով :)

Երկամբք հին : (յող . գործ :)

ԺԳ . ՀԱՄԱՐ :

Առանց պատճառի ճ .
 Բանի ճ չի գար .
 Բանի ճ վրայ հոգը չէ .
 Բանով ճ գոհ չըլլար .
 Ինչ Բանի համար կուգաս կոր .
 Ուտելու Բան ճ չունին .
 Մեկուկէի ու օգնել .
 Մեկուկէի հրել .
 Մեկուկէի բաժնը իլ .
 Մեկուկէի ու մխիթար իլ .

Առանց ի՞նչ պատճառի : (Եզ . սեռ :)
 Ոչ ի՞նչ ազգիցէ : (Եզ . վերջահոլով ար :)
 Ոչ ինչ փոյթ է նմա ի՞նչ : (Եզ . պատմ :)
 Ոչ ի՞նչ շատանայ : (Եզ . գործ :)
 Ինչ դաս : (Եզ . առ նախգրիւ ար :)
 Ոչ ունին ինչ ուտիցեն : (Եզ . հայց :)
 Օգնել Բեմանոյ կամ իրերաց : (յոգ . ար :)
 Մղել Բեմանոյ կամ իրերաց : (յոգ . հայց :)
 Մեկնել Բեմանոյ կամ իրերաց : (յոգ . բաց :)
 Սփոփիլ Բեմանոյ կամ իրերաց : (յոգ . գործ :)

ԺԴ . ՀԱՄԱՐ :

Հարցախան անուանելու ձևայ :

Որո՞նք է աս պատկերը .
 Որո՞նք տամ .

Ո՞չ է պատկերս այս : (Եզ . սեռ :)
 Ո՞չ տաց : (Եզ . վերջահոլով ար :)

Ո՞րի՛ն կը վախեն .

Ի՞նչ իշխանու թէնով տա բանը կընեն .

Որո՞նց տա ջինն .

Որո՞նց համար կըսէ .

Ի՞նչ երեսով քու տա ջիդ ելլեմ՝ պիտոր .

Ի՞նչ բանի համար .

Ի՞նչ բանէ կը վախեն .

Ի՞նչ բանի վրայ կասկած կերթաս .

Ի՞նչ բանով կըսարծենաս .

Ո՞վ զանդիտես : (եզ . բաց :)

Ո՞վ իշխանու թէամբ տունես զայդ : (եզ . գործ :)

Ո՞վ առաջի : (յոգ . սեռ :)

Ո՞վ ասիցէ : (յոգ . պատմ :)

Ո՞վ դիմօք յանդիման եղէց քեզ : (յոգ . գործ :)

Վասն է՞ր : (սեռ :)

Ի՞նչ զանդիտես : (բաց :)

Ի՞նչ կասկածես : (պատմ :)

Ի՞նչ պերճացեալ ես : (գործ :)

ԺԵ . ՀԱՄԱՐ :

Վէրբերան անուններուն վրայ :

Անի առաքինի մարդու մը կին ըլլալով .

Ի՞նչ պատժի արժանի չէ .

Այնպիսի առաքինի տուն կին եղեալ : (եզ . սեռ :)

Որպէսի՞նչ պատժոյ չիցէ արժանի : (եզ . վերջահալով ար :)

Աննի ազգէ .

Աստիով գոհ ըլլալ .

Աստի յուսահատութիւններէն ետքը .

Աստի ողորմելութիւններով լցած էր .

Յազգէ այնպիսի : (եղ . բաց :)

Այստան շատանալ : (եղ . գործ :)

Ի վերայ այստան յուսահատուէց : (յոգ . սեռ :)

Այստան լի էր թշուառութեամբք : (յոգ . գործ :)

Հանրային անուաներուն վրայ :

Ամենուն տէրն է .

Բոլոր հաւատացեալներուն .

Ամենահոգ՝ որ հում էք .

Ամենուն վրայ կը գլխաւոր .

Ամենք օրհնէ .

Ձեր ամենէն .

Աւրիշ ամեն առաքինութիւններով .

Տէր է ամենեւեան : (սեռ :)

Բոլորեւեան հաւատացելոց : (վերջահոլով տր :)

Ամենեւեան՝ որոց էք 'ի հում' : (վերջահոլով տր :)

Գլխաւոր էս ամենեւեան : (առնախղիւ տր :)

Ամենեւեան օրհնեա : (հայց :)

Ի ձէնջ ամենեւեան : (բաց :)

Այլովքն ամենեւեան առաքինութեք : (գործ :)

Ժ.Զ. ՀԱՄԱՐ :

ԹԱՌԱՅԻՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԺԵՄ :

Մէկ մարդ մը երկու սրդի ունէր .

Մէկ տիրոջ մը ծառայէլ .

Մէկ հովիւէ մը .

Մէկ մարդով մը մեղքը մտաւ աշխարհս .

Մէկ օրւան մէջ .

Առջի տարւան մէջը .

Երկու ոտքով կաղ քալէլ .

Չորս կողմէն .

Երեսուն տարին ըննալու ատենը .

Առն Դէն երկու որդիք : (սեռ :)

Մի տեառն ծառայէլ : (վերջահոլով ար :)

Ի հովուէ Դ : (բայ :)

Մի մարդով մեղք յաշխարհ մտին : (գործ :)

Մի աւուր : (ներդ :)

Առաջին ամի : (ներդ :)

Երկուսն ոտիւք կաղալ : (գործ :)

Չորսին կողմանց : (յոգ . բայ :)

Ի լրումն երեսուն ամաց : (յոգ . սեռ :)

Ժ.Է. ՀԱՄԱՐ :

ԷՄԻՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԺԵՄ :

Ինչ որ իմ է , գուր է .

Ինչ որ ինքի օգուտ է , գուր զիտս կընէ .

Ամենայն որ ինչ էս է , գու է : (եղ . սեռ :)

Ամենայն որ ինչ էս օգուտ է , գու ի զիտս

է : (եղ . վերջահոլով ար :)

Իս ու փեղ մէկ տեղ կը վըռնան .
 Ինծմէն կամ փեղմէն սկիտոր պահանջեն .
 Ինծմով կապրին , փեղմով կը թագաւորեն .
 Ինքը ստեղծեց զմեզ , չէ թէ մէկ կայինք .

Ձեր վարպետը երկու զուռուշը չի տար .

Ճշմարիտ յեղի կըսեմ .

Մեզ երեսէ մի՛ ձգեր .
 Մեզմէ ելան , բայց մեզմէ չէին .
 Որ մեր չորս գին կեցեր են .
 Ինքիւն գէմ՝ ըլլալով .
 Հանեց զգետոր իր վայելի .
 Աշխարհս իր վայ կըստըլաւի .
 Իրենք իրենց ողորմելու թեր պատճառ են .

Վռնտեցին իրենցմէ հողին սք .
 Ասկայ ինքիւն չըսաւ .
 Ինքիւն չիւր Դին կըգառնայ .

Ես և Դու՝ ի միասին հալածեն : (եղ . հայց :)
 Ես կիմ Դու պահանջեսցեն : (եղ . բաց :)
 Ես կեան , Դու թագաւորեն : (եղ . գործ :)
 Նա արար զմեզ , և ոչ էս էաք : (յոգ . ուղ :)

Վարդապետն Դու ոչ տայ զերկդրամեանն :
 (յոգ . սեռ :)

Ամէն ասեմ Դու : (յոգ . վերջահոլով տր :)

Մի անտես առներ էս : (յոգ . հայց :)
 Ես ելին , այլ ոչ էին էս : (յոգ . բաց :)
 Որ շուրջ կան էս : (յոգ . պար :)
 Ընդգիմամարտ ինքն լինելով : (եղ . սեռ :)
 Մերկացաւ ինքն զհանգերձն : (եղ . բաց :)
 Երկիր պատի ինքն : (եղ . պար :)
 Ինքն ինքն են պատճառք թշուառութի :
 (յոգ . ուղ . և վերջահոլով տր :)
 Մերժեցին ինքն զմք հողին : (յոգ . բաց :)
 Չայս ոչ իւր ինչ ասաց : (եղ . բաց :)
 Առածի իւր : (եղ . պար :)

ԺԸ . ՀԱՄԱՐ :

Յոսիական զերանուաներուան վրայ :

Ու անոր անուանը Յս կանչեց .
Երազին մէջը անոր երկցաւ .

Ու հրեշտակը անոր քովէն գնաց .
Ամեն բան անով եղաւ .
Աննք Փիլիպպոսի մօտեցան .
Աննց աչւրներնին կուրցուց .
Աննք խրկեց որ քարոզէն .
Աննցմէ մէկ քանին .
Ու ամ աննց վրայ կը ծիծաղի .

Եւ կոչեաց զանունն նա Յս : (Եղ . սեռ :)
Ի տեսլեան երևեցաւ նա : (Եղ . վերջահոլով տր :)
Եւ գնաց նա հրեշտակն : (Եղ . բաց :)
Ամենայն ինչ նա եղև : (Եղ . գործ :)
Նա մատեան առ Փիլիպպոս : (յոգ . ուղ :)
Կուրացոյց զաչս նա : (յոգ . սեռ :)
Առաքեաց նա քարոզէլ : (յոգ . հայց :)
Կէսք նա : (յոգ . բաց :)
Եւ տր ծիծաղեսցին : (յոգ . սլարաւ :)

ԺԹ . ՀԱՄԱՐ :

Նոյն Տարդուան մեղքին համար .
Նոյն կերպով .

Վասն նոյն մեղաց : (Եղ . սեռ :)
Ըստ նոյն օրինակի : (Եղ . վերջահոլով տր :)

Նոյն կարգով .

Նոյն անդամները մեկգլմէկ հոգան .

Նոյն աւետիքներուն .

Նոյն հերձուածողներուն համար կըսէ .

Նոյն շէնքով շնորհքովը .

Նոյն տեղէն .

Նոյն կնոջը համար կըսէ :

Նոյն կարգաւ : (եղ . գործ :)

Նոյն զմիմեանց հոգայցեն անդամքն : (յոգ . ուղ :)

Նոյն աւետեաց : (յոգ . սեռ :)

Նոյն ասէ զհերձուածողաց : (յոգ . պատտ :)

Նոյն բարեղարդութիւնք : (յոգ . գործ :)

Ի նոյն տեղովը :

Զնոյն կնոջէ ասէ :

Ի . ՀԱՄԱՐ :

Անոր համար .

Ապ Բանին արժանի չեմ .

Աս նեղութիւնէն .

Ան Բանին վրայ մտածէ .

Ապ ոսկորները .

Ապ ոսկորներուն վրայ .

Ըսէ ապ ոսկորներուդ .

Այն աղաղաւ : (եղ . սեռ :)

Այդ չեմ արժանի : (եղ . վերջահոլով տր :)

Ի նեղութիւնս ապ : (եղ . բաց :)

Այն ան զմիտս քո : (եղ . պար :)

Ոսկերքդ ապ : (յոգ . ուղ :)

Ի վերայ ոսկերացդ ապ : (յոգ . սեռ :)

Ասա ցոսկերսդ ապ : (յոգ . յ նախդրիւ տր :)

Ան չարիքներէն .

Ար թղթերովը .

| Ի չարեացն աշն : (յող . բաց :)

| Թղթովքդ աշտ : (յող . գործ :)

ԻԱ . ՀԱՄԱՐ :

Ստացական գէրանուններուն վրայ :

Քաւ դթուծեդ համար .

Քաւ տէրուծեդ միառք կըվայլէ .

Քաւ աթուէդ .

Քաւ պատուական խաչովդ .

Քաւ սիրելիներուդ մէջը .

Քաւ պարգևներովդ լեցուր ամմենքը .

Իժ հողւոյս ողորմէ .

Ես ինծի չեմ եկած .

Մեր հօրը Գրիգորի լուսաւորչին .

Մեր հողէ ստեղծուած բնութենէս .

| Վասն քոյ դթուծեդ : (եղ . սեռ :)

| Քոյ տէրուծեդ վայելէն միառք : (եղ .
| վերջահոլով ար :)

| Յաթուոյ քոյ : (եղ . բաց :)

| Քոյ պատուական խաչիւդ : (եղ . գործ :)

| Ի մէջ քոյ սիրելեաց : (յող . սեռ :)

| Քոյ պարգևօքդ ծածկեա զամենեսեան :
| (յող . գործ :)

| Ողորմեա անձին իժ : (եղ . սեռ :)

| Յանձնէ իժ ոչ եմ եկեալ : (եղ . բաց :)

| Հօրն Քր Գրիգորի լուսաւորչի : (եղ .
| սեռ :)

| Մեր 'ի հողեղէն բնութէս : (եղ . բաց :)

Ձեր խստասիրտ ըլլալուն համար .

Ձեր ագէտ ըլլողէն .

Իբ բնութեն ետ չիկեցող .

Իբ փառքին .

Իբ զօրքովը .

Անոր խօսքին նայելու ըլլանք նէ .

Վասն խստասիրտութե յեր : (եղ . սեռ :)

Ձեր ագիտութեդ : (եղ . բաց :)

Անվերջանալի իւր բնութեն : (եղ . բաց :)

Իւրային փառացն : (եղ . սեռ :)

Իւրային զօրքն : (յոգ . գործ :)

Ըստ նորային բանի : (եղ . վերջահոլով
ար :

Ի Բ . ՀԱՄԱՐ :

Յարաբերական դերանունին վրայ :

Որոն աթոռը քերթէնէն են .

Որոն որ երկրպագութիւն կընեն հրէշ
տալիները .

Ուսիկոյ ծնաւ Յն .

Ինչ չափով որ կը չափէք .

Որոնոյ որդիքը հօրերնէն մօրերնէն քէշ
են .

Որոն յճով կը ցուցանէ .

Որ աթոռ քերթէ : (եղ . սեռ :)

Որ երկրպագեն դասք հոգեղինաց : (եղ .
վերջահոլով ար :)

Որ ծնաւ Յն : (եղ . բաց :)

Որ չափով չափէք : (եղ . գործ :)

Որ որդիք չար քան զծնողսն են : (յոգ .
սեռ :)

Որ յայտ առնէ : (յոգ . գործ :)

Անանկ աշխրհներ տըւաւ իրենց, որ անոնց | Ես նոցա աչս, որ սչ տեսանիցեն : (յուդ. գործ :)

Ի Գ. ՀԱՄԱՐ :

Բայերոն իերայ իերայ վերջաւորաւ իւննէրոն վրայ :

Գեաղին իւրաւնէի .
 Յորենը իւրաւաբէի .
 Գինին իւրաւնէի .
 Յորենը ծողվէրի .
 Խորունկէն կանւէրի .
 Դժոխքէն հանւէրի .
 Կապը կարէրի .
 Աղեղը թռւոցոցի .
 Ընծաներ խոստացայ .
 Ձեռքէ թողոցի .
 Զգեստ հագայ .
 Անէծք ծողվէր .
 Աստուած օգնութի կանւէր .

Գործէ՛մ զերկիր .
 Աղամ զցորեան .
 Հէղոմ զբաժակ .
 Ժողովէ՛մ զցորեան .
 Ի խորոց կարգամ .
 Հանէ՛մ 'ի դժոխոց .
 Հապանէ՛մ զկապանս .
 Թռւացոցանէ՛մ զաղեղն .
 Պարգևս խոստանամ .
 Թողոմ 'ի ձեռաց .
 Զգենոմ զհանդերձ .
 Ժողովէ՛մ զանէծս .
 Կարգամ առ իծ .

(Սահմ. անկատար .
 եղ. ւն դէմ :)

(Կատարեալ .
 եղ. ւն դէմ :)

(Կատարեալ .
 եղ. 76 դէմ :)

Փռսէն հանելոյ .
 Լացը կարելոյ .
 Պաքը Բու-Լոյո-ոյ .
 Խոսաբանեմ ըրաւ անոնց .
 Անոնք լեռը Բողո-ոյ .
 Ձենքեր հագաւ .

Հանէմ 'ի դբոյ .	} (Կատարեալ . եղ . Դ գէմ :)
Հապանէմ զարտօսր .	
Թու-լացո-ոյանէմ զպահս .	
Խոսաբանամ նոցա .	
Թողում զնոսա 'ի լերին .	
Ձգելում զղէնս .	

Ի Դ . ՀԱՄԱՐ :

Ազապէր էմ զինքը .
 Իրեն ըսէր էմ .
 Անիծէր էմ զինքը .
 Ոչխար ճորելէր էմ .
 Ձեռքս Բաշէր էի .
 Թէ որ Գիպոցած ըլլայի ատ բանը .
 Ձինքը հոն Բաշէր էի .
 Աչքս Գոյէր էի .
 Լեռները շարժէմ պիտոյ .
 Ձիրենք լի ճոռանամ պիտոյ .
 Սովը իրենցմէ հեռացունէմ .

Ազապէմ զնա .	} (Յարակատար . եղ . Ի գէմ :)
Անէմ նմա .	
Անիծանէմ զնա .	
Ձենում զոչխար .	} (Գերակատար . եղ . Ի գէմ :)
Անիգիւնէմ զձեռս .	
Եթէ Գիպէմ զայդ .	
Անիծէմ զնա անգր .	} (Ապառնի . եղ . Ի գէմ :)
Խնում զաչս .	
Շարժէմ զլերինս .	
Ոչ ճոռանամ զնոսա .	} (Ի գէմ :)
Արգելում 'ի նցէ զսով .	

ԻՆՆ . ՀԱՄԱՐ :

Հիւրնառութիւն ըստն փոքր .

Հանէ՛ իս բանտէն .

Վերցնէ՛ ծփէ՛ զան . քեզմէ .

Ձեռքդ ճաշեցոր .

Երեսդ լեւա՛ .

Քու գլխութիւնդ իմ վրաս լեցոր .

Վարդա՛ սա գիրքը .

Բանեցէ՛ք , չէ՛ թէ անցաւոր ուտելուք .
նուդ համար .

Ետենուն գնացէ՛ք .

Ներեցէ՛ք իրենց մեղքին .

Թէ որ մարմինս կրակի պատմ .

Թէ որ խորհուրդս քեզի յայտնէմ .

Թէ որ իրեն լռողսմ .

Բժշկէ՛մ զհիւանդութիւն իմ .

Հանէ՛մ ի բանտէ զանձն իմ .

Հապանէ՛մ ընկենաւ՛մ զնա ի քէն .

Մաքաւորանէ՛մ զձեռն քո .

Լռանամ զերեսս քո .

Հեղում յիս զգլխութիւնդ քո .

Ընկենաւ՛մ զգիրսդ .

Գործէ՛մ , մի՛ զկորստաւ .

կան կերակուրդ .

Գնամ զհետ նոցա .

Թողում նոցա զմեղս

իւրեանց .

Եթէ՛ հապանէ՛մ զմար .

մինս իմ յայրումն :

Եթէ՛ մերկանամ քեզ

զխորհուրդս իմ .

Եթէ՛ լռողսմ նմա .

(Հրամ .
ներկ . եղ .
ք գէմ :)(Հրամ . ապառ .
յող . ք գէմ :)(Ստոր . ներկ .
ն գէմ :)

Թէ որ մեղք մը գործէր է նէ .
 Թէ որ օգնութի խոստացեր է նէ .
 Ինչ վիճակ ամեն մարդ խոստացեր է նէ .

Եթէ մեղս ինչ գործէ՞մ .
 Եթէ օգնել խոստանամ .
 Զինչ կեանս ուրուք է
 և խոստմ .

(Ստոր . անցեալ .
 եզ . Դ գէմ :)

ԻՁ . ՀԱՄԱՐ :

Կրօնական բայերուն վրայ :

Անհաւատներուն ալ մէջը չլուար աս բա-
 նը .

Աշխարհէս իւրեանայ իր կեանքը .

Քաղաքը խառնութենով իւրեցանի .

Յորենը իւրեւրէնի, իւրմարբէնի, ու իւրճընէնի .

Դռնէն վաճառեցան .

Անճրեւէն իւրճեցան .

Եւ ոչ առ անհաւատս
 գործիմ այս .

Բառանս կամ Բառնիմ

յերկրէ կեանք նորա .

Լնամ քաղաքն աղմը
 կաւ .

Հնչեալ, աղացեալ և լե-
 սեալ լինիմ ցորեան .

Մերթիմ կամ Պերթեալ լի-

նիմ 'ի դրանէ .

Թանամ կամ Բաղեալ լինիմ

յանճրեւոյ .

(Սահմ . ներկ .
 եզ . Դ գէմ :)

(Կատարեալ .
 եզ . Դ գէմ :)

Մէկ գի 34-էրաւ .

Ընկենա՛մ կի՞ք ընկեցեալ Լի- } (վատարեալ
նի՛ճ 'ի բաց . } եղ. ք. գէմ:)

Ի է . ՀԱՄԱՐ :

Անբերեցի բայերուն զբայ :

Աս աշխրրբիս մեծատունները խրատէ ո՛ր
լիկարբանան .

Հասաւ ժամանակ որթերը յօփելու .

Գայ պիտոր ո՛ր դափէ կենդանիները ու
մեռածները .

Դիւահարները երբ ո՛ր իւրեանէն , սիրտեր-
նիս կըցաւի .

Մէկուն ըստալը իւրաքանչեւ , ախտերը
կուժովնան .

Հատ անգամ ոտից կապերով ու շղթա-
ներով զինքը կապելու համար , ու անոր
իւրեւրեւրեւր իրմէն շղթաները , ու ոտից
կապերը կապելու :

Մեծատանց , որ են յայտմ աշխարհի ,
պատուէր տալիս մի՛ հաւարբանա՛մ : (ուղ :)

Եհաս ժամանակ յափէ՛մ զայգի : (սեռ :)

Գալոց է դափէ՛մ զկենդանիս և զմեռեալս :
('ի նախդրիւ տր :)

Զգիւհահարսն փեռանէ՛մ ողորմութիւն : (դործ :)

Բաղձանա՛մ ընչից ուրուք՝ զօրանան ախտքն :
(ներգ :)

Վասն բազում անգամ՝ ոտնակապօք և
շղթայիւք կապէ՛մ , և խոլէ՛մ 'ի նմանէ զշրջ-
թայսն , և զոտնակապսն խորբանէ՛մ :
(սեռ :)

ԻԸ. ՀԱՄԱՐ :

Ընդունելութիւններուն վրայ :

Ամէն փեսնողներուն սիրտը կը գողար .

Դա Կապար փեսնողներուն հետ կենալու ար-
ժանի եղանք .Քառսուն ցորեկ ու քառսուն գիշեր
ծով պահելէն ետք անութեցաւ .

Գալու բաները սկսած .

Ո՞վ է իրենցմէն՝ որ ան բանը ընէ պիտի .

Աս աշխարհիս իշխաններուն համար, ո՞ր
պիտի անցնին :Ամենայն փեսանէ՛մ երկամուռնքն գողային :
(ներգործ . ընդուն . ներկ . յոգ . սեռ :)Դա Կապար փի՛ գասուն գտաք արժանի :
(կրաւ . ընդուն . անց . յոգ . սեռ :)Պահէ՛մ զքառասուն տիւ և զքառասուն
գիշեր, ապա քաղցեալ : (ներգործ .
ընդունելութիւն անցեալ . ուղ :Գահ սկսածսցէ : (ապառնի ընդուն .
հայց :)Ո՞վ է ՚ի նոցանէ՛ որ զայն գործէ՛մ լցէ :
(ապառնի ընդուն . ուղ :)Զիշխանաց աշխարհիս այսորիկ խախտի՛մ .
(կրաւ . ապառնի ընդուն . յոգ . սեռ :)

Աս Ապառաի ընդունելութիանն երոան արեղը շապ անգամ իւրըրաին աս ոճերը : Հանդեր-
ձեալ եմ, Առաջի կայ ինձ :

Գաս պիպուր աշխարք դատելու համար .

Ըսեմ պիպուր .

Ամենքնիս Քսի ատեանը պիպուր երեանանք .

Հանդերձիմ գալ 'ի դատել զերկիր :

Ասել ատաղջի կամ ինձ :

Ամենեցուն մեզ յանդիման լինել ատաղջի
կամ ատենին Քսի :

Իթ . ՀԱՄԱՐ :

Հաւանալիքի նախադրութիանն երոան վրայ :

Վախուն համար .

Ըստըկի սիրուն համար .

Խաղք ընելու համար .

Կերակուր չըլլալուն համար .

Դատաւորին ատաղջ .

(1) ԱՆԻ :

սէր ընչից :

առակէ :

'ի չգոյէ կերակրոյ :

դատողին :

(1) Առ :

Աբխաթարին ապէնը .

Աչքի Կէղ :

Անոր Կէս .

Ծառին Կալէ .

Արեւէքի Կողմ .

Իմ ու քու ձեջ .

Տասր տարի ամբողջ .

Անցնելուն պէս .

Բոլ խօսքիդ յարմար .

Իրեն պէս . իր վրայ .

Ճամբուն վրայ .

Չափէ Դռարս .

Անոնց էփուէն .

Ամեն մէկ վրանին (չափըին)

Կուշա ճ .

Խրատելու համար .

Գիշեր ցորեկ .

Աս կերպով .

Աբխաթարա :

(1) Ական :

Նմա :

Ճառով :

արեւը :

Իս և քէղ :

ամս տասն :

անցանելն :

(2) Բանի քուր :

անձին :

Ճանապարհին :

չափ :

նոցանէ :

վրանս :

(3) Յադ :

(4) Խրատ :

(5) Տիւ և գիշեր :

այս օրինակ :

(1) Ընդ : (2) Ըստ : (3) Յ : (4) Ի : (5) Զ :

Գեաղինը զարնեւ .
Քարին վրայ զարնեւ .
Տարիէ մը ալ ետեւ .

Գետնի հարկանեւ :
Քարի հարկանեւ :
(1) Այլ է ևս :

(1) Յ :

Լ . ՀԱՄԱՐ :

Հոգւոյնս նախադրութիւններուն վրայ :

Սիրոյ համար .
Մեղի համար .
Մեղքի համար .
Յաղթանակէն ետքը .
Արդարութիւնին ետեւ .
Մահաւնէ ետեւ .
Աւերի առջեւ .
Իշխանին դէմը .
Երկնքին տակը .
Ժամանակէ դուրս .

Վասն սէր : (սեռ :)
սակա էս : (սեռ :)
յաղագոս մեղք : (սեռ :)
զինի յաղթանակէն : (սեռ :)
զհետ արդարութիւն : (սեռ :)
յետ մահ : (սեռ :)
սուաջի ալք : (սեռ :)
ընդ առաջ իշխան : (սեռ :)
ի ներքոյ երկնք : (սեռ :)
արտաքոյ ժամանակ : (սեռ :)

Երկրի վրայ .
 Ծառ-երու մէջ .
 Կաճիկի գէմ .
 Անճի ձեռքովը .
 Ծաղիկ անոթին .
 Աստիք քովը .
 Կրակարանին քովը .

'ի վերայ երկրի : (սեռ :)
 'ի մէջ ծառ : (սեռ :)
 ընդգէմ կաճ : (սեռ :)
 'ի ձեռն նս : (սեռ :)
 յայն կոյս ծով : (սեռ :)
 Մերձ կամ մօտ այս : (յոգ . սեռ :)
 Հուպ շառաւիղ : ('ի նախդրիւ տը :)

ԼԱ . ՀԱՄԱՐ :

Բերնի տեղ .
 Անբանի պէս .
 Առանց պատի .
 Ինչան ծակ .
 Հողի պէս .
 Քեզի եւեղ .
 Մփռ վեր .
 Արեւի եւեղ .
 Բանակէն զառւած .

Փոխանակ բերան : (սեռ :)
 Զօրէն անասուն : (սեռ :)
 Առանց պահ : (սեռ :)
 Մինչև ծակ : ('ի կամ 'ի նախդրիւ տը :)
 Իբրեւ կամ որպէս հող : (հայց :)
 Քան որ : (հայց :)
 Ի վեր քան մփռ : (հայց :)
 Առաւել քան արեւ : (հայց :)
 Մեկուսի բանակ : (քաց :)

Տնէն հեռու .
 Մօրնէն դաղառուկ .
 Ինծոյն 'ի զատ .
 Օտառանէրոն հետ .

Տարինէրով առաջ .
 Քոն քովերդ .

Հեռի քոն : (բաց :)

Գաղտ ճայր : (բաց :)

Բաց էս : (բաց :)

Հանդերձ ծառայ : (գործ . երբեմն ալ
 սեռ :)

ամ յառաջ : (գործ :)

Շուրջ կամ շուրջանակի դոն : (պար :)

Լ Բ . ՀԱՄԱՐ :

Մակբայնէրոն վրայ :

Ասանկ կրտէ .
 Ասանկ ըսպելի կրծառայէ .
 Խիստ կրնեղի .
 Շոքս ճ կրհասնի .
 Չիկարծած ասէնդ կուգայ .
 Ճորով կըշարժի .
 Օտածոն կրնէ .
 Չոհէլով աղօթք կրնէ .

ասէ :

ծառայէ :

տաղնապի :

հասանէ :

դայ :

շարժի :

գործէ :

աղօթէ :

Փոփոք փեղ զաշխատի .

Ուրիշ իւրաքանչեւ .

Հոռուքիւն կըխօսի .

Անիպար շուտ մեռաւ .

Անիպար ուժովցաւ .

Եսկիւն եսկիւն կըրթայ կուգայ .

Մէնսի կընտրի .

Մէն փեղ զաշխատի .

Նորէն կըչափէ .

աշխատ լինի :

խորհի :

բարբառի :

մեռաւ :

զօրացաւ :

երթեւեկէ :

նտրի :

վաստակի :

չափէ :

Այսպէս . ձրի . յոյժ . երազ . յանկարծակի . հաղիւ . դաղտ . ակամայ . զուր .
այլազգ . յունարէն . այնչափ . այնքան . սոէս . միայնակ . ի միասին . վերստին :

ԼԳ . ՀԱՄԱՐ :

Հիմայ կըսկսիմ .

Ասօր կըլըմընցրնէ .

Բիւ հեղ կամ շապոնի կերեւնայ .

Ղեռ կուշանայ .

սկսայց :

կատարէ :

երեւի :

անագանէ :

Հոն կրդագրեցընէ .
 Հոս յարմար է .
 Ասէնց կըսկըսի .
 Ինչոն տրամեր ես .
 Ի՞նչպէս չիկրցար .
 Որչափ որ կուզէ նէ .
 Չէս մի գիտեր .
 Հրամներ էս տեսայ .
 Իրաւացինէ ըսաւ .
 Իրաւ որ ատանի է .
 Ինչպէս որ հրամմեց .

Հանգուցանէ :
 'ի դէպ է :
 սկսանի :
 տրամեալ ես :
 ոչ կարացեր :
 ասորով է :
 չգիտիցե՞ս :
 տեսի :
 ասաց :
 այդպէս է :
 սլատուիրեաց :

Այժմ . այսօր . երբեմն . տակաւին . անդ . աստանօր . աստի . ընդէն . զինորդ .
 սրճան . մի' թէ . այո . յիրաւի . արդարեւ . որպէս :

ԼԴ . ՀԱՄԱՐ :

Չի նախանձիր .
 Դէն չէր եկած .

| նախանձի :
 | էր եկեալ :

Քանի որ լէ տեսած .
 Ամենայն սուտ մի զուրցեր .
 Նահա կուգայ կոր .
 Ուրիշ Գեղ կերթայ .
 Աղէկ էերպով կրխօսի .
 Շնորհով շրտկըւած .
 Անաստանի պէս ապրիլ .
 Ուղեւով կրտանջըւի .
 Ինքիւն կերթայ .
 Ես ինծմէ կըճանչնամ .
 Գիշեր Կապէն հասաւ .
 Ողջ ողջ կըլլէ .
 Երիտ հեղ կըտորեցաւ .

է տեսեալ :
 ստեր :
 դայ :
 գնայ :
 խօսի :
 զարդարեալ :
 կեալ :
 տանջի :
 երթայ :
 գիտեմ :
 եհաս :
 կըլանէ :
 գլորեցաւ :

Ոչ . չև . մինչև . մի երբեք . ահաւասիկ . այլուր . բարւոք . վայելչապէս . անաս
 նաբար . կամովին . իւրովի . ես ինձէն . գիշերայն . կենդանւոյն . երկիցս :

ԼԵ . ՀԱՄԱՐ :

Շաղկապներու վրայ :

Չարէն հեռու կենալը հերիք չէ , բարիք
ալ պէտք է ընել .

Դուք զձեզ կարգարացընէք , բայց ան
ձեր միտքը գիտէ .

Թի՛ք որ ալ աստուծմէ չեմ վախնար , մար-
դոցմէ ալ չեմ ամբընարնէ , ալ սա որբեա-
լիկն իս նեղացընելուն համար իր դա-
տաստանը ընեմ .

Այնչափ կուրացեր ես ատելութի՛ւն ,
բոլոր ազգը կը բամբասես .

Թի՛ք որ մէկուն սիրտը մաքուր չէ նէ , պա-
քը ընդունելի չըլլար .

Տեսաւ որ տաճարը կը մոռնէին կօր .

Այլ թի՛ք որ դուք Քրիստոսն էք , որքէ՛ն Աբ-
րահամու զաւկընէրն էք .

Չէ բաւական 'ի չարեաց հեռանալ , ()
պարտ է զբարիս գործել :

Դուք էք որ արգարացուցանէք զանձինս ,
() ան գիտէ զխորհուրդս ձեր :

() յայ ոչ երկնչիմ , ե 'ի մարդկա-
նէ ոչ ամաչեմ , () վասն աշխատ
առնելոյ զիս այլուոյն՝ արարից նմա դատ :

Այնքան կուրացեալ յատելութի , ()
զազգն ողջոյն բամբասես :

() չիք սրբութի սրտի , պահք չեն
ընդունելի :

Ետես () մտանէին 'ի տաճարն :

() դուք Քրիստոսն էք , () Աբրա-
համու զաւակք էք :

Ձեռքով չիշինւած խորանովը , ըսէլ կու | Անձեռագործ խորանաւն , () որ ոչ
 դէ՛հ որ աս ըստեղծւածներէն չէ . յայտց արարածոց :

Այլ և . սակայն . թէ և . դոնէ . մինչ զի . եթէ . զի . ապա եթէ . ուրեմն . այսինքն :

ԼԶ . ՀԱՄԱՐ :

Միջարկութիաններուն վրայ :

Ո՞ր է որ մինչև տակը կըտրուէին .	() մօտակոտուր իսկ լինէին :
Պիպոր ըլլա՞յ որ նորէն քու սը տաճարդ տեսնեմ .	() յաւեղից հայել 'ի տաճար սը քո :
Ջարմանալո՞ւ բան , դեռ կենդանի՞ ես .	() , և տակաւին կենդանի՞ իցես :
Խեղճ ծնողքս .	() ծնողացս :
Մեղ՝ հոգիկա .	() անձին խմում :
Ինծի օ՞ր ըլլայ կըսէին .	Ասէին ինձ () :
Եւ՛հ երթանք .	() երթիցուք :
Ապրի՛ս , բարի ու հաւատարիմ ծառայ .	() , ծառայ բարի և հաւատարիմ :
Ձեռքդ դաւար , շնորհակալ եմ .	() , շնորհ մեծ ունիմ :

Երանի՛ թէ . իցէ՛ թէ . բա՛րէ . եղո՛ւկ . աւա՛ղ . վա՛շ վաշ . օ՛ն . աղնի՛ւ . դրուա՛տ :

ԼԷ . ՀԱՄԱՐ :

Բացայայտիչ և բացայայտեալ :

Երկու մէկըմէկու դէմ բանէ խառնած ,	Յերկուց հակառակացն խառնեալ, Բարի այսինքն Բարիէն ու չարէն .

Յապիացուցիչ և յապիացուցեալ :

Պապերազմեւորան պառուղը մահ է .	Պառուղ պապերազմ մահ է :
Անէծքին զգեստը վրանուս հանելով .	

Խնդիր անուան :

Անոնց ան ձեծ հրաշքները մեր լեզուովը	Լսեմք խօսից նոցա 'ի մեր լեզուս ձեծա ձեծք ան : (հայց :)
խօսիլը կըլսենք .	
Խրկըւեւովը հօրմէն աշխարհ .	Առաքմամբն հայր աշխարհ : (բաց . տրակ :)
Հոգևուն մարմինն բաժնըւիլը ահուելի	
բան է :	Ահագին է անջատումն հոգւոյ մարմն : (բաց :)
Հովն շուտ մը շարժող .	

Դիւրաշարժ հոգ : (բաց :)

ԼԸ. ՀԱՄԱՐ :

Ածական գոյականի հետ :

Անիս Ժարդոս նման եղանք .

Չի պատճառելու ու միտել վեր խորհուրդնել
լուսն խեղճ հասցընել .Ի՞նչ աղփականներուս Անդրոնիկոսին ու Յուս
նոսին .

Աջ ձեռքէդ բռնեցի .

Արեւուն ճառագայթներուն կը յաղթէր .

Սերոբէնէրուն թւերովը ծածկըւած էիր .
Բայց մարդկանց լեզուն մէկը չի կրնար
հնազանդեցընել, լարը ու անկարգը .Նմանեցաք մէք Ժարդ անիս : (վերջահո-
լով ար :)Անպատճառ և անհաս խորհուրդ խելամուտ
լինել : (ածականները ուղ. գոյական
յոգ. վերջահոլով ար :)Անդրոնիկեայ և Յունեայ աղփական ի՞նչ :
(յոգ. վերջահոլով ար :)Կալայ աջ ձեռն քոյ : (եզ. պատմ. նախ,
գիրը ածականին վրայ մինակ :)Արեգակնային յաղթէր ճառագայթից :
(յոգ. սեռ :)

Սրովբէական ծածկէիր թեօք :

Բայց զլեզու մարդկան ոչ որ կարէ հնա-
զանդել, լար և անկարգ : (եզ. հայց :)

ԼԹ . ՀԱՄԱՐ :

Միջախան անուանելոան վրայ :

Լէռաներոան մէկուն վրայ .

Ձեր ղեկն որոնն էշը կամ եղը հորը կիյ-
նի , ու շուտ մը անիկայ չիհաներ .

Աչքը բաց՝ ղեկը չէր տեսնար .

Մէկը չի սիրէր անիկայ՝ որ խմաւ
տութիւնին հետ կրքնակի .

Փոփոք փեղը վիճաբանութիւն չընէ .

Ամեն բանէն մէկն ալ միան է .

Մէկ վախէ մը չէին կասկածեր .

Ի վերայ միոյ ուրուք լէռան : (յոգ . բաց .
երբեմն սեռ :)Ո՞ր ուրուք Դոն էշ կամ եղն անկանիցի
'ի ջրոր , և ոչ վաղվաղակի հանիցէ
ղնա : (յոգ . բաց :)Աչքը բացօք ու փ տեսնէր . (փը
հայց :)Ու փ սիրէ անիկայ , բայց զայն՝ որ ընդ խմաւ
տութիւն բնակիցէ : (փը հայց :)Մի բանակուիւ լինել ունիւ պէտս : (նախ
զրիւ տր :)Յամենայնէն փ մի ինչ և միան է : (եղ .
բաց :)Ոչ կասկածէին և ոչ փ ինչ երկիւղէ :
(եղ . բաց :)

Ինչ որ ձեզի ըսէ նէ, ըրէք .

Որ Ինչ ասիցէ ձեզ, արտաջիք : (Հայց . կմ
որք, կամ Ինչ :

Խ . ՀԱՄԱՐ :

Անոն բայի :

Գործիւնք կուժուցրնեն հաւատքը .

Չհաւատա Գործ զօրացուցանեն : (յոգ .
ուղ :

Մեր անոնք ժամանակաւ մուցրւի սի-
տոր .

Անոնս մեր մոռացի ժամանակաւ : (եղ .
ուղ :

Մէ վարդան ձին առաջ քշելով, պար-
սիկներուն զօրքին գլուխը փախուց .

Մէ վարդան մտրակեալ զերիվարն, 'ի փա-
խուսա զզօրավարն Պարսից դարձուցա-
նէր : (եղ . սեռ :

Անանի որ շափէր ըսին թէ մեռած է .

Մինչև Բաղդա՛ իսկ ատել թէ մեռաւ :
(յոգ . սեռ :

Հաստ անգամ փղան մօրմէն ծեծ ուտելով,
մարը չիժողուր ու երթար .

Բաղդա՛մ անգամ գան ըմպելով ճանաչ
'ի մօրէն 'ի բաց ոչ դառնայ : (եղ . սեռ :

Աստուած չուղեր որ Բնի ոսկի ու ար-
ծաթ ունենանք .

Ոչ կամի ան ունել էս ոսկի և արծաթ :
(յոգ . վերջահոլով ար :

Կաղաչեմ հեռու կենաք Դոմ ասանկ
գատապարտութեան արժանի գործ-
քերէն .

Մենք ասանկ սորվեր ենք .

Որն որ Դոմ կենդանութեան ատենը չես
տեսեր նէ , մեռնելէն ետքը ինտո՞ր կըն-
դունիս .

Գաղաններուն վրայ մարդուն վախը գրեր
է ան .

Թէ որ առաջ գիտցած ըլլայինք նէ ձեռք .

Թուղթերնուդ մէջը գրեր էիք Դոմ .

Մոռցած պիտոր ըլլան անոնք ան բանը .

Աղաչեմ 'ի բաց լինել Դոմ 'ի կորստական
գործոցս յայսցանէ : (յոգ . վերջահա-
լով ար :)

Եւ այդպէս է ուսեալ : (յոգ . սեռ :)

Զոր կենդանի Դոմ չէ տեսեալ , մեռեալ
խոստովանիս : (եղ . սեռ :)

Զահ և զերկիւղ մարդոյն արկեալ է ա-
բաբին 'ի վերայ գաղանաց : (եղ . սեռ :)

Եթէ գիտացեալ էր էս յառաջագոյն :
(յոգ . սեռ :)

Գրեալ էր Դոմ 'ի գրիդ : (յոգ . սեռ :)

Եւ զայն մոռացեալ իցէ նա : (յոգ . սեռ :)

ԽԱ . ՀԱՄԱՐ :

Խնդիր սեռիներոմ Վրայ :

Մարտիկները կրտսնեմ կոր որ ծառերու
պէս կըքալեն կոր .

Տեսանեմ Տարդ զի շրջին իբրև զճառս :
(յոգ . հայց :)

Աստուծոյ տրուեցաւ ձեզի ատ հարըս-
տուծիւր .

Իմնեիս կը ճանչնամ, ու իմնեիս կը-
ճանչցուիմ .

Տէր տուաւ ձեզ հարստութիւնդ : (եղ .
բաց :)

Ճանաչեմ ի՛մ, և ճանաչիմ ի՛մ : (յոգ .
հայց . յոգ . բաց :)

Խնդիւր բնութեան :

Եսայի մարգարէին գիրքը տըւին իրեն .

Հրամայեցաւ իրեն որ .

Ըսաւ իրենց աս առակը .

Թուղթին մէջ գրածներնէր իմացանք որ .
Իմացեցաւ թուղթին մէջը գրածներնէր
որ .

Ես ալ թողուցի պիւրէնք .

Ուսուցիւրէն բռնեւ .

Ոտքով կամ կառնով երթալ .

Գաւազանով մէկը ծեծեւ .

Գլուխը սլտակ դնեւ .

Ետուն նա գիրս զԵսայեայ մարգարէի :
(եղ . վերջահոլով տը :)

Եւ տուաւ նա հրաման : (եղ . վերջահո-
լով տը :)

Եւ ասաց նա զառակս զայս : (յոգ . առ-
նախդրիւ տը :)

Ծանեաք բան թղթոյդ : (յոգ . բաց :)

Ծանուցաւ բան թղթոյդ : (յոգ . բաց :)

Եւ Էս անխոյթ արարիւնա : (յոգ . պատմ :)

Բուռն հարկանեւ ուր : (յոգ . պատմ :)

Հեռի կամ կառն գնալ : (յոգ . դործ :)

Հարկանեւ զոր գաւազան : (եղ . դործ :)

Բոլորեալ սլտակ գլուխ նորա : (եղ . պար :)

Յուշերուն արունը առաւ, ու ցրցընկեց
Ժողովրդին վրայովը .

Թէ որ այ ալ Գոյեւը ու համբերութիւնը
բանի տեղ չես սեպեր .

Մէկը Կոնսթն մէջ արգիլէլ .

Առեալ զարիւն ցուցն , Ժողովուրդ սրբա-
կեաց : (եղ . սլար :)

Եթէ ներել և երկայնս Կոնսթն այ արհա,
մարհիցես : (եղ . սլար :)

Արգելուլ զոք Կոնս : (եղ . ներդ :)

Խ Բ . ՀԱՄԱՐ :

Հոլովներէն Կոնս յոգնակներուն վրայ :

Առնիւնը ամաններու մէջ առին , բանի
չեկածը դուրս ձգեցին .

Ան ժամանակի ճարտիւնը .

Վարի աստիճանի մարդիկը Քնճերուն
չեա .

Քաշեց լանտերն .

Գեղեցիկը քարոզէր .

1 Ժողովեցին Բարի յամանս , և զխոտանն
'ի բաց ընկեցին :

2 Այնր ժամանակի ուր :

3 Ռամիկն աւագ հանդերձ :

4 Շրջեցաւ ընդ լան :

5 Քարոզէր 'ի գիւղ :

1 Կրկնելով : 2 Եւր մասնիկով : 3 անի մասնիկով : 4 ուրայ մասնիկով : 5 օրէ մասնիկով :

Վառած ճրագներ .

Դովեափներ կուտային անոր .

Անոց պէս եղևք , որ տէրերնուն կըսպա-
սեն .

Զանքով ետևէ կըլլային պար բռնողնե-
րուն առած անօրէն քաւքէրոսն .

Մեղքերոսն վրայ աչք գոցել .

Բոլոր խողերը ծովը վազեցին .

Չորցած ուկորները .

Ծախերէն փչել .

Նոր օրէնքի քահանաները .

1 Ճրագ լուցեալք :

2 Տային նմա Դրոսափ :

3 Եղերուք նմանօղք ճարտ' որ ակն ու-
նիցին ան իւրեանց :

4 Յօժարագոյնս տային զանձինս յանօ-
րէն քաւք կաքուչաց :

5 Անտես առնել Պէշ :

6 Դիմեաց ամենայն խող 'ի ծով :

7 Զցամաքեալ ուկր :

8 Փչել ընդ ծախ :

9 Նոր քահանայ :

1 ունի մասնիկով : 2 ի մասնիկով : 3 ի մասնիկով : 4 ոչ մասնիկով : 5 ան մաս-
նիկով : 6 էան մասնիկով : 7 ուրի մասնիկով : 8 քի մասնիկով : 9 վերացեալ անուշիկով :

ԽԳ. ՀԱՄԱՐ :

Էստիան Բայերուան Վրայ :

Տղւոսն իրէք աղջիկ ունէր .
Շատ հարստութի ունէր .
Որդոս պէշ եղեր ինծի .

Անոր ծառայի պէշ եղան .
Իրէք օր կէցայ հոն .
Ձեզի պէտք վէ որ գիտնաք ժամանակը .

Անոր հետ չիսուսիր .

Կարելի է տեսնել .
Ինչ բան պէտք էր ընել որ ես չըրի .

Ոմանք կըհպարտանան , ոմանք կըխտ
նարհին .

Տղւոսն իրէք դասերը էին : (սեռ :)
Էին նա գանձք բազումք : (սեռ :)
Լէր դու ինձ որդի : (եղ . 'ի կամ , նախ
գրիւ տր :)

Եղէն նմա ծառայ : (յոդ . նախգրիւ տր :)

Եղէ անդ օր երեք : (յոդ . հայց :)

Ոչ է՞ ձեզ գիտել զժամն և զժամանակս :
(սահմ . եղ . չէ գէտ :)

Ոչ գո՞ կամ է՞ խօսել ընդ նմա : (սահմ .
եղ . չէ գէտ :)

Գո՞ կմէ՞ տեսնել : (սահ . եղ . չէ գէտ :)

Ձի՞նչ ինչ առնել է՞ , և ոչ արարի :
(սահմ . եղ . չէ գէտ :)

Ե՞ որ մեծացուցանեն զանձինս , և է՞
որ խոնարհեցուցանեն : (սահմ . ներկ .
յոդ . չէ գէտ :)

Կուտար պտուղ, մէկը հարուր հատ ունե-
ցող, մէկը վաթսուն, մէկը երսուն .

Տայր պտուղ է՛մ որ հարկւրաւոր, է՛մ որ
վաթսնաւոր, և է՛մ որ երեսնաւոր :
(անկատար եղ . 76 գէմ :)

ԽԴ . ՀԱՄԱՐ :

Շարադրութեան ուրիշ գլխաւոր կանոնները դիտելու համար օրինակներ :

Երբոր մարդիքը քուն եղան, իր թշնա-
մին եկաւ, ու ցորենին մէջը ուր՛մ ցա-
նեց ու գնաց : Տանըտիրոջը ծառաները
իրեն ըսին . տէր, գուն քու արտդ ա-
ղէկ սերմ չիցանեցիր մի, հապա ուսկից
է ապ ուր՛մ :

Եւ ՚ի քուն ընեւ մարդկան, եկն թշնա-
մի նորա, և ցանեաց ՚ի վերայ ուր՛մ ՚ի
մէջ ցորենոյն, և գնաց : Մատուցեալ
ծառայք տանուտեառնն ասեն ցնա .
տէր, ո՛չ սերմն բարի սերմանեցեր յա-
գարակին քում, արդ ուստի՞ ունիցի դու-
րո՛մ :

Ինչո՞ւ համար առջի հայցականին վրայ չ չիկայ, ու երկրորդին վրայ կայ, վարպետիդ
հարցուր, կամ քերականութե՛ մէջ բնաւուէ : (երես . 106 . 118 :)

Յո՛ւ ալ անոնց ըսաւ , քանի՞ հաջ ունիք .
անոնք ալ ըսին , օխա՛ր , ու քիչ մ'ալ
յուն : Ու ան օխա՛ր հաջը ու յիշեց յա-
ռաւ , գոհութի մատուց ու կըտորաւեց ,
ու աշակերաներուն տըւաւ . անոնք ալ
Ժողովուրդին .

Եւ ասէ ցնոսա , քանի՞ նկանալի ունիք . և
նոքա ասէն , Եօթն , և սակաւ յիշան :
Եւ առեալ զԵօթն նկանալի և զյիշանսն ,
գոհացաւ և երեկ , և ետ ցաշակերտան ,
և նոքա Ժողովրդեանն :

Ինչո՞ւ համար առաջ նկանալի ու յիշանս առանց ն գիմորոշականին կըդնէ , ու ետքը
ն տառը կեւեցընէ : Ինչո՞ւ նկանալիը եզակի կըդնէ : (Երես . 115 . 108 :)

Ամմէն բան անով էղաւ , ու առանց անոր
բան մըն ալ չէղաւ . ինչ որ անով էղաւ նէ
կեանք էր .

Ամենայն ինչ նովաւ էղաւ , և առանց նո-
րա էղաւ և ոչ ինչ . որ ինչ էղաւ նովաւ ,
կեանք էր :

Ինչո՞ւ առաջ երկու անգամ՝ առանց գիմորոշականի կըդնէ էղաւ , ու ետքը ն տա-
ռը կեւեցընէ : (Երես 114 :)

Սըւոնք որ կըխօսին կոր .

Ատոնց մէջը , որ հոտ տեղը կեցեր են .

Ուր որ սկիտի երթամնէ կըգլխանայք .

Սոքա որ խօսին :

Ի մէջ գոցա , որ Կանդ աւադիկ :

Եւ ուր Էրեւան գլխացէք :

Ինչու համար առջի բային « գլխու ոչ կըգնէ , երկրորդին Դ , ու երրորդին Կ :

(Երես 114 :)

ԽԵ . ՀԱՄԱՐ :

Մենք մենք հարուածներով զարկաւ ա-
նոնք .

Երկու ճահով կըսպաննեն , մէյ մը գլխուն
զարնելով , մէյ մըն ալ մորթելով .

Հար զնոսա հարուածս մեծամեծս :

Երկուս ճահս սպանանեն , մի՛ յաղէլովն ,
և միւս ևս՝ փողոտելովն :

Ինչո՞ւ գործիականի տեղ հայցական խնդիր բնութեան առեր են աս բայերը :

(Երես 118 :)

Թող ծախէ ինձի անչափ ըստ իշխանի, որչափ
որ կաժէ .

Մէկ Բուրբոն իւր գնեցի .

Տացէ ինձ արծաթեայ որչափ և արժան իցէ :

Ստացայ զայն դահլիճի միւս :

Ինչո՞ւ գործիականի տեղ սեռական խնդիր բնութեան առեր են աս բայերը :
(Երես 118 :)

Բարձր խնդիր կանչեց ու ըսաւ . դու կընկ-
տոց մէջ օրհնեալ ես .

Ամեն մանչ տղաք կոտորեց սուրով .

Ի խոյն Բարձր աղաղակեաց և ասէ . օրհ-
նեալ ես դու 'ի կանայս :

Կոտորեաց 'ի սուր սուսերի զամենայն
արու մանուկ :

Ինչո՞ւ գործիականի տեղ սրական խնդիր առեր են աս բայերը : (Երես 118 :)

Կարծելով սր սուր աստուծոյն երբ իրեն
օգնութիւն հասնին պիտի .

Կարծեցեալ զԴիւն հասանել նմա յօդ-
նականութի :

Ալըհրամմէ որ Դպրոցներուն ծախիւ գրու- | Հրամայէ զծախս Դպրոցացն յարքունուստ
նէն արբուի . | լինել :

Աս հայցականները անուն բայի են թէ խնդիր բայի : (երես 117 :)

ԽԶ . ՀԱՄԱՐ :

Տեսէք սա որդաստը ու գինի տիրօշ մար- | Ահա այր կերող և արբեցող :
դը . |

Ասոնք ներկայ ընդունելու թիւնէն ինչ տարբերութիւն ունին : (երես 121 :)

Չէ թէ օրէնքը ւսողները այ առջևը կար- | Ոչ եթէ որ ւնէիք օրինացն են՝ արդարա-
դարանան , հապա օրէնքը բռնօղները . | ցեալ են առաջի այ , այլ առնէիք օրի-
նացն արդարացին :

Տապանակ ուխտին Վերջնօշ քահանա- | Իբրև միակցին ոտք քահանայիցն կրէւեաց
ներուն ոտքը Յորդանանի ջուրին մէջ | զտապանակ ուխտին ի ջուրն Յորդա-
մոածին պէս . | նանու .

Ասիկայ ան ու անոնց պէտք է ընդ պաւ.
 Զգայունքէ պաի իյնօղ բնութի.
 Գովունքէ արժանի վարք.
 Հրեշտակներուն բաղձաւի.

Զայս 'ի նոսա և յաճ ընդլի է :
 Զննելի բնութի :
 Վարք Գովելի :
 Բաղձաւի վերնոցն սկստութեց :

Աս ընդունելութիւնները ապառնի են : (երես . 122 :)

Երնէկ հոգւով աղքատներուն, ինչո՞ւ որ երկինքին արքայութիւնը անոնցն է :

Երնէկ սուգի մէջ եղօղներուն, ինչո՞ւ որ անոնք պիտոր մխիթարւին :

Երնէկ հեղահոգիներուն, ինչո՞ւ որ անոնք պիտոր վայլեն աշխարհը :

Երնէկ անոնց որ անուծի ու ծարաւ են արգարութի ընելու, ինչո՞ւ որ անոնք պիտի կիշաանան :

Երնէկ ողորմածներուն, ինչո՞ւ որ անոնք ողորմութի պիտի գտնան :

Երնէկ անոնց որ սրտերնին մաքուր է, ինչո՞ւ որ անոնք զանազան պիտոր տեսնան :

Երանի՛ . աղքատ, (տի, տաւ .) հոգի, (գւոյ, գւով .) զի . նա . եմ . արքայութի, (թէ, թք .) երկինք, (կնից, կնիւք .)

Երանի՛ . սգաւոր, (րի, րաւ .) զի . նա . մխիթարիմ, (րեցայ, րեաց .)

Երանի՛ . հեղ, (հեղոյ, զով .) զի . նա . թաւանդեմ, (գեցի, գեւ .) երկիր, (կրի, կրաւ .)

Երանի՛ . որ . քաղցնում, (քաղցեայ, քաղցիր .) և . ծարաւի, (ւոյ, լեաւ .) եմ . արգարութի, (թէ, թք .) զի . նա . յադիմ, (գեցայ, գեաց .)

Երանի՛ . ողորմած, (ծի, ծաւ .) զի . նա . ողորմութի, (թէ, թք .) գտանեմ, (գտի, գիտ .)

Երանի՛ . այն . որ . նք, (նք, բով .) եմ . սիրտ, (սրտի, տիւ .) զի . նա . ան, (ան, ծով .) տեսանեմ, (տեսի, տես .)

Երնէկ խաղաղութիւն ընօղներուն ,
ինչու որ անոնք ան որդիք սկիաի
ըսւին :

Երնէկ անոնց որ արդարութե հա-
մար կը հալածւին , ինչու որ երկին-
քի արքայութիւնը իրենցն է :

Երնէկ ձեզի եբոր ձեզ քամահրեն
ու հալածեն , ու ինծի համար
սուտ տեղը ամեն քէշ բան ըսեն
վրանիդ :

Ինտացէք ու ուրախ եղիք , ինչու որ
ձեր վարձքը շատ է երկինքը . ինչու
որ ձեզմէ առաջ եղած մարդարէ-
ներն ալ աս կերպովը հալածեցին :

Սիրեցէք ձեր թշնամիները , օրհնե-
ցէք ձեզ անիծողները , բարիք ըրք
անոնց որ ձեզ կատեն , ու աղօթք

Երանի՛ . խաղաղարար , (բի , բաւ .) զի . նա .
որդի , (դույ , դուլ .) ան , (ան , ծով .) կո-
չիմ , (չեցայ . չեաց :)

Երանի՛ . որ . հալածիմ , (ծեցայ , ծեաց .) եմ .
վասն . արդարութի , (թե , թի .) զի . նա .
եմ . արքայութի . երկինք , (կնից , կնիւք) :

Երանի՛ . եմ . դու . յորժամ . նախատեմ ,
(տեցի , տեա .) և . ասեմ , (ասացի , ասա .)
ամենայն , (նի , նիւ .) բան , (նի , նիւ .) չար ,
(բի , բաւ .) դու . սուտ , (սոոյ , տով .)
վասն . ես :

Յնծամ , (ծացայ , ծա .) և . ուրախ լինիմ .
զի . վարձ , (ձու , ձուց .) դու . բաղում ,
(զմի , զմաւ .) եմ . երկինք , (կնից , կնիւք .)
զի . այսպէս . հալածեմ , (ծեցի , ծեա .) մար-
դարէ , (բի , իւ .) որ . յառաջ . քան .
դու . եմ :

Սիրեմ , (բեցի , բեա .) թշնամի , (մեոյ , մեով .)
դու . օրհնեմ , (նեցի , նեա .) անիծիչ , (նիծ-
չի , չաւ .) դու . բարի առնեմ , (արարի , արա .)

ըրէք անոնց համար որ ձեզ կըչար-
չըրկեն ու կըհալածեն :

Որ ըլլաք զաւկըներ ձեր հօրը որ եր-
կինքն է . որ իր արեւը կծաթեցընէ
չարերուն ու բարիներուն վրայ ,
ու անձրև կըբերէ արդարներուն
ու մեղաւորներուն վրայ :

Ինչու որ՝ թէ որ անոնք սիրելու ըլ-
լաք որ ձեզ կըսիրեն , ի՞նչ վարձք
կունենաք . մաքսաւորներն ալ ան
բանը չէ՞ն մի ըներ :

Ու թէ որ մինակ ձեր բարեկամնե-
րուն բարև տաք , ի՞նչ եւելի բան
կընէք . մաքսաւորներն ու մեղա-
ւորներն ալ ան չէ՞ն մի ըներ :

ատելի , (լոյ , լեաւ .) դու . և . աղօթք ,
(թից , թիւք .) 'ի վերայ . այն . որ . լլկեմ ,
(կեցի , կեա՛) դու . և . հալածեմ , (ծեցի ,
ծեա՛) :

Զի . լինիմ . որդի , (դույ , դուլ .) հայր , (հօր ,
հարբ .) ձեր , (րոյ , րով .) որ . երկինք , (կնից ,
կնիւք .) եմ . որ . արեգակն , (դական , կամբ .)
իւր . ծագեմ , (գեցի , գեա՛) 'ի վերայ . չար ,
(րի , րաւ .) և . բարի , (բույ , բեաւ .) և . ա-
ծեմ , (ծի , ա՛ծ .) անձրև , (ձրևոյ , ւով .) 'ի
վերայ . արդար , (րոյ , րով .) և . մեղաւոր ,
(րի , րաւ .) :

Զի . եթէ . սիրեմ , (րեցի , րեա՛) այն . որ .
սիրեմ . դու . զինչ . վարձ , (ձու , ձուց .)
եմ . ո՞չ ապաքէն . և . մաքսաւոր , (րի , րաւ .)
նոյն . դործեմ , (ծեցի , ծեա՛) :

Եւ . եթէ . տամ , (եաու , տուր .) միայն . ող-
ջոյն , (ջունի , նիւ .) բարեկամ , (մի , մաւ .)
ձեր , (րոյ , րով .) զինչ . աւելի , (լույ , լեաւ .)
առնեմ , (արարի , արա՛) ո՞չ ապաքէն . մաք-

Ուրեմն դուք կատարեալ եղիք, ինչ-
պէս ձեր երկնաւոր հարն ալ կա-
տարեալ է :

սաւոր, (ըի, բաւ.) և . մեղաւոր, (ըի, բաւ.)
նոյն . գործեմ, (ծեցի . ծեւն) :

Արդ . լինիմ . դու . կատարեալ, (ըկոյ, ըե-
լով.) որպէս . և . հայր, (հօր, հարբ.) դու .
երկնաւոր, (ըի, բաւ.) կատարեալ . եմ :

Աւետ . Մարի . գլ . է :

Խօչ մը շատ անգամ գլխուն եղ-
ջուրները ծառին զարնելով կո-
տրտեց . ու ըսկսաւ անիծել ա-
նիկայ : Անալ պատասխանի տըւաւ
ու ըսաւ . ինքիրենդ պտտճառ ե-
ղար, ինչո՞ւ ուրիշը կըմեղադրես :

Խոյ . հարկանեմ, (հարի, հար.) եղջիւր,
(եղջեր, երբ կամ երաւ.) գլուխ, (գլխոյ,
խով.) ծառ, (ռոյ, ռով.) բազում անգամ .
և . թափեմ, (թափեցի, թափեւ.) եղջիւր .
և . սկսանիմ, (սկսայ, սկսիր.) անիծանեմ,
(անիծի, անէծ.) նա : Եւ . նա . պատաս-
խանեմ, (նեցի, նեւ.) և . ասեմ, (ասացի,
ասաւ.) քեզէն . լինիմ, (եղէ, լեր.) պտտճառ,
(ռի . ռաւ.) զի . մեղադրեմ, (րեցի, րեւ.) :

Միիւր Գօշ . առաջ . ՁԱ :

խողը քաղդէացիներուն գնաց որ
աստղաբաշխութիւն սորվի : Աւար-
պետը հրամանաց որ երկինք նայի
ու գիտէ . ու չիկրցաւ , ինչու որ
չիկրնար վիզը դարձնել . իրեն
ըսեցաւ որ դադրի : Բայց ինքը
ըսաւ որ երկրի բաներու գիտու-
թիւ ունէր , ինչու որ երկիր կըմո-
րէ . ու պատասխան առաւ որ ,
երկրի բաներուն ետեւէ ըլլալով ա-
նոր համար երկինքի բաները գիտ-
նալու յարմարութիւն չունիս :

Աս առաւիը անոնց կըյարմարի . որ
խողերու պէս միշտ գետնի կըպած

խող , (խողի , զից կամ զաց .) երթամ , (չոքայ ,
երթ .) քաղդէացի , (ցւոյ .) ուսումն , (ուս-
ման , մամբ .) աստղաբաշխութիւն , (թե-
թիւ .) և . հրամայիմ , (յեցայ .) նա . արուես-
տաւոր , (ւորի , բաւ .) ընդ . երկինք , (երկ-
նից , նիւք .) նայիմ , (յեցայ , յեաց .) պըշ-
նում , (պշեայ , պշիր .) և . ոչ . կարեմ , (րացի .)
զի . բնաւորիմ , (րեցայ .) անշըջելի , (լւոյ ,
լեաւ .) ունիմ , (կալայ , կալ կամ կա .) պա-
րանոց , (նոցի , նոցաւ .) և . ասիմ , (սացայ .)
նա . լուեմ , (լուեցի , լուեա :) Իսկ . նա . երկ-
րաւոր , (րի , բաւ .) ասեմ , (ասացի , ասա .)
ունիմ . իմաստութիւն , (թե , թիւ .) ըստ . որ .
երկիր , (երկրի , բաւ .) բրեմ , (բրեցի , բրեա .)
և . լսեմ , (լուայ , լուր .) թէ . վասն . այն .
ոչ . պատշաճիմ , (ճեցայ .) երկնաւոր , (րի ,
բաւ .) զի . տարիող , (փողի , զաց .) երկրա-
ւոր . եմ , (եզէ , եր :)

Ի գէպ . գոմ , (գոս , գոյ .) առաւ , (կի , կաւ .)
այն . որ . նման . խող . միշտ . երկիր . բեւ-

էն , ու անոր համար երկինքը նայիլ
ու ի՞յ ձեռքին ստեղծուածները
տեսնալ չեն ուղեր :

ւիմ , (աւցայ , աւաց .) իբր զի . երկինք .
նայիմ . և . դործ , (ծոյ , ծով .) տեսանեմ ,
(տեսի . տես .) ձեռք , (ռայ , ռօք .) ի՞ծ ,
(ի՞յ , ծով .) ոչ . կամիմ , (մեցայ . մեաց .)

Միիւմար ԳՕԷ . արարի . ՃԳ :

Թիթեռները քանի որ օդը կըսը-
տըտին , փնաս մը չեն ըներ . հա-
պա գետին որ կիջնան , որդ կըձը-
գեն՝ որ կաւը շարկէ երկիրը :

Թիթեռն , (զան , զամբ .) որքան . օդ , (օդոյ ,
օդով .) շրջիմ , (ջեցայ , ջեաց .) ոչ ինչ . դոր-
ծեմ , (ծեցի , ծեաց .) փնաս , (սու , սուց .)
խսկ . խոնարհիմ , (հեցայ , հեաց .) երկիր ,
(ըի , բաւ .) ծնանիմ , (ծնայ , ծնիր .) Թըր-
թուր , (Թրթրոյ , ըով .) ապականարար , (ըի ,
բաւ .) երկիր :

Ասանկ կիմանանք աս առակը որ ,
քանի որ մեր միտքը երկինքը կը-
սըտըտի նէ , օգուտ կընէ իրեն ու
չիփնասեր . հապա երբոր երկիր
կիջնի՝ աղտոտ մտածմունքներ կըծը-

Ըստ . այս . այս . իմանամ , (իմոցայ , ջլիր .) ա-
ռակ , (կի , կաւ .) զի . խոհականութի , (Թէ ,
Թէ .) ես . որքան . երկինք , (երկնից , նիւք .)
շրջիմ . շահիմ , (հեցայ , հեաց .) և . ոչ . փնա-
սիմ , (սեցայ , սեաց .) խսկ . Թէ . երկիր կո

նանի , ու մարմինը կըմընառէ :

նարհիմ . ծնանիմ . խորհուրդ , (հրդոյ , դով .)
զաղըուծի , (թէ , թիւ .) և . ապականեմ ,
(նեցի , նեւ .) մարմին , (մարմնոյ , նով :)

Միեմար Գօշ . առաջ . ճկ :

Մէկ կարիճ՝ զինուոր մը թագաւորէն կըբռնադատուի ուրիշ թագաւորի մը դէմը ելլել մինակ կռուելու : Անկիայ վախնալով իր ծերու թիւնէն , մտածեց մաղերն ու մօրուքը սկսցրնել . բայց բնուծիւնը չօգնելով իրեն , կռուելու ատենը յաղթըւեցաւ :

Չօրական , (կանի , կանաց .) ոմն . քաջամարտիկ , (մարտիկ , կաց .) թագաւոր , (ըի , ըսւ .) հարկաւորիմ , (ըեցայ .) ելանեմ , (ելի , ել .) նահատակ , (կի , կաց .) ընդ . այլ , (ըյ , ըով .) թագաւոր . միամարտ , (տի , տիւ .) խի . նա . զանգիտեմ , (տեցի , տեաց .) վասն . ծերուի , (թէ , թիւ .) և . հնարիմ , (ըեցայ , ըեաց .) հեր , (հերոյ , ըով .) ներկեմ , (կեցի , կեւ .) և . մօրուք , (մօրուաց , ըուօք .) և . ըննիմ , (եղէ , ըէր .) մարտ , (տի , տիւ .) պարտիմ , (տեցայ , տեաց .) բնուծի , (թէ , թիւ .) ոչ . օգնեմ , (նեցի , նեւ .)

Առակիս միտքը այս է որ աստուծ .

նշանակ , (կի , կաւ .) առակ , (կի , կաւ .) այս .

մէ կոչւեցանք սատանաներուն
դէմ կռուելու . ու թէ որ մեղ-
քով ծեր ենք ու բարի կը ձեւանանք
նէ՛ կըյաղթըւինք , երբոր բուն
ան բարի եղողին կտրիճու[թ]իւ չու-
նինք :

պիսի , (պիսւոյ , սեւաւ .) իմն . եմ , (եղէ , էր .)
դի . տէր , (տն , տերամբ .) նահատակ . կո-
չիմ , (չեցայ , չեաց .) սպտերաղմիմ , (մեցայ ,
մեաց .) ընդ . դւ , (դիւի , լայ .) և . ե[թ]է .
ծեր , (րոյ , ըով .) մեղք , (ղաց , ղօք .) եմ .
և . ձեւանամ , (ւացայ , ցիր .) բարի , (բւոյ ,
բեւաւ .) սլարտիմ . յորժամ . նոյն . իսկա-
սլէս . ոչ . ունիմ , (կալայ , կալ կամ կա .)
առոյդու[թ]ի , (թէ , թի .) բարի :

Միեմար Գօշ . առաջ . ՃՀԶ :

Աբգար Հայոց Թագաւոր , իմ տի-
րոջս Տիբերիոս Հռոմայեցւոց մէնծ
Թագաւորին բարե :

Քու տէրութեանդ վայլօղ գրած
Թուղթդ տեսայ , ու մտածած

Աբգար , (բու կամ բայ , բաւ .) արքայ , (յի ,
յիւ .) Հայ , (յոյ , յով .) տէր , (տեառն .)
իմ , (իմոյ .) Տիբեր , (րի , րիւ .) կայսր , (սեր ,
սերք կի սերաւ .) Հռոմայեցի , (ցւոյ , ցւոյ .)
սնդամ , (դացի , դա :

Թուղթ , (թղթոյ , թով .) գրեմ , (րեցի , րեա .)
լստ . արժան , (նի , նիւ .) քոյ , (քոյոյ .)

Հրամանիդ վրայ ուրախացայ : Ու
 թէ որ չեա բարեկանար ինծի նէ ,
 քու մենծերուդ բրածը խիտա ծի-
 ծաղեղու բան է . ինչու որ առոնց
 առջին մարդկանց քննութենովը
 անուրիւն կը արբալի մէկու մը : Ու
 րեմն ասկէց ետքը թէ որ ան մար-
 դուն հաճոյ չըլլայ նէ , ան չի կր-
 նար ըլլար . ասկէց կը հետեւի որ ,
 մարդս սրբացընէ պիտոր զան :

Բայց քեզի իմ տիրոջս ասանկ աղէկ
 երևնայ որ ուրիշ մը խրկեա Երող-
 սաղէմ Պիղատոսին տեղը , որ ինքը
 խաղքութիւն իշխայ իշխանութէն
 որ սրբի իրեն . ինչու որ Հրեա-

տէրութիւն , (թէ , թիւ .) տեսանեմ , (տեսի ,
 տես .) և . ընդ . հրաման , (նի , նիւ .) մա-
 ծութիւն , (թէ , թիւ .) դու . ուրախանամ , (խա-
 ցայ , խացիր .) և . եթէ . ոչ . ցանկում , (ցա-
 սեայ , ցասիր .) ես . դործ , (ծոյ , ծով .) սինդ-
 ղիտոս , (սի , սիւ .) յոյժ . այսպէսեմ , (նե-
 ցի , նեա .) եմ , (եղէ , եր .) քանզի . առ .
 դա . քննութիւն , (թէ , թիւ .) մարդիկ , (գկան ,
 գկամք կամ գկաւ .) տամ , (ետու , տուր .)
 անուրիւն , (թէ , թիւ :) Եւ արդ . այսուհետեւ .
 եթէ . ոչ . լինիմ , (եղէ , լէր .) հաճոյ , (յի ,
 յիւ .) ան , (աստուծոյ , ծով .) մարդ , (դոյ ,
 դով .) ան . լինիմ . ոչ . կարեմ , (բացի .) և .
 իբրեւ . այս . մարդ . արժան . եմ . քուեմ ,
 (ւեցի , ւեա .) ան :

Բայց դու . տէր . իմ . հաճոյ . թուիմ , (թուե-
 ցայ .) առաքեմ , (քեցի , քեա .) այլ , (այլոյ ,
 լով .) ոք . Երուսաղէմ , (ղեմի , ղեմիւ .) մի-
 խանակ . Պիղատոս , (սի , սիւ .) զի . լուծանիմ ,
 (ծայ , ծիր .) նա . անարդանք , (դանաց , նօք .)

ներուն կամբը ըրաւ, ու զՔս անի-
րաւ տեղը խաչեց առանց քու-
հրամանիդ: Ողջ եղեր:

խշնանուէ, (թէ, թք.) որ. կարգեմ, (գեցի,
դեմ.) նա. վասն զի. առնեմ, (արարի, արմ.)
կամբ, (մաց, մօք.) հրեայ, (րէի, րէիւ.) և.
խաչեմ, (չեցի, չեմ.) Քս, (սի, սիւ.) 'իտա-
րապարտուց. առանց. քոյ, (քոյոյ.) հրա-
ման: Ողջ, (ողջոյ, ջով.) լինիմ, գու. ըղ-
ձամ, (ձացայ, ձացիւր:)

Խորէն. պապ. երէս. 229:

Բայց սեղանն առեւ լալս մը
ինկաւ սուրբերուն միտքը մէկ քա-
հանայի մը վրայ՝ որ իրենց հետ նբ
կապանքներուն մէջն էր. ինչու որ
գեղացի մարդկանց մէջ կեանքը
անցուցեր էր, ու ագէտ ըլլալով՝
գիրքերու միսիթարուծէ ալ զուրկ
էր: Հրամանցին որ սեղանին գլու-
խը նստի. երանելին պատասխան

Բայց. Ժամ, (մու, մաւ.) բաղմական, (կա-
նի, նաւ.) կարծիք, (ծեաց, ծեօք.) իմն.
լինիմ, (եղէ, լէր.) միտք, (մտաց, մտօք.)
նբ, (սրբոյ, բով.) վասն. երէց, (երիցու,
ցամբ.) մի, (միոյ, միով.) որ. եմ, (եղէ, էր.)
նբ. կապանք, (նաց, նօք.) զի. 'ի մէջ. շինա-
կան, (նի, նաւ.) մարդիկ, (գկան, գկամբ
կամ գկաւ.) կեամ, (կեցի, կեանց.) և. տգի-
տագոյն, (գունի, նիւ.) ևս. եմ. գիրք,

տըւաւ ու ըսաւ . ի՞նչ է ատ բանը
որ դուք կընէք կոր , ու ինծմէ ին-
չո՞ւ կըստահէք կոր միտքերնէդ ան-
ցածնէրը : Ես ձեր սղտիկներէն
ալ վար եմ , ու ետքի աշկերաներ-
նէդ ալ տգէտ եմ . ինտո՞ր կրնամ
ատ բանը ընել : Աս ալ ինծի մենծ
բան էր որ ձեր նը կապանքներուն
մասնակից եմ ասօր : Թէ որ իս
ձեր սեղանին արժանի կըսեպէք
նէ , դուք սեղանը ամմեն մէկդ ձեր
տեղը նստէք , ու ինծի հրամայէք
որ իմ տեղս նստիմ :

(գրոց , գրուք .) միտքարուծի , (թէ , թէ :)
հրամայեմ , (յեցի , յեա՛ .) ունիմ , (կալայ ,
կալ կամ կա՛ .) գլուխ , (գլտոյ , խով .) բաղ-
մական . տամ , (ետու , տո՛ւր .) սպասախանի ,
(նւոյ , նեաց .) երանելի , (լւոյ , լեաց .) և .
ասեմ , (ասացի , ասա՛ .) զի՛նչ . եմ . այդ . որ .
դու . գործեմ , (ծեցի , ծեա՛ .) և . կամ . ես .
զի . թագուցանեմ , (գուցի , գո՛ .) ծածուկ .
խորհուրդ , (հրդոյ , հրդով :) Ես . քան .
կրտսեր , (սերոյ , սերաւ .) դու . խոնարհա-
գոյն , (գունի , նիւ .) եմ . և . քան . ևս փոքր ,
(քու , քումբ .) աշակերտ , (տի . տաւ .) քոյ .
տգիտագոյն , (գունի , նիւ .) եմ . զիարդ .
կարեմ , (րացի .) այդ . տանիմ , (տարայ , տա՛ր :)
Այս . իսկ . մեծ , (ծի , ծիւ .) եմ . ես . զի .
նը . կապանք . ձեր . հաղորդիմ , (գեցայ ,
գեաց .) այսօր : Եթէ . արժանի , (նւոյ ,
նեաւ .) համարիմ , (րեցոյ , րեա .) ձեր . սե-
ղան , (նոյ , նով .) ունիմ . դու . իւրաքան-
չիւր , (չիւրոյ , րով .) տեղի , (զւոյ , զեաւ .)

Ու նր Էսպիսկոպոսը ամմեն նբերուն
հետ սախպեց, ու ամմենէն վեր
նստեցուցին անխկայ :

Երբոր սեղան նստեցան, ու ամմենը
նալ ուրախութեամբ կերան, նր
Յովսէփը ոտք ելաւ, ու սկսաւ
խնտումի գաւաթը հրամցունել
ու ըսել ասանկ. ամմենքդ ալ ու
րախ եղիք Քնի համար. ինչու որ
վաղը աս ժամ ամմեն նեղութի ու
չարչարանք որ կրեցինք՝ մոռցած
պիտոր ըլլանք : ...

բաղմական. և հրամայեմ. Էս. խմ. տեղի :
Եւ. բռնադատեմ, (տեցի, տեա.) նր. Է-
սպիսկոպոս, (սի, սիւ.) միաբանութի, (թէ,
թէ.) ամենայն, (նի, նիւ.) նր. և. 'ի վերոյ.
քան. ամենեքեան, (նեցուն, նեքումը.)
բաղմեցուցանեմ, (ցուցի, ցո.) նա :

Եւ. իբրև. բոլորիմ, (րեցայ, րեայ.) ա-
կումբ, (ակմբի, բիւ.) բաղմական. և. հա-
ղորդիմ. ամենեքեան. կերակուր, (կերա-
կրոյ, բով.) զուարթութի, (թէ, թէ.) ոտն,
(ոտին, ոտամբ.) կամ, (կացի, կայ.) նր.
Յովսէփ, (սեփայ, սեփաւ.) և. սկսանիմ,
(սկսայ, սկսիր.) ուրախութի, (թէ, թէ.)
նուագ, (գի, գաւ.) մատուցանեմ, (տուցի,
տո.) և. ասեմ. այսպէս. ուրախ լինիմ, (ե-
ղէ, լէր.) ամենեքեան. Քն. քանդի. վաղիւ.
այս. ժամ, (ժամու, մաւ.) Էմ. ահա. մո-
ռանամ, (ռացայ, ռա.) Էս. ամմենայն. նե-
ղութի, (թէ, թէ.) և. չարչարանք, (նաց,
նոք :) ...

Ու ինչպէս որ տեսաք դուք աս մեր
եղբայրը սեղանին դուռիս նէ, ա-
սանկ ինքը առաջ պիտոր պսակը
առնէ վաղը, մարտիրոս ըլլալով: ...

Աս որ ըսաւ, լսեց իրմէ կտրիճ խօս-
քեր, որոնցմով խիստ մխիթարե-
ցան ամմենքը: Ըսաւ. ձեր նը ա-
ղօթքովը անանկ ընէ ինծի Քն, ու
իմ մահս ու աշխրոքէս ելլելս՝ քու
խօսքիդ պէս լըմընցընէ: ... Կը-
փուլթամ հիմընուց տեսնելու ան-
օրը, և ան օրւան մէջը ան ժամը,
որ դայ հասնի մեր վըայ: Ե՞րբ պի-
տոր ըլլայ որ ելլեմ աս թանձր չի-
շարժօղ ու ձանձրալի մարմինէս.
Ե՞րբ պիտոր ըլլայ որ քեզ տեսնամ
տէր Յն. ե՞րբ պիտոր ըլլայ որ ալ
մահւոյնէ վախ չունենամ. ե՞րբ պի-

Եւ. զոր օրինակ. տեսանեմ, (տեսի, տես.)
դու. եղբայր, (բօր, բարբ.) այս. դուռիս.
բաղմահան. մեր. սոյնպէս. սա. նախ. ընդ-
ունիմ, (ընկալայ, ընկալ.) վաղիւ. պսակ,
(կի, կաւ.) ՚ի ձեռն. կատարումն, (տարման,
մամբ.) իւր, (բոյ, բով:). ...

Այս. իբրեւ. ասեմ. լսեմ, (լուայ, լուր.)
նա. բան, (նի, նիւ.) պնդութի, (թէ, թի.)
որ. յոյժ. մխիթարիմ, (րեցայ, րեաց.) ա-
մենեքեան: Ասեմ. նը. աղօթք, (թից, թիւք.)
ձեր. այդպէս. առնեմ, (արարի, արա.) ես.
Քն. և. կատարեմ, (րեցի, րեա.) ելք, (ելից,
ելիւք.) վախճան, (նի, նիւ.) իմ. աշխարհ,
(հի, հաւ.) ըստ. բան. քոյ: ... Արդ.
փուլթամ, (թացայ, փուլթա.) տեսանել. օր,
(աւուր, աւուրբ.) և. օր. անդ. ժամ.
դամ, (եկի, եկ.) հասանեմ, (հասի, հաս.)
՚ի վերայ. ես: Եւ. երբ. եմ. զի. ելանեմ,
(ելի, ել.) թանձրագանդաղ. ձանձրալի,
(լույ, լեաւ.) մարմին, (մարմնոյ, նով.) այս.

տոր ըլլայ որ իմ ագիտութիւնս հաս-
նի քու կատարեալ գիտութիւնդ : Օգ-
նէ ինծի տէր իմ, օգնէ ինծի . ու
երկնցորդ քու ամենակարող ձեռքդ
ինծի օգնելու համար, որ . . . մե-
ղաւորիս վրայ փառաւորւի Յսի
Քրի մեր տիրոջը անունը :

Աս որ ըսաւ երանելին, ոտք ելուն
սեղանէն, կը գոհանային ըսելով .
փառք քեզ տէր, փառք քեզ թա-
գաւոր, որ ուրախութեան կերակուր
տրւիր մեզի . լցնէր մեզ քու նր
հոգիովդ, որ քեզի հաճոյ ըլլանք,
ու քու առջեւ ամօթով չիմընանք .
ինչու որ դուն ամենուն գործքին
յարմար հատուցում կուտաս :

Երբ . եմ . զի . տեսնեմ . դու . տէր, (տն,
տերամբ .) Յս . երբ . եմ . զի . աներկիւղ,
(զի, զիւ .) եմ . մահ, (հու, հուամբ .) երբ .
եմ . զի . ագիտութի, (թե . թե .) հասնեմ .
կատարեալ, (րելոյ, լով .) գիտութի : Օգ-
նեմ, (նեցի, նեա .) ես . և . կարկառեմ, (ու-
ցի, կարկառ կամ կարկառեա .) ամենա-
ղօր, (րի, ըիւ .) աջ, (աջոյ, ջով .) օգնակա-
նութի, (թե . թե .) զի . . . փառաւոր, (րի,
ըիւ .) լինիմ . ես . մեղաւոր, (րի, ըաւ .) ա-
նուն, (անուան,ւամբ .) տէր . մեր . Յս . Քր :

Այս . իբրեւ . ասեմ . երանելի, (լոյ, լեաւ .)
ոտն . կամ . բաղմական . անդ . գոհանամ,
(հացայ, հացիր .) ասեմ . փառք, (փառաց,
ուք .) դու . տէր . փառք . դու . թագաւոր,
(րի, ըաւ .) զի . տամ, (ետու, տուր .) ես .
կերակուր . ուրախութի . լցուցանեմ, (լցու-
ցի, լցո .) ես . հոգի, (հոգւոյ,ւով .) նր . զի .
գտանիմ, (գտայ, գտիր .) առաջի . դու . հա-
ճոյ, (հաճոցի, յիւ .) և . մի . ամաչեմ, (չե-

ցի, չեւ.) զի. դու. հատուցանեմ, (տուցի,
տո.) իւրաքանչիւր, (չիւրոյ, բով.) գործ,
(ծոյ, ծով.) իւր:

Եւիւէ. պատմ. երէն. 271:

Բայց կրտսններք աշխարքս որ չորս ձիւ
լըծւած կառքի մը սէս է, տաքու-
թենէ, ցրտութենէ, չորութենէ, ու
թացութենէ. ու մէկ ծածուկ ուժ մըն
է կառքը քշողը, որ մէկզմէկու հետ
չորս կուօղները հաշտութե ու բարե-
կամութե մէջը կրբունէ: Ամեն կառք
մէկզմէկու նման ձիերէ լըծւած են, մի-
նակ աս կառքէն 'ի զատ որ մէկզմէկու
չինամանօղ ձիերէ լծած է. ու մէկզմէ-
կու նմաններէն լծածները մէյ մը կըսը-
կըրթին, մէյ մը դուրս կըցաթկեն, ու
կառքը քշողնալ զիրենք ալ նեղը կըխո-
թեն, ու կըլլայ որ՝ կառքնալ կըկոտոր-

Այլ. նա աւասիկ. իբրև. կառք. իմն.
լծեմ. չորք. երիվարք. աշխարհ. տե-
սանեմ. ջերմութի. ցրտութի. ցամա-
քութի. խոնաւութի. և. զօրութիւն.
իմն. ծածուկ. կառավար. որ. չորք.
կապեցող. ընդ. միմեանց. հաշտութի.
և. հաւանութի. պահեմ. նուաճեմ:
Ամենայն. կառք. համազգի. երիվար.
լծեմ. բայց. միայն. այս. կառք. որ.
համազգի. լծեմ. և. որ. համազգի.
լծեմ. երբեմն. սայթաքիմ. երբեմն.
օձտեմ. և. տագնապ. կառավար. և.
անձն. կացուցանեմ. և. երբեմն. խոր-
տակումն. իսկ. կառք. գործեմ. և.

տեն . ու թէ որ կառքը ողջ ըլլայ , կառ-
քը . քջողն ալ ողջ ըլլայ , ձիերն ալ վար-
ժած ըլլան նէ , բաներնին նայելով մի-
նակ դէպ 'ի գիմացնին կը վազեն : Բայց
սա զարմանալի կառքը մէկզմէկու դէմ
ու մէկզմէկու չինմանօղ ձիերէ լծած
ըլլալով , ու ծածուկ ձեռքէ մը քշե-
լով , չէ թէ մինակ մէկ կողմ մը դէպ 'ի
գիմացնին մինակ կը վազեն , հասլա ամ-
մեն կողմ կը վազեն , ու ամմեն տեղ կը
վազեն , ու ամմեն տեղ շուտ մը կը հաս-
նին , ու ամմեն բան կըրնան ընել : Եբոր
արևելքի կողմը կը վազեն նէ , արևմուտ-
քի կողմը չեն կրնար վազել չէ . ու ե-
բոր հիւսիսի կողմը կը վազեն , դէպ 'ի
հարաւ չեն կրնար վազել չէ . ինչու որ
կառքը քջողն ձեռքը կըրնայ ամմեն դին
քըշել զերեկք , ու աշխրբիս չորս գին
վազցընել :

յորժամ . ողջ . կառք . եմ . և . ողջ . կա-
ռաւար . և . վարժ . երկւար . ուշ . դնեմ .
հանդէպ . երեսք . ևեթ . արշաւիմ . և .
այս . կառք . զարմանալի . հակառակ .
և . աննման . երկւար . լծեմ . և . ծա-
ծուկ . ձեռն . ուղղեմ . ոչ . մի . միայն .
կողմն . հանդէպ . երեսք . ևեթ . արշա-
ւիմ . այլ . ամենայն . կողմն . վարդիմ .
և . ընդ . հանուր . արշաւիմ . և . ընդ .
բնաւ . սլանամ . և . ամենայն . բաւա-
կան . եմ : Յորժամ . ընդ . արևելք . ըն-
թանամ . չեմ . ինչ . արդեւ . թէ . ընդ .
արևմուտք . ոչ . արշաւիմ . և . յորժամ .
ընդ . հիւսիս . վարդիմ . չեմ . ինչ . ար-
դեւ . թէ . ընդ . հարաւ . ոչ . սուրամ .
ղի . ձեռն . կառաւար . բաւախոն . եմ .
ամենայն . կողմն . գիմեցուցանեմ . և .
ընդ . չորք . անկիւն . տիեզերք . արշա-
ւեցուցանեմ :

Ան որը աշխերտները եկան Յսին ըսին .
 արքայութիւնը մեզմէ ո՞վ պիտոր ըլլայ
 մենծը : Յս ալ աղայ մը իր քովը կանչեց ,
 անիկայ անոնց մէջը կեցուց , ու ըսաւ .
 Ճմարիտ կըսեմ ձեզի . թէ որ չի գաւ-
 նաք , աղի պէս չըլտք , արքայութիւնը չէք
 մանար : Ուստի ով որ զինքը տղու պէս
 կըցածցընէ , արքայութեւ մէջը մենծը
 անիկայ է : Ու ով որ ասանկ աղայ մը
 իմ անուանովս կընդունի , իս կընդունի :
 Ու ով որ աս ինծի հաւտացօղ պղտիկ-
 ներէն մէկուն մեղքի պատճառ կըլլայ ,
 անոր ալ աղէկ է որ իշու աղացքի քար-
 մը իր վզէն կախւի , ու ծովին տակը եր-
 թայ իյնի :

Այն . օր . մատչիմ . աշակերտ . Յս . և .
 ասեմ . ո՞վ . եմ . ես . մեծ . արքայու-
 թի . երկինք : Եւ . կոչեմ . ինքն . Յս .
 մանուկ . մի . կացուցանեմ . նա . 'ի մէջ .
 նա . և . ասեմ . դու . եթէ . ոչ . գաւ-
 նամ . և . լինիմ . իբրեւ . մանկտի . ոչ .
 մտանեմ . արքայութի . երկինք : Արդ .
 որ . խոնարհեցուցանեմ . անձն . իբրեւ .
 մանուկ . այս . նա . եմ . մեծ . արքայու-
 թի . երկինք : Եւ . որ . ոք . ընդունիմ .
 մանուկ . մի . այսպիսի . անուն . ես .
 ընդունիմ : Եւ . որ . ոք . դայթակղե-
 ցուցանեմ . մի . փոքրիկ . այս . ես . հա-
 լատացեալ . ըս . եմ . նա . եթէ . կա-
 խիմ . երկան . էշ . պարանոց . նա . և .
 ընկզմիմ . խորք . ծով :

Ան օրերը նորէն շատ ժողովուրդ կար,
 ու բան մը չունէին ուսելու . իր աշ-
 կերտները կանչեց, ու անոնց ըսաւ: Իմ
 խելշն կուգայ կոր ատ ժողովուրդին վը-
 րայ, որ ալ իրեք օր է որ ատոնք քովս
 են, ու ուսելու բան մը չունին: Ու թէ
 որ ատոնք անօթի իրենց տունը արձը-
 կեմ, ճամբան յոգնած կիյնան. ինչու
 որ ատոնցմէ կան ալ որ հեռուէն եկեր
 են: Իր աշկերտները իրեն սլատասխան
 տրւին. աս անապատիս մէջը ատոնք
 ուսկից կըրնաս հացով կըշտացըներ:
 Ու իրենց կըհարցըներ որ քանի՞ հատ
 հաց ունիք. անոնք ալ ըսին՝ օխոր: Ու
 ժողովուրդին հրամմեց որ գետինը նւախ.
 ու ան օխոր հացը առաւ, գոհացաւ
 կորեց, ու աշկերտներուն կուտար որ
 բաժնեն, ու ժողովուրդին առջին ձգե-
 ցին: Ու քիչ մ'ալ ձուկ ունէին, ան
 ալ օրհնեց, ու հրամմեց որ բաժնեն:

Օր. այն. գարձեալ. ժողովուրդ. բա-
 ղում. էր. և. ինչ. ոչ. ունիմ. ուսեմ.
 կոչեմ. աշակերտ. իւր. և. ասեմ. նա:
 Գթամ. ես. 'ի վերայ. ժողովուրդ. զի.
 երեք. օր. ես. եմ. և. ոչ. ունիմ. ինչ.
 ուսեմ: Եւ. եթէ. արձակեմ. դա.
 նօթի. տուն. իւր. նքթիմ. ճանա-
 պարհ. զի. ոմն. դա. հեռատան.
 դամ: Պատասխանի. տամ. նա. աշա-
 կերտ. նա. ուսով. կարեմ. յագեցու-
 ցանեմ. դա. հաց. անապատ. աստ:
 Եւ. հարցանեմ. նա. քանի՞. նկանակ.
 հաց. ունիմ. և. նա. ասեմ. եօթն:
 Եւ. հրամայեմ. ժողովուրդ. բաղմիմ.
 'ի վերայ. երկիր. և. առնում. եօթն.
 նկանակ. գոհանամ. բեկանեմ. և. տամ.
 աշակերտ. զի. արկանեմ. և. արկանեմ.
 առաջի. ժողովուրդ: Եւ. ձուկն. սա-
 կաւ. ունիմ. և. այն. ևս. օրհնեմ. և.
 հրամայեմ: Ուսեմ. և. յագեհամ. և.

Կերան ու կշտացան, ու եւեկցած կտոր-
ւանքներէն օխտը զէմպիլ վերուցին :
Ու անոնք որ կերան, չորս հազարի չափ
կային . ու զիրենք արձրկեց :

բաւնամ. նշխար. կոտոր. եօթն. զամ-
բիլ : Եւ. եմ. որ. ուտեմ. իբրեւ. չորք.
հազար. և. արձակեմ. նա :

Ա. է. Գ. Մ. Բ. Զ. 1 :

Ու ցն մանուկը կրօնէն ծնար ու կուժով
նար խմաստու թէնով լըցւած, ու ան
չնորքը իր վրան էր : Ու իր ծնողքը ամ-
մեն տարի զատիկ տօնին Երուսաղէմ
կերթային : Ու անոր տասներկու տա-
րին որ եղաւ, իրենց սովորութիւնը պէս
ան տօնին Երուսաղէմ ելան : Ու ան
օրերը որ լրմնեցան, ու ետ դարձան,
ցն մանուկը Երուսաղէմ մնաց, ու իր
ծնողքը չխմացան : Անանկ կրօնականն որ
ինքը ճամբու ընկերներուն հետը ըլլայ
մէկ օրւան չափ ճամբայ եկան, ու ինքը

Եւ. մանուկ. ցն. աճեմ. և. զօրանամ.
լի. խմաստու թի. և. չնորհք. ան. եմ.
ի վերայ. նա : Եւ. երթամ. ծնողք.
նա. ամի ամի. Երուսաղէմ. տօն. զա-
տիկ : Եւ. իբրեւ. եմ. նա. ամ. երկու-
տասան. ելանեմ. ըստ սովորութիւն.
տօն : Եւ. կատարեմ. օր. և. դառնամ.
անդրէն. մնամ. ցն. մանուկ. Երու-
սաղէմ. և. ոչ. գիտեմ. ծնող. նա :
Կարծեմ. նա. թէ. ընդ. ուղեկից. եմ.
գամ. իբրեւ. օր. մի. ճանապարհ. և.
խնդրեմ. նա. ընդ. գրացի. և. ընդ.

դրացիներուն ու ճանչւորներուն քովը
կրփնտըռէին : Ու երբոր չիգտան , նո-
րէն Երուսաղէմ գարձան զինքը փնտը-
ռելու : Ու եղաւ սր իրեք օրէն ետե
զինքը տաճարը գտան , որ վարդապետ-
ներուն հետ նաեւ՝ անոնց մօտիկ կը-
դրնէր , ու իրենց հարցմունք կրնէր . ամ-
մենքնալ որ անոր ըսածը կը լսէին , կար-
մըննային իրեն խմատուծիւնին ու պա-
տասխաններուն վրայ : Ու երբոր զինքը
տեսան , ապշեցան մնացին . ու իր մարը
իրեն ըսաւ . որդի առ դուն մեղի ինչ
բան ըրիր . տես որ քու հարգ ու ես
սրտերնիս կըմաշեցընէինք , քեզ կըփրն-
տըռէինք կոր : Ու իրենց ըսաւ . իս ին-
չո՞ւ կըփրնտըռէիք կոր , չէիք գիտեր որ
պէտք է ես իմ հօրս տունը ըլլամ : Ու
իրենց ան խօսքը չիմացան , որ իրենց
զուրցեց : Ու անոնց հետը ինջաւ , ու
Նազարէթ գնաց . ու անոնց հնազանդ-

ծանօթ : Եւ . իբրեւ . ոչ գտանեմ . դառ-
նամ . անդրէն . Երուսաղէմ . խնդրեմ .
նա : Եւ լինիմ . յետ . երեք . օր . գտա-
նեմ . նա . տաճար . զի . նստիմ . ընդ .
վարդապետ . լսեմ . նա . և . հարցանեմ .
նա . զարմանամ . ամենեքեան . որ .
լսեմ . նա . խմատուծի . և . պատասխա-
նի . նա : Եւ . իբրեւ . տեսանեմ . նա .
սքանչանամ . և . ասեմ . նա . մայր . իւր .
որդեակ . զինչ . գործ . գործեմ . դու .
ես . ահաւասիկ . հայր . դու . և . ես .
տառապիմ . և . խնդրեմ . դու : Եւ . ա-
սեմ . նա . զի . խնդրեմ . ես . ոչ . գի-
տեմ . եթէ . տուն . հայր . իմ . պարտ
է . ես . լինիմ : Եւ . նա . ոչ . իմանամ .
բան . որ . խօսիմ . նա : Եւ . իջանեմ .
Նազարէթ . և . եմ . նա . հնազանդ . և
մայր . նա . պահեմ . ամենայն . բան .
սիրտ . իւր : Եւ . Յս . զարդանամ . խմա-
տուծի . և . հասակ . և . չնորհք . ամ .

[Էր, ու իր մարը ան բոլոր բաները իր
որտին մէջը կրտահէր: Ու Յն խմատու
թէնով ու հասակով առաջ կուգար,
ու այն ու մարդկանց շնորհքովը:

և. մարդիկ:

Աւեք. Դւի. ք. 40:

Ու իրեք օրէն՝ Կանա Գալիլեային քա-
ղաքը հարսնիք մը եղաւ. ու Յնին մարն
ալ հոն էր: Յն ալ, իր աշխերաներն ալ
հարսնիքը կանչուեցան: Ու գինին որ
սղակուեցաւ, մարը Յնին ըսաւ. գինի
չունին: Յն ալ անոր ըսաւ, կընիկ, [Թող
տուր իս, դեռ իմ տոննա չէ հասեր:
Իր մարն ալ ծառաներուն ըսաւ. ձեզի
կնչ որ ըսէ՝ ըրէք: Հոն վեց հաս քարի
կարաս կար՝ հրեաներուն լըւացմունքի
համար. որ ամեն մէկը երկու կամ ի-
րեք մար կառնէին: Յն անոնց ըսաւ,

Եւ. օր. երրորդ. հարսանիք. եմ. Կա-
նա. Գալիլեայի. և. անդ. եմ. մայր.
Յն: Կոչիմ. և. Յն. և. աշակերտ. նա.
հարսանիք: Եւ. սղակասեմ. գինի. ա-
սեմ. մայր. Յն. գինի. ոչ. ունիմ: Եւ.
ասեմ. նա. Յն. զի. կմ. ես. և. դու. կին.
դու. չե. եմ. հասանիմ. Ժամանակ. ես:
Ասեմ. մայր. նա. սպասաւոր. որ. կնչ.
ասեմ. դու. առնեմ: Անդ. եմ. [Թա-
կոյկ. կճեայ. վեց. ըստ. որբութիւն.
հրեայ. տանիմ. մի մի. նա. մար. եր-
կու. կամ. երեք: Ասեմ. նա. Յն. լը-

առ իտրաաները ջրով լեցուցէք . ու ինչ-
ւան բերանը անոնք լեցուցին : Ու իրենց
ըսաւ , հիմայ առէք ու անտեսին բե-
րէք . անոնք ալ բերին : Ու տնտեսը ան
գինի եղած ջուրին համն որ առաւ , չէր
գիտէր ինտոր ըլլալը . բայց ծառաները
գիտէին , որ ջուրը լեցուցին . անտեսը
փեօին հետ կըխօսի : Ու կըսէ . ամմեն
մարդ անուշ գինին առաջ կըխըմցընէ .
ու երբոր ալ խըմած կըլլան՝ ան ատե-
նը քէշը . գո՛ւն անուշ գինիդ ինչչան
հիմա սպհեցիր : Յի նշաններուս սկիզբը
աս ըրաւ Կանա Գալիլէայի քաղաքը ,
ու իր փառքը յայտնեց . ու իր աշկերտ-
ներն ալ իրեն հաւատացին :

Նում . Թաիոյկ . ջուր . և . ընում . նա .
մինչև . վեր : Եւ . ասեմ . նա . արդ . տա-
նում . և . բերեմ . տաճարապետ . և .
նա . բերեմ : Եւ . իբրև . ճաշակեմ . տա-
ճարապետ . ջուր . գինի . եղեալ . և .
ոչ . գիտեմ . ուստի՞ . եմ . բայց . սպա-
սաւոր . գիտեմ . որ . արկանեմ . ջուր .
խօսիմ . փեսայ . տաճարապետ : Եւ . ա-
սեմ . ամենայն . մարդ . անոյշ . գինի .
յառաջագոյն . սլաշտեմ . և . յորժամ .
արբենամ . յայնժամ . յողի . դու . սլա-
հեմ . անոյշ . գինի . մինչև . տյժմ :
Այս . առնեմ . սկիզբն . նշան . Յի . Կա-
նա . Գալիլէացի . և . յայտնեմ . փառք .
իւր . և . հաւատամ . նա . աշակերտ .
նա :

Պետրոս ու Յոհաննէս ինը ժամի աղօթքին ատենը եւէր տաճարը կերթային։ Ու մէկ մարդ մը կար կաղ ծընած, որ ամմեն օր կրվերցընէին՝ տաճարին դռանը քովը կըգնէին, որ ալւոր կըսէր. ողորմութիւն ուղեւո՛ւ համար անոնցմէ որ տաճարը կըմտնային։ Ասիկայ Պետրոսն ու Յոհաննէսը որ տեսաւ, որ տաճարը կըմտնային կոր, կաղաչէր որ ողորմութիւն առնէ։ Պետրոս ալ Յոհաննէսին հետ մէյտեղ անոր նայեցաւ ու ըսաւ. մեղի նայէ։ Անալ անոնց դարձաւ, ու կըյուսար որ իրենցմէ բան մը առնէ։ Պետրոս ալ ըսաւ. արծաթ ու ոսկի չունիմ, հասար ինչ որ ունիմ նէ՛ ան քեզի կուտամ։ Զնի Քնի նազորեցիին անուանովը ելիւ ու քալէ։ Ու անոր աջ ձեռքէն բռնեց, ինքը վեր վերուց, ու շուտ մը անոր ծուռկերն ու ոտերնէրը ամբըցան։ Վէր ցած կեց ու ըսկըսաւ

Պետրոս . և . Յոհաննէս . ելանեմ . տաճար . իններորդ . ժամ . աղօթք : Եւ . եմ . այր . մի . կաղ . որովայն . մայր . իւր . որ . բառնամ . դնեմ . հանապազօր . դուռն . տաճար . որ . կոչիմ . գեղեցիկ . խնդրեմ . ողորմութիւն . այն . որ . մտանեմ . տաճար : Որ . տեսանեմ . Պետրոս . և . Յոհաննէս . զի . մտանեմ . տաճար . աղաչեմ . ողորմութիւն . առնում : Հայիմ . նա . Պետրոս . Յոհաննէս . հանդերձ . և . ասեմ . հայիմ . իմեղ : Նա . դառնամ . նա . և . ակն ունիմ . առնում . ինչ . նա : Եւ . ասեմ . Պետրոս . արծաթ . և . ոսկի . ոչ . ունիմ . բայց . որ . ունիմ . տամ . դու . անուռն . Զն . Քն . նաղովրեցի . յառնեմ . և . դնամ : Եւ . ունիմ . աջ . ձեռն . նա . յարուցանեմ . նա . և . անդրէն . հաստատիմ . բարձք . նա . և . սրունք : Ի վեր . վաղեմ . և . սկսանիմ . գնամ . և .

քալել, ու անոնց հետ տաճարը մտաւ,
կերթար ու կրցաթկըռտէր ու ւծ կօրհ-
նէր: Ու բոլոր ժողովուրդն ալ անիկայ
տեսաւ որ կըքալէր ու ւծ կօրհնէր:
Ու գիտէին ալ որ աս ան էր՝ որ ողոր-
մութեան համար տաճարին աղւոր գը-
րանը քովը կընստէր. զարմանքը զիրենք
պատեց ան եղած հրաշքին վրայ:

մտանեմ. ընդ. նա. տաճար. դնամ. և.
վազվազեմ. և. օրհնեմ. ւծ: Եւ. տե-
սանեմ. ամենայն. ժողովուրդ. նա. զի.
դնամ. և. օրհնեմ. ւծ: Եւ. գիտեմ.
նա. զի. սա. ևմ. որ. նստիմ. վասն.
ողորմութի. առ. գեղեցիկ. դուռն.
տաճար. և. ընում. զարմանալիք. ի վե-
րայ. նշան. որ. լինիմ:

Գործող. Գ. 1:

Երնէկ տալու արժանի նք տղաքը կտրիճ
նահատակներու պէս մեռան ւնյ որդւոյն
տեղը:

Ու նք տղոցը մարմինները կարկրտէն զար-
նըւած նուռի ծառերուն ծաղկներուն
պէս ինկան սուրբ Բեթղէհէմին մէջը:

Ու նք տղոցը հոգիները աղաւնիներու
բաղմութեան պէս երկինքը թռչելով,

Երանելի. նք. մանուկ. որպէս. քաջ.
նահատակ. տամ. անձն. իւր. մահ.
փոխանակ. որդի. ւծ:

Եւ. գիտին. նք. մանուկ. որպէս. ծա-
ղիկ. նռնենի. հարկանիմ. կարկուտ.
և. անկանիմ. նք. Բեթղէհէմ:

Եւ. հոգի. սուրբ. մանուկ. որպէս.
երամ. աղաւնի. թռչիմ. երկինք.

հրէշտակներուն հետ մէկ տեղ դասուե- | և . դասիմ . ընդ . զուարթուն . եր-
ցան : | կինք :

Շարական անձեղ ճանկանց :

Անգամ մը արևը բարձրացած ատենը կարծեց որ ինքը ան է . բայց եբոր ցածցաւ ու աշխրդբխ տակը մտաւ նէ՝ ճանչցաւ իր ինչ ըլլալը :

Օրինակովս կերենայ քանի մը անմիտ Թագաւորներուն ըրածը , որ եբոր յաղ-
թութէ փառքով բարձրացան նէ՝ կարծեցին որ ան էն . բայց եբոր գերեզմանը մտան
նէ՝ գիտցան իրենց ինչ ըլլալը :

Միտիւար ԳՕԶ . առաի . Գ :

Անգամ մը աստղերը մէկ տեղ եկած , իրենց մէջէն ծերերը ըսին որ՝ մենք ա՛լ չատ
ենք , ինչո՞ւ ցորեկն ու գիշերը չենք լուսցըներ արևուն ու լուսընկային պէս : Մէկն
ալ ըսաւ . ինչու որ միաբանութի՛ չենք ընել : Ու մտածեցին մէկ տեղ արևը վըռն-
տել , բայց լուսընկան եբոր ծաթեց՝ յաղթընեցան ու ըսին որ ասկէց ասչափ մըթըն-
ցանք , ի՞նչ պիտոր ըլլանք արևը ծաթէ նէ : Ու զղջալով , իրենց տկարունիը ճանչցան :

Աս առակը կըխրատէ որ, թէ և շատուր ըլլան՝ երբոր տկար են, զօրաւորին չեն կրնար յաղթել. մէյ մ'ալ խելք է ալ տկարին վրայ առաջ փորձ ընել ու զլջալ, որ ներելու արժանի է:

Առաջ. Ե:

Նուռին ու թուղին ծառը մէկգմէկու հետ բարեկամութի ուղեցին ընել. անուշութենով յարմարեցան մէկգմէկու, բայց թուղին ծառը նուռին թըթւութենէն ձանձրացաւ, ու դաշինքնին աւրընեցաւ:

Աս առակին միտքը ան է որ, բարեկամները նախ մէկգմէկու բնութիւնը փորձեն՝ որ ամենեին նման են մի մէկգմէկու. չէ՛ նէ շուտով կըքակւի բարեկամութիւնին:

Առաջ. Ժ:

Հունտերը փառքի ետէ ըլլալով կըստարասորէին կոր մէկգմէկու վրայ տիրելու. դարին հպարտանալով որ վաթսուն հաւմէյ տեղ կուտայ, կորեկն ալ հարիւր հաւ մէյ տեղ տալուն համար. խի ցորենը լուռ կեցեր էր: Իրենց թագաւորը տեսնալով անոր խոնարհութիւնը, ու աւելի անասուններու ու դաղաններու կերակուր

եղօղները մեկզմեկէ առաջ կանցնին, ու անիկայ հանգարտ կեցեր է, իրեն քովը առաւ :

Կընշանակէ աս առակը որ խոնարհութիւն 'ի զատ ուրիշ բանով Քնի անդամ չենք կրնար ըլլալ. ինչպէս որ տէրն ալ մեր բնութիւնը առաւ, մեղի սորվեցընելու համար :

Առաի • Լ. 2 :

Սոխն ու սրխտորը ուրիշ ամմն խոտերուն հետ ուղեցին մենծ մարդկանց ժողովքը երթալ, ծածկել զիրենք. բայց չիկըրցան, ինչու որ հոտերնուն նստօյներուն քիթը լեցւեցաւ, ու աչքնուն արցունք եկաւ. անոր համար ամմենքն ալ դուրս վրռնաւեցան :

Աս օրինակը կըխրատէ որ անունը կոտրած, ու հիւանդ հոգւով չիղջլծացօղները չիթողունք մեղի հետ սուրբերուն ժողովքին մէջը, որ անոնց համար մենք ալ չանարգըւինք :

Առաի • Ծ. 6 :

Մըկները մէյ տեղ դեասպան խըրկեցին կատուին, ու ըսին որ մենք քեզի ի՞նչ կը վնասենք որ՝ ասչափ մերետեւէն կիյնաս, քու ի՞նչդ կուտենք: Ան ալ ըսաւ. չէ՞ք գիտեր որ մարգիկ անոր համար զմեզ կըկերակրեն որ իրենց ամպսրները պահենք. ուստի թէ որ դուք հիմայ իրենց չիվնասէք, ազատ քալեցէք, ձեզի բան մը չեմ ըներ. ու աս բանս երգումով կըհաստատեմ ըսաւ, ու թաթիկը գլուխը դրաւ, երգում ըրաւ: Բայց մըկները համարձակեցան, դետինը ինկած հատերը ուղեցին առնել. ու կատուն վրանին վազեց, անոնցմէն շատը բռնեց: Անոնք ըսին. երգում չըրիր մի որ ինկած հատերուն համար վրէժխընդրութի չընես: Ան ալ ըսաւ. ես երգում չըրի, իմ սովորութեան պէս ձեռքս գլխուս վրայ դրի:

Սուտ երգում ընօյներուն յարմար է աս առակը, որ ոչ թէութեւր ոչ ըրած երգումներնուն կընային, հասպա առիթը մինակ գտածնուն պէս՝ գէմը կընեն:

Առակ. ՂԱ:

Տան հաւը իր տիրոջմէն բռնուելու ատենը կըկանչէր. մէկ քանի հոգի մեղադրեցին զինքը որ ինչո՞ւ միտճ տեղը կըկրուկըռաս: Ան ալ ըսաւ անոնց որ կըվախնամ, ինչու որ միշտ բարիք ընելու համար չի բռներ. երբեմն գլխովար կըկախէ, ու օրերով ճամբայ կըտանի. երբեմն ալ կրակի վրայ կըխորովէ ու կուտէ:

Աս առակը տէրերուն բնութիւնը կըցուցանէ. ինչու որ կարելի չէ միշտ բարիք

դանել անոնցմէ թէ և անուշ բնութի ունենաւ , հասկա երբեմն ալ չարիք աչք առնելու է , ու արթուն կենալու , ու զգուշութիւն իրենց հետ վարուելու է :

Առաջ . ԺԻԵ :

Արջը մըրջիւնին բոյնը կը բխորէր , ու լեզուովը կը թողլէր կուտէր . մըրջիւնն ալ մտածեց սպաննել անիկայ . ու գնաց պիծակին , ձիու մեղուին , մթեղին , շան ճանճին , իշմեղուին , ու ասոնց նման ճանճերուն , ու աղաչեց որ աղբային ըստալով օգնեն իրեն : Անոնք ցաւակից եղան , ու արջին աչքներուն ու անկաճներուն մէջը լեցւեցան : Արջը գլուխը քարի կը զարնէ , կը բխտտի , որդեր ալ կը ծնանին վրան . ու ցաւին սաստկութեն բերանը բացած կը կանչէր : Անոնք փորը մտան , ու աղիքներն ալ վերաւորեցին . արջը նեղը մտած , վազեց ջուրին քալած տեղը , ու աղէկ մը մէջը մըրտաւ , խըղդուեցաւ :

Աս առակիս միտքը աս է որ , զօրաւորները տկարները բանի տեղ չեն դնէր , ու չեն վախնար՝ բայց պըղտիկները խելքով ալ աւելի զօրաւոր կը լըն , ու զօրաւորներուն կը յաղթեն . ու խելքը աս է , պըղտիկներէն անանկ վախնալ ինչպէս մենծերէն :

Առաջ . ԺԾԴ :

Աս ժողովօղի գիրքն ալ՝ Առակաց գիրքէն ետքը Սողոմոնի երկրորդ գիրքն է, որ Սողոմոնի բերնովը կըխօսի մեղի հետ Քսբուն ժողովօղը՝ որ շատ ասուածներու ետեւը ցրւածները ժողվեց մէկ անգամ պաշտօնը: Ժողովօղը Եկլէսիաստէս ալ կըուի, որ եկեղեցական ըսել է. ինչու որ ամեն գիրքէն եւել աս գիրքս օգտակար խրատ է եկեղեցւոյ: Ինչու որ Առակաց գիրքը տղոց առջի առաքինութիւնները կըսորվեցընէ կերպ կերպ օրինակներով, ու մէկզմէկու ետեւէ մեկնութիւններ ունեցօղ խօսքերով. իսկ աս գիրքը նոր չափահասները կըխրատէ իրենց կատարեալ հասակին համեմատ աւելի կատարեալ խրատներով: Ու բոլոր աս գիրքին միտքը տեսակ տեսակ կերպերով ան կըգիտէ որ, պէտք է մարդուս՝ զգայարաններուն ախորժած բաներէն խիստ վեր վերցընէ միտքը, ու երեցօղ բաները բոլոր վար թողու, ու ան բանին ետեւէն իյնի՝ որ զգայարանքէ վեր է: Ու տես որ, իրաւ է մէկ քանիներուն ըսածը թէ Սողոմոն շատ արցունքով իր յանցանքը ասպաշխարեց, ու անով հոգին սուրբին խմաստութեւնը շնորքն ալ մնաց իր վրայ՝ ինչպէս Դաւթի, ու Քսի օրինակ ըլլալն ալ չիկորսընցօղ: Ինչու թէ որ աղէկ մը նայինք աս գիրքին խօսքերուն նէ, իրաւընէ զընդուն ու ասպաշխարանք կըցուցընեն:

Նախադրութիւն Ժողովօղին:

Որովհետև Յեսուսին մեռնելէն ետքը ուրիշ դատաւորներ ալ սեղան խորայեւացւոյ վրայ, երբեմն այլազգիներն ալ կը տիրէին անոնց : Ինչու որ դատաւորներուն ատենին միջոցները հրեաները կուռքերուն կը դառնային, ու լծ այլազգիներուն ձեռքը կը մասնէր անոնք : Որոնցմէն երբոր խիստ նեղութիւն կը քաշէին, ու լծ կաղաղակէին, իրենց փրկիչներ կը հանէր անոնց ձեռքէն, Քրի ճշմարիտ փրկիչին պատկերքը ցուցանելով՝ որ աշխարհս մեղքէն փրկեց : Ուրիշ շատ բաներով ալ Քրի օրինակ եղան անոնք . ինչպէս Յայէլին Սիսարային բերանը դամաճ ցիցը, ու Գեդէոնին Բահադին խորանը փլցրնելը, ու բողոք մորթին վրայ եկած անձրեր, ու Սամսոնի քաջութիւնը, ու ուրիշ բաներն ալ : Աս գիրքը Յեսուսին մահւոյն մինչև Սամսոնի մեռնելը կը պատմէ տասւորեք դատաւորներու ատենի եղած բաները, որոնք Յեսուսին մեռնելէն ետքը հրեաներուն վրայ իշխեցին . ու ատեն ատեն այլազգիներուն տիրելը, ինչպէս Յեսուսէն ետքը Քուսար ասորիինը, ու Գողոնիէլէն ետքը Եգլոմ մովաբացիինը, ու Սամեգարէն ետքը Յաբին քանանացիինը, Բարակէն ետքը Մագիա մինը, ու Ղաբգոնէն ետքը այլազգիները՝ որոնց հողինին հանեց Սամսոն : Աս գիրքին մէջը կը մեղադրէ Դանայ ցեղին կուռք պաշտելն ալ, ու Բենիամէնի ցեղին համարձակ աներեսութիւնը : Ու աս Դատաւորաց գիրքին ատենին չափը՝ հրեաներուն հաշիւովը երկուհարուրդ ութսունը ութը տարի է, իսկ եօթանասուններունովը չորս հարուրդ տասը, ինչպէս Պօղոս ալ Գործք առաքելոցին մէջը կըսէ, Յեսուսէն ետքը ինչչան Սամուէլ մարգարէին ատենը չորս հարուրդ յիսուն տարի ըլլալը : Ինչու որ հեղին քառսուն տարին չորս հարուրդ տասնին վրայ դնենք նէ, կըլլայ չորս հարուրդ

յիսուսն : Աս ալ յայտնի է որ ուրիշ ուրիշ պատմիչներէ գրուեցաւ աս գիրքը ատեն
անցնելով, ու ետքը բոլորը մէյ տեղ գրուեցաւ :

ՀԱՅԽԱԿԵՐՈՒՄԻՆ ԴԱՍԿԱՆՈՐԱՅ :

Իմ անձս անձ փառաւորէ, ու իմ հոգիս
իր փրկիող աստուծոմովը ուրախանայ :

Որ իր աղախինին ոչինչութիւն բանի տեղ
գրաւ, ասկէ ետքը բոլոր ազգերը ինծի
երնէկ պիտի կարգան :

Մենծ բան ըրաւ ինծի հզօրը, ան որ սբ
է իր անունը :

Ողորմեցաւ որդւոց որդի իրմէ վախցող
ներուն, ու իր ձեռքին ուժը ցուցուց :

Հպարտները ցիրուցան ըրաւ իրենց սըր-
տին մէջ մտածածներովսին, ու ու-
ժովները աթուռներնէն վար ձգեց :

Յաճ եղօղները բարձրցուց, անօթինե-
րը բարկեցով լեցուց, ու հարուստները

Մեծացուցէ անձն իմ զտէր, և ցնծաւ
ցէ հոգի իմ աստուծով փրկչաւ իմով :

Զէ հայեցաւ ի խոնարհութի աղախնոց
իւրոյ, այսուհետեւ երանեսցեն ինձ ա-
մենայն ազգք :

Արար ընդ իս մեծամեծս հզօրն, և սբ է
անուն նորա :

Ողբումուի արար ազգաց յազգս երկիւղա-
ծաց իւրոց, և արար զօրուն բաղկաւ իւրով :

Յրուեաց զամբարտաւանս մտօք սրտից
իւրեանց, և քակեաց զհզօրս յաթուռոց :

Զխոնարհս բարձրացոյց, զբաղցեալս լոյց
բարուժէ, և զմեծատունս արձակեաց

սպարապ թողուց :

Իր Խորայեղ ծառային տէր կեցաւ , իրեն
ողորմութիւն միտք բերելով :

Ինչպէս որ մեր հօրերուն ըսաւ Աբրա-
համին ու անոր զաւկին մինչև ետքը :

Տես որ քեզի երնէկ կուտանք ,
Քու առաջուց ըսածիդ պէս ,
Երանելի ես դուն կրնկաոց մէջը ,
Որ մեր առջի մօրը թշուառութիւնները
գաղբեցուցիր ,

Ու Յնը մեր փրկութիւն ու յոյսը
Առանց ցաւի ծընար :
Երնէկ քու որովայնիդ ,
Ու ըստեանցդ՝ որ անոր կաթ աղւին :
Երնէկ անուշահոտ վարդի պէս պըռ-
կունքներուդ ,

Որոնցմով պագիր զինքը :
Երնէկ ամենակին բիծ մը չունեցող ձեռ-
քերուդ ,

ունայնս :

Պաշտպանեաց Խորայեղի ծառայի իւրոյ ,
յիշելով զողորմութի իւր :

Որպէս խօսեցաւ առ հարսն մեր , ընդ
Աբրահամն և զաւակի նր յաւիտեան :

Ահա կարդամք քեզ երանի ,
Ըստ կանխասաց քումըդ բանի ,
Ո՛վ երանեալ դու 'ի կանայս ,
Որ զնախամօրն լուծեր ըզվայս ,

Եւ զփրկութիւն մեր և ըզյոյս
Առանց երկանց ծընար զՅիսուս :
Երանի՛ քում՝ որովայնին ,
Եւ ստեանցդ որ զնա գիւեցուցին .
Շքրթանցդ 'ի տիպ վարդին 'ի բոյր ,

Որովք ետուր նըմին համբոյր :
Չեռացդ ամբիծ ամենակին ,

Որոնցմով շոյեցիր անորդին :
 Երնէկ աղաւնիի նման աչքերուդ ,
 Որ իրեն աչքերուն վրայ դրած՝
 Կըզմայլէիր տեսնելով
 Չխաթամըւելու լոյսը , որ անոնց մէջը
 ծածկըւած էր :
 Շնորքի գետերուն խորունկը ընկզմած ,
 Սկզբնական մեղքին բիծէն ազատ պահ-
 ւելով ,
 Ամենէն երնէկ առիր ,
 Ու կառնես , ու առնես պիտոր :
 Բայց աւելի երնէկ քեզի ,
 Որ ան խօսքին մօտիկ դրիր .
 Ու անչափ ամենէն վեր ըլլալով ,
 Քան զամենքը հեզ ու խոնարհ եղար
 սրտովդ :

Իւ գըգուեցեր զնձ որդին :
 Աչքդ աղաւնոյ հանգունատիւ ,
 Որովք 'ի նայն կից բիւ 'ի բիւ ,
 Եւ զմայլէիր 'ի տեսուծի
 Ծածկեալ 'ի նմա անճառ լուսոյն :
 Խորասուզեալ շնորհաց 'ի յուս ,
 Չերծդ յարատոյ պահեալ կանուս ,
 Երանելի ամենեցուն՝
 Եղեր և էս և լիցիս նոյն :
 Այլ առաւել քեզ երանի՛ ,
 Ո՛վ տէրունւոյն լսող բանի .
 Որ գեր'ի վեր բնաւից գօլով ,
 Հեզ և խոնարհ եղեր հոգւով :

Յ Ա Ւ Ե Լ Ո Ւ Ա Տ

Բարդ ու ամանդան Բառեբոսն Վրայ :

Որովհետև շարադրութե՛լ վարժեղու մէկ հարկաւոր բանն ալ ասոնց կանոնները
գլխանալն է, առ ետեւի դրած բառերս սերտելով, կանոններն ալ կըսորվիս :

Յ Օ Գ Ո Ւ Ա Տ Ա .

Բարդ Բառեբոսն Վրայ :

Երբոր առջի բառը ինիւ՛ճ կըվերջանայ, երբեմն առանց ուրիշ ձայնաւորի կը
կասուի ետեւի բառին հետ, երբեմն ինիւ կըվիտիւսի է, կամ է, կամ ա . երբեմն ալ
ինիւ կըմնայ՝ ու այ՛ Դն ալ կեւեկըրէի :

Բարի, բարւոյ, ւով .
բարեգործ, ծի, ծիւ .
Գերի, գերւոյ, ւով .

աղէկ, լաւ :
աղէկութիւն ող :
գերի, եասըր :

գերեգարձ, ձի, ձիւ .

Որդի, որդւոյ, ւով .

որդէգիր, գրի, գրաւ .
Հեռի .

Հեռաբնակ, կի, կաւ .

Արփի . ւոյ, ւով .

արփիազարդ, գի, գից .

Ձի, ձիոյ, ուլ .

ձիաւար, ըի, բաւ .

ձիաղէն, զինի, նաւ .

Ղի, գիւյ, գիւով .

գիւակապուտ, կապտի, տիւ .

գիւսաւատիկ, պատիկի, կաւ .

գիւսիոյտ, կուտի, տիւ .

Թէ որ ետեի բաւը ձայնաւորով կըսիլսի նէ, ուրիշ ձայնաւոր պէտք չըլլար մէջը
խոթել :

Բանտ, տի, տիւ .

բանտարգել, գելի, ից .

գերիներուն ազատումը . գերիները գար-
ձընօղ :

որդի, զաւակ :

Հոգեզաւակ, օղուլլուխ :

Հեռու .

Հեռուն բնակօղ :

Երկինք . լոյս . աստղ :

լուսով զարդարած :

ձի .

ձի հեծնօղ .

ձիու վրայ դնելու զէնքեր :

մեռել :

մեռել թալլօղ :

մեռել պատօղ . պատանք ունեցող մեռել :

մեռելներու գէղ (երդըն) :

բանտ, զընտան :

բանտի մէջ կեցող կամ փակւած :

Յոգն .

յոգներամ , մի , միւ .

Հանձար , ըոյ , ըով .

Հանձարիմաց , խմացի , իւ .

Բարձ , ձի , ձիւ .

բարձրնաիր .

Հաւ , լու , ուց .

Հաւորս , սի , սաւ .

Կենցաղ , ղի , ղիւ .

կենցաղօգուտ , օգտի , տիւ .

շատ :

շատ բաղմու թենով :

խելք . խմատու թի :

խելքով գրտած , մտածած , հնարած :

բարձ . առջի նստելու տեղը . վերի գին :

վեր նստել ուղող . մեծ սլառիւ ունեցող :

Հաւ . թռչուն :

թռչուն որսացող :

աշխարք , կեանք :

աշխարքի օգուտ ընօղ , կենաց օգտակար :

Թէ որ առջի բառը ձայնաւորով կրկնւննայ , ու ետքիննալ ձայնաւորով կրկնուի նէ , երբեմն մէկը , երբեմն մէկալը կրկնրճատուի :

Բարի .

բարիատեաց , տեցի , իւ .

բարիանուն , անուան , ուամբ .

Գինի , գինւոյ , լով .

գինարբու , բուի , ուաւ .

Հոգի , հոգւոյ , լով .

աղէկ , լաւ :

աղէկ բանը չուղող :

աղէկ անուն ունեցող :

գինի :

հարբեցող , գինով :

հոգի :

Հոգեռանդն .

Հոգերդօղ, դողի, իւ .

Հոգին շարժօղ, ջերմեռանդ :

Հոգին սուրբին տուն տալովը երդօղ :

Շատ բառեր ալ կան որ առանց ձայնաւորի մը մէկըմէկու կըկըսէին :

Վրէժ, վրիժու, ժուց .

վրէժխնդիր .

Հաց, ցի, ցիւ .

Հացկատակ, կատակի, կաւ .

քէն . էօճ :

քէն (էօճ) առնօղ :

Հաց :

սեղանի վրայ խընտում ձգօղ . տալիսաւ
ուսիս :

երկուք :

խաբեբայ, կեղծաւոր :

երկու մըաքի վրայ եղօղ, կասկածօղ :

երկու փեղկ ունեցօղ . երկու դուռով :

երկու ճուղ ունեցօղ :

ւծ :

ւծ պաշտելը :

վարպետ . խեղացի :

վարպետ խօսելը :

Երկու, կուց .

երկխօս, խօսի, սիւ .

երկմիտ, մտի, տաւ .

երկբացիկ, բացիկ, կաւ .

երկճղի, ճղոյ, ճղեաւ .

Ած, ւայ, աստուծով .

ւծպաշտութի, [ծի, [ծի .

Ճարտար, ըի, բաւ .

ճարտարխօսութի, [ծի, [ծի .

Ասոնցմէ 'ի զատ գրեթէ ամեն բառերը այժմ կը կապուին մէկգումկու հետ :

Սով, վոյ, վով.

սովամահ, հի, հիւ.

Ինքն, ինքեան, եամբ.

ինքնագոյ, յի, յիւ.

Նաւամ, լեցի, եմ.

նաւեւատաց, ցի, ցիւ.

Ներող, ողի, ողաւ.

ներողամիտ, մոի, մոաւ.

Շուրջ.

շրջապարիսպ, պարսպի, պարսպաւ.

Նախ.

նախաթաման, նի, նիւ.

Աւաղ.

աւաղաձայն, նի, նիւ.

Համ, մոյ, մով.

համահամ, մի, միւ.

սով. խըթըխ :

սովէն մեռնող :

ինքը. քէնտխի :

ինքիրմէ եղող. որ ինքիրմէն է :

նաւով երթալ :

նաւով երթալ հնարող :

որ կընէրէ :

որ ներող միտք ունի :

չորս գին. էթրաֆը :

չորս գին պատ քաշած. չորս գին քաշած

պատ :

առաջ. առաջին :

առաջ հասնող :

խեղճ, մեղք, վախ :

ողբալու ձան. ողբալու ձան հանող :

համ. լէզէթ :

կերպ կերպ համ ունեցող.

Մեծ , ծի , ծաւ .

մեծամեծ , ծի , ծաւ .

Չար , ըի , ըաւ .

չարաչար .

Շեղջ , ջի , ջիւ .

շեղջաշեղջ .

Բարձր , ձու , ձանց .

բարձրաբերձ , ձի , ձիւ .

Ժանտ , աի , աիւ .

ժանտաժուտ .

մենծ :

խիտ մենծ :

չար , քէշ :

խիտ քէշ :

դէզ . եղղն :

դէզ դէզի վրայ , բարձր դէզ :

բարձր . եիւքոէք :

խիտ բարձր :

քէշ , անդգամ . աղտոտ :

քէշին քէշը , խիտ անդգամ :

Երբեմն եով , ուով , իով , ու եով ալ բարդութիւններ կը լինեն :

Այր , առն , արամբ .

այրեձի կամ այրուձի , ձիոյ , ձիով .

Ելք , ելից , ելիւք .

ելումու կամ ելումուտ , մտի , մտիւ .

Տուն , տան , տամբ .

տանուտէր , տեառն , տերամբ .

Գլուխ , գլխոյ , խով .

մարդ :

ձիաւոր , հեծեալ :

ելելը , ելածը :

մտնել ելելը . մտածը ու ելածը :

առն . էվ :

տանտէր :

գլուխ . մենծ :

գլխիբաց .
 խառն , խառնի , նիւ .
 խառնիխուռն .
 քուն , քնոյ , քնով .
 քնէած , ծի , ծիւ .

բաց գլխով :
 խառնած , բաղադրած :
 խառնաբնդոր . անկարգ . խառնախառը :
 քուն . ույքուն :
 քնոտ , թըմրած :

Հատ անգամ իրեք բառէն ալ մէկ բարդ բառ մը կը ըլնեն , որ յարաբարդ կըլուի :

Աչք , աչաց , աչօք .
 աչառեմ , աչառեցի .
 անաչառատես , սի , սիւ .

անաչառափիւռ .
 Ողբք , ողբոց , բովք .
 ողբերգ .
 ողբերգարի , կի , կաւ .

Ամ , ամի , ամաւ .
 ամանոր .
 ամանորաբեր .
 Անձն , անձին , ձամբ .

աչք :
 երեսպաշտուծի ընել , ակնածունի ընել :
 ամմենուն մէկ աչքով նայօղ . խաթըր
 կէօնիւլ չինայօղ :
 ամմենուն միակերպ բաշխօղ :
 լաց , ողբ :
 տրամալի երգ :
 տրամալի բան երգօղ :
 տարի :
 նոր տարի :
 նոր տարի բերօղ , նոր տարիի բերք :
 անձ :

անձ հոսպահ , հի , հաւ .

անձ հասարակական , տի , տաւ .

անձը պահօղ , պահապան :

իր պահապաններուն գլուխը :

Հասարակօրէն բարդած բառերուն առջինը սեռականէն կառնուի , անոր համար շատ բառերունը կը բխօսուի . իսկ ետքինը սովորաբար չի բխօսուիր , ուղղականէն առնուելով :

Էշ , իշոյ , շով .

Կէս , կիսոյ , սով .

կիսէշ . }

իշակէս . }

Գիր , գրոյ , գրով .

գրագիր , գրագրի , գրաւ .

Օգուտ , օգտի , օգտիւ .

օգտախնդիր , խնդրի , րաւ .

կենցաղօգուտ , օգտի , տիւ .

Խղձ , ըղձի , իւ .

ըղձապատում .

էշ . էշէկ :

կէս . ետքում :

Ջորի . խաթր :

գրուածք , գիրք :

գիրք գրող :

օգուտ . ֆայտա :

օգուտ փնտրող :

աշխրբի օգուտ ընող , կենաց օգտակար :

փափաք , ցանկութի , սրտին ուղածը :

սուտ գուշակութիւն ընող , սրտի ուղած

բաները գուշակող . ֆալճը :

գատապատանի տեղ . տիվան :

Ատեան , տենի , իւ .

ատենակալ, լի, լաւ .

Կանանցածին, ծնի, ծնաւ .

Բարեացապարտ, տի, տիւ .

Կայսերակերպ, պի, պիւ .

Մտացածին, ծնի, ծնաւ .

գատաւոր :

կնոջմէ ծնած :

երախտիք ունեցող :

մենծ թագաւորի նման :

մտքէ հնարած . ետփմա :

Բայց երբեմն ուղղականէն ու խիստ քիչ տեղ գործխականէն ալ կըբարդըւին :

Սիւնատեսիլ .

Մայրօրինակ .

Հայրաբարոյ, բարոյի, ից .

Ձիւնափայլ, լի, լիւ .

Ձերբակալ, լի, լիւ .

սիւնի նման :

մօր պէս :

հօր բնութիւն ունեցող :

ձիւնի պէս փայլող :

ձեռք ինկած, բըռնըւած :

Կերգործական բայերուն արմատին հետ բարդած բառերը շատ անգամ հայցա-
կանէն կառնըւին :

Կենսատու, տուի, տուաւ .

Օրէնսդէտ, գիտի, գիտաւ .

Օրէնստուտոյց, սուցի, իւ .

կեանք տըւող :

օրէնք գիտցող :

օրէնք սորվեցնող :

Մեղսասէր, սիրի, սիրաւ .

Մեղսաքաւիչ, քաւչի, չաւ .

Հայրասպան, նի, նիւ .

Հայրատեաց, տեցի, տեցիւ .

Ուսումնասէր, սիրի, րաւ .

Օրհնութիւնաբեր, ըի, րաւ .

մեղք սիրող :

մեղք թողող :

հարը մեռցընող :

հարը ատող :

ուսում սիրող :

օրհնութիւն բերող :

Անեղական անունները բարդութեւ մէջ, թէ ետե գրւին թէ առջև, հասարակօրէն եղակի կը գրւին :

Հրաշագործ, ծի, ծիւ .

Մեծահրաշ, շի, շիւ .

Անիծապարտ, տի, տիւ .

Հրապարականէծ .

հրաշք գործող :

խիստ զարմանալի :

անէծքի տակ ընկած, անէծքի արժանի :

ամմենուն առջև անիծւած, ամմենէն ա-

նիծւած :

կուրծքը զարդարող :

սրբառտ, ուժով :

Լանջագեղ, ղի, ղիւ .

Քաջալանջ, ջի, ջիւ .

Յ Օ Դ Ո Ւ Ա Ծ Բ .

Ածանցական անուաններուն վրայ :

Ածանցականներուն կանոնները ամենևին բարդ բառերուն պէս է . ու մէկըմէկէ աւել միայն կը տարբերուին որ՝ ածանցական մասնիկները ինքիբնական չեն բանեցւիր , հասլա բառերուն հետ կը պէտք լի միայն : Աս մասնիկները տեսակ տեսակ են , ու զատ զատ անուններ ունին . անունները չի գիտնաս նէ՝ փոյթ չէ , բաւական է որ սերտես աւետի գրած բառերս , որոնց մէջը ամեն գլխաւոր մասնիկները ըլլալով կը տրուին որ ամեն մէկ մասնիկը անուններուն վրայ կ'աւելուի ինչ նշանակութի կէտէ լցնէ :

Ած կամ Ո Ւ Ա Ծ :

Առնեմ, արարի, արա .

արարած, ծոյ, ծով .

Դիպում, պէցայ .

դիպուած, ծոյ, ծով .

ընել, ստեղծել :

ստեղծուած բան :

պատահիլ . հանդիպիլ :

պատահում . փորձանք :

ԱԿ կամ ՈՒԱԿ . ԵԱԿ :

Խնդրեմ, ընցի, ըես .
 Խնդրակ, կի, կաւ .
 Սխալեմ, ընցի, ըես .
 սխալակ, կի, կաւ .
 Կարեմ, ընցի, ըես .
 կարուակ, կի, կաւ .
 Ուղղեմ, ղեցի, ղես .
 ուղղեակ, ղեկի, կաւ .
 Ի վեր ելանեմ, ելի, ել .
 վերելեակ, ըեկի, կաւ .
 Կամք, մաց, մօք .
 կամակ, կի, կաւ .
 Դիտեմ, տեցի, տես .
 դիտակ, կի, կաւ .
 Տապանամ, պացայ, պացիր .
 տապակ, կի, կաւ .
 Դեմք, գիմաց, մօք .

ուղեւ, փնտրուել :
 փնտրուող :
 սխալել :
 սխալող :
 կարել . տիքմէք :
 կար կարող, թէրղի :
 շնակել, ճամբայ ցուցունել :
 նաւուն ղեկը . տիւմէն :
 վեր ելել, հեծնիլ :
 վեր ելող, հեծնող :
 կամք, ուղեւ :
 ուղեւու բան, կամքի յարմար բան :
 աղէկ նայիլ, դիտել :
 դիտելու տեղ, դիտող :
 տաքնալ, երիլ :
 երիւլու աման, տապակ . (թաւայ) :
 դեմք, երես :

գիմակ , կի , կաւ .
 Պարարիմ , բեցայ , բեաց .
 պարարակ , կի , կաւ .
 Նաւ , ու կամ ի , ուց կամ աջ .
 նաւակ , կի , կաւ .
 Ձոր , ձորոյ , բով .
 ձորակ , կի , կաւ .
 Որդի , դւոյ , լով .
 որդեակ , դեկի , դեկաւ .
 Վրիպիմ , պեցայ , պեաց .
 վրիպակ , կի , կաւ .
 Համ .
 համակ .
 Խառն , նի , նիւ .
 խառնակ , կի , կաւ .
 Մի , միոյ , միով .
 միակ , կի , կաւ .
 Եօթն , թին , թամբ .
 եօթնեակ , նեկի , կաւ .

սուտ դէմք , սուրաթ :
 պարարտանալ , գիրնալ :
 պարարտ , գէր :
 նաւ , կէմի :
 պզտի նաւ , խայլիս :
 գետը անցնելուն տեղը , ձոր , տէրէ :
 պզտի ձոր :
 տղայ , զաւակ :
 պզտի տղայ :
 սխալիլ :
 սխալ :
 բոլոր :
 բոլորովին :
 խառնած :
 խիստ խառնած , մէկ եղած :
 մէկ :
 մէկ հատիկ :
 եօթը :
 եօթը հատիկ , շաբաթ մը :

ԱՎՆ :

կայծ , ծի , ծիւ .
 կայծակն , կան , կամբ .
 Դի , ոյ , ուլ .
 դիակն , կան , կամբ .

կրակի կայծ . խըւլլճում :
 կրակ , կայծակ :
 մեռած մարմին , մեռել :
 նոյն է :

ԱՅ կամ ԵԱՅ . ԱՅՆ կամ ԵԱՆ :

Արևելք , ելից , ելիւք .
 արևելեայ , լեայք , լեայց .
 Արկոր , կորոյ , կորով .
 որկորայ , յի , յիւ .
 Ժամ , մու , մուց .
 առ ժամայն .
 Գոյն , գունոյ , նով .
 գունեան .
 Նաւէ , էի , իւ .
 նաւեան .

արևը ելլելու կողմը :
 արևելքի գիւղնը , արևելցի :
 որկոր . պողաղ :
 որկրամուլ . պողաղաւեր :
 Ժամ . սահաթ :
 նոր . ժամանակաւոր :
 գուն , ըռէնկ :
 աղւոր գունով :
 Յետուին հայրը :
 Նաւէին որդին , Յետու :

Ան կամ ԵԱՆ :

Խթեմ, թեցի, թեա՛.

խթան, նի, նաւ.

Ջնջեմ, ջեցի, ջեա՛.

ջնջան, նի, նաւ.

Պատեմ, տեցի, տեա՛.

պատան, տանի, նաւ.

Ամամ, մացի, մա՛.

աման, նի, նաւ.

Խխեմ, խեցի, խեա՛.

խխան, նի, նաւ.

Կամ, կացի, կաց՛.

կացեան կամ կայան, անի, նաւ.

Դարիմ, ըեցայ, ըեաց՛.

դարան, նի, նաւ.

Արժեմ, ժեցի,

արժան, նի, նիւ.

Դիպիմ, պեցայ.

մշտել, խոթել :

մշտելու գործիք, մօտուլ :

սրբել, մաքրել :

սրբելու լաթ, ջնջոց, փաշարկայ :

սլլել, սլառել :

սլառանք, սլլած բան, խուհտախ :

վաթել, լեցրնել :

բան լեցրնելու տեղ, աման, դաս :

տիրել. հրամմել :

տիրող, հրամմող :

կենալ :

կենալու տեղ :

դադրիլ. հանգչիլ :

բան սլահելու տեղ, սլահւթելու տեղ :

աժել, գին ունենալ :

աժէք ունեցող. վայել բան :

սլառահիլ, հանգըսիլ :

գիտան , նի , նիւ .
 Կոյս , կուսի , իւ . }
 կուսան , ի , աւ . }
 Հրաւէր , շիրի , բաւ . }
 հրաւիրան , նի , նաւ . }
 Պատուէր . }
 պատուիրան , նի , նաւ . }

յարմար , գիպուկ :

կուս , մարապետ :

հրաւէրք , հրաւէր :

հրաման :

ԱՆԴԱՎ . ԱՆԴԻ :

Բարձր , ձու , ձամբ .
 բարձրաւանդակ , կի , կաւ .
 Այլ , լոյ , լով .
 այլանդակ , կի , կաւ .

Ոյժ , ուժոյ , ժով .
 օժանդակ , կի , կաւ .
 Վտարեմ , բեցի , բեւ .
 վտարանդի , դւոյ , դեաւ .

բարձր . ելեքսէք :

բարձր տեղ :

ուրիշ . պաշխոյ :

անհոգք . ուրիշ բան սորվեցնող . հերե ,
 տիկոս :

ուժ , զօրութի :

օգնական :

բշէլ , մէկ դի ձգէլ :

բշած , մէկ դի ձգած :

ԱՍՏ :

Ուրանամ, բացայ, բացիր .

ուրաստ, առտի, տիւ .

Խմանամ, իմացայ, իմա .

խմաստ, տի, տիւ .

Չգամ, գացի, զգա .

զգաստ, տի, տիւ .

ուրանալ, ինքեար էթմէք :

ուրանալը :

խմանալ, հասկընալ :

խմանալը, մտածուծի, խեղացի խօսք :

զգալ, ֆարդին երթալ :

զգայուն, զգուշաւոր, արթուն . պարկեշտ :

ԱՏ :

Հուր, հրոյ, հրով .

հրատ, տի, տիւ .

Հաստ, տի, տիւ .

հաստատ, տի, տիւ .

Ականջք, ջաց, ջօք .

ականջատ, տի, տիւ .

Վառապին, փան, փամբ .

կրակ :

մենծ կրակ, սաստիկ բոց :

ամուր, պինտ :

խիստ ամուր :

անկաճ :

անկաճը կտրած, անկաճ չունեցող :

զլուխ :

կառավարնատ , տի , տիւ .

Ծայր , բի , բիւ .

ծայրատ , տի , տիւ .

Յինչ .

կնատ , տի , տիւ .

գլուխը կտրած :

ծար . ուճ :

ծարը կտրած , ծար չունեցող :

ուժ :

անուժ , ուժը կտրած :

ԳԻՆ :

Ջայրանամ , բացայ , բացիր .

զայրագին .

Ջուարթ , թի , թիւ .

զուարթագին .

Վիշտ , վշտի , վշտաւ .

վշտագին .

բարկանալ . սաստկանալ :

բարկութենով . սաստիկ :

ուրախ , զըւարթ :

խիստ զըւարթ :

նեղութի , սրտացաւ :

խիստ նեղած , խիստ նեղացնող :

ԵՂ . ԵՂԻ :

Հանճար , բոյ , բով .

հանճարեղ , ղի , ղաւ .

ԱՏ , աՏի , հիւ .

խելք , խմաստութի :

խելքով լըցւած , խելացի :

վախ , երկիւղ :

ահէղ, ղի, ղիւ .
 Պտուղ, սղաղոյ, սղաղով .
 սղաղէղ, ղէղի, ղիւ .
 Աղտ, աղտի, տիւ .
 աղտեղի, տեղւոյ, ղեաւ .
 Միւ, մաոյ, մաով .
 մսեղի, ղւոյ, ղեաւ .

խիտ վախնալու :
 սղաղ, մէյլէ :
 շատ սղաղ տըւող :
 աղտ, ցէխ :
 աղտոտ . քէշ :
 միս . մարմին :
 մսեղէն, մարմինէ, մարդ :

ԵՂԷՆ :

Մարդիկ, գիւան, գկամբ կամ գկաւ .
 մարդէկէլէն, ղինի, ղինաւ .
 Հող, ղոյ, ղով .
 հողէլէն, ղինի, ղինաւ .

մարդիկներ :
 մարդկային, մարդիկներու :
 հող, երկիր :
 հողէ . հողէ շինած :

ԵՄ . ԻՄ :

Խոհ կամ Խորհ .
 խոհեմ, մաց .
 Ուշ, ուշոյ, ուշով .

մտածութի :
 աղէկ մտածութի ունեցող, խմաստուն :
 խեղք, յիշողութի :

ուշիմ, ուշմի, մոււ .
 Համ, համոյ, համով .
 համեմ, մեմոյ, մեմով .

խեղացի, աղէկ յիշողութի ունեցող :
 համ, լէզէթ :
 համ տըւօղ, աղէկ համ ունեցող :

ԵՍՏ . ԵՇՏ . ԻՍՏ :

Գով, վի, վից .
 գովեստ, տի, տիւ .
 Ուտեմ, կերայ, կեր .
 ուտեստ, տի, տիւ .
 հրաժարեմ, րեցի, րեւ .
 հրաժեշտ, տի, տիւ .

գովասանք, պարծանք :
 գովելը :
 ուտել :
 ուտելը, ուտելու բան :
 ետ կենալ, զատուիլ, կեցիր բարով ընել :
 ետ կենալը, զատուիլը . երթալու հրա-
 ման :

Հանգչիմ, գեայ, գիւր .
 հանգիստ, դատի, տիւ :

յոգնութի առնել, հանգիստնալ, կանկ
 առնել :
 հանգիստնալը, յոգնութի առնելը . դե-
 րեզման :

ԻՆ :

Նկար , բու , բուց .
 նկարէն , բինի , բինաւ .
 Ծիւ . }
 ծուէն . }

քաշուածք :
 քաշուած , քաշուածք ունեցող :
 լաթի կտոր :

ԺԷՏ . ԺՈՏ . ՀՈՏ :

Ախտ , տի , տիւ .
 ախտաժէտ , ժիտի , տաւ .
 Որկորաժէտ , ժիտի , տաւ .
 Նենգ , դի , դաւ .
 նենգաժոտ , ժոտի , տաւ .
 Լեզու , զուի , զուաւ .
 լեզուաշոտ , շոտի , շոտաւ .
 Պակնուժ , պակեայ , պակիր .
 պակշոտ , շոտի , տաւ .

ախտ , մոլորութի , ցաւ :
 ցաւադար , հիւանդ :
 որկրամոլ :
 նենգութի , խաբէութի :
 նենգաւոր , խաբեբայ :
 լեզու :
 լեզուին տըւող :
 վախնալ . նայիլ զարմանալով :
 աչքը չիբռնող , անկարգ :

Ի :

Երկաթ , թոյ , թուլ .
 Երկաթի , թւոյ , թեաւ .
 Խնձոր , ձորոյ , ձորով .
 Խնձորի , ձորւոյ , ըեաւ .
 Գործ , ծոյ , ծով .
 Գործի , ծւոյ , ծեաւ .
 Ծարաւ , լոյ , լով .
 Ծարաւի , լոյ , լեաց .
 Կորով , վոյ , վով .
 Կորովի , վոյ , վեաց .
 Կենդան .
 Կենդանի , նւոյ , նեաւ .

Երկաթ . տէմիր :
 Երկրթէ :
 Խնձոր . էլմա :
 Խնձորի ծառ :
 Գործք :
 Գործք ընելու կամ բանելու գործիք :
 Ծարաւ :
 Ծարաւ ունեցող :
 Ուժ :
 Ուժով , կարիճ :
 Կենդանութի . կենդանի :
 Կենդանութի ունեցող , կենդանի :

Ի Լ :

Կաթ , թի , թիւ . }
 Կաթիլ , կաթոյ , լով . }

Կաթիլ . տամլա :

Անարդ, դի, դիւ . }
անարդիւ . }

անձեւ, անշնորք, խիստ մեծ :

ԻՎ :

Պարս, սից, սիւք .
պարսիկ, սկի, սկաւ .
Հինգոս, սի, սիւ .
հնդիկ, կի, կաւ .

Ոստան, նի, նիւ .
ոստանիկ .
Բուն, բնի, բնիւ .
բնիկ, բնկի .
Գուհ, հի, հաւ .
գուհիկ, հկի, հկաւ .

Մարտ, տի, տիւ .
մարտիկ, տկի, տկաւ .
Խաղամ, ղացի, ղա .

պարսկաստան, պարսից աշխարհը :
պարսից աշխրջքէն . խղճըլպաշ :
ինգոս գետը :
հինտիստանցի, ինգոս գետին քովը բը-
նակօղ :
արքունիք, թագաւորի ցեղ, պալատ :
Թագաւորի ցեղէ, պալատը բնակօղ :
բունը . բնութի . ցեղ . իր երկիրը :
բուն երկրորցի . հօրենական :
փողոց . սօխախ :
փողոցները պրտըտօղ . ցած աստիճանի
մարդ :
պատերազմ . ճէնկ :
պատերազմօղ . ճէնկճի :
խաղալ . օյնամար :

խաղալիկ , ըկի , ըկաւ .
 Առնում , առի , առ .
 անառիկ .
 Մանուկ , մանկան , կամբ .
 մանկիկ .
 Պարտէզ , տիզի , տիզաւ .
 պարտիզիկ , տիզկան , կամբ .
 Ոսկեղէն , զինի , նաւ .
 ոսկեզինիկ .
 Լոյս , լուսոյ , սով .
 լուսիկ , լուսկան .
 Ընկենում , ընկեցի , ընկեա .
 ընկեցիկ , ցկի , ցկաւ .

խաղալու բան . օյունճախ :
 առնել , ձեռք ձգել :
 որ չառնըիր , չառնըւելու :
 տղայ :
 պզտի տղայ :
 պարտէզ . պախճայ :
 պզտի պարտէզ :
 ոսկիէ :
 ոսկիէ շինած աղւոր բանիկ մը :
 լուս :
 պզտիկ լուս . աղւորիկ լուս :
 ձգել :
 մէկ գի ձգած . ինկած :

ԻՃ . ԻԶ :

Բրեմ , բրեցի , բրեա .
 Բրիչ , բրչի , չաւ .
 Բնակեմ , կեցի , կեա .
 բնակիչ , կչի , կչաւ .

փորել :
 փորելու գործիք , թի :
 բնակիլ , տեղ մը կենալ :
 տեղ մը կեցող , բնակող :

Ուտեմ, կերայ, կեր .

ուտիճ, ուտճի, ճաւ .

Պատաղիմ, դեցայ, դեաց .

պատաղիճ, դճի, դճաւ .

ուտել :

ցեց . ուտող :

պըլլըլիլ . բանի մը հետ ըլլալ :

պըլլըլօղ . բաղեղ . ստամաշքիս :

Ին :

Առաւօտ, տու, տուց .

առաւօտին, ւօտնոյ, նով .

Խաւար, ըի, ըաւ .

խաւարին .

Աջ, աջոյ, ջով .

աջին .

Արտաքս .

արտաքին, քնոյ, նով .

Ջերմ, մի, մաւ .

ջերմին .

առատու :

առտըւան :

մուլթ :

մուլթ ունեցող :

աջ ձեռք, աջ կողմը :

աջ կողմինը :

դուրս :

դուրսինը :

տաք :

տաքուլթի ունեցող :

ԻՐ :

Յառնեմ, յարեայ, արի՛ .

անյարիր .

Երկու, կուց, կուք .

Երկիր . երիր . չորիր .

Ելել, կայնիլ . ողջըննալ :

որ չիկրնար ելել, կայնիր . չողջըննալու :

Երկուք :

Երկրորդ . երրորդ . չորրորդ :

ԻԻՆ . ՈԻՄՆ :

Ազատ, տի, տաւ .

ազատութի, թէ, թէ .

Գոչեմ, չեցի, չեա՛ .

գոչիւն . գոչումն, չման, չմամբ .

Ծափեմ, փեցի, փեա՛ .

ծափիւն . ծափումն, փման, փմամբ .

ազատ, կապ չունեցող . մենծ ցեղէ :

ազատ ըլլալը :

կանչել, պօռալ :

կանչել, պօռալու ձան :

ձեռք ձեռքի զարնել, ծափ զարնել :

ծափ զարնելը :

ԼԻ :

Ճեմիմ, մեցայ, մեայ .

ճեմելի, լւոյ, լեաւ .

քալել, թուռ գալ :

թուռ գալու տեղ :

Չուարճանամ, ճացայ, ճացիր .
 զուարճալի, լոյ, լեաւ .

ուրախ զըւարթ ըլլալ . ասորժիլ :
 ուրախանալու ասորժեւու բան :

ԿԱՆ :

Պղատոն, նի, նիւ .
 պղատոնական, նի, նաւ .
 Հոգի, հոգւոյ, ւով .
 հոգեկան, նի, նաւ .
 Շէն, շինի, շինիւ .
 շինական, նի, նաւ .
 Գոյժ, գուժի, ժիւ .
 գուժեկան, նի, նաւ .
 Վաճառեմ, ուեցի, ուեա .
 վաճառական, նի, նաւ .
 Եղծանիմ, եղծայ, եղծիր .
 եղծական, նի, նաւ .
 Բան, նի, նիւ .
 բանական, նի, նաւ .
 Թշուառ, ուի, ուաւ .
 թշուառական, նի, նաւ . }

Հոռմըներուն հին երևելի փիլիսոփան :
 պղատոնի վերաբերեալ, անոր վայել բան :
 Հոգի :
 հոգւունը . հոգւոյ վերաբերեալ :
 գեղ :
 գեղացի, գեղի վերաբերեալ :
 գէշ լուր :
 գէշ լուր բերօղ :
 ծախել, առուտուր ընել :
 առուտուր ընօղ :
 աւրըւիլ, անցնիլ :
 աւրըւելու, անցաւոր :
 խօսք, խեղք :
 խօսքով եղած բան . խեղք ունեցօղ :
 ողորմելի . գժբաղդ :

Գրաւ , լի , լիւ . }
 դրաւական , նի , նաւ . }

| խոստամուկնքի նշան . ըէհին . պէս :

Կ Ե Ր :

Աղօթք , ղօթից , թիւք .
 աղօթիկեր , ըի , ըաւ .
 Համոզեմ , զեցի , զեւ .
 Համոզակեր , կերի , ըաւ .
 Պահեմ , հեցի , հեւ .
 պահակեր , ըի , ըաւ .
 Խահ , հի , հիւ .
 խահակեր , ըի , ըաւ .

| աղօթք , աղաչանք :
 աղօթք ընօղ , աղաչօղ :
 Հաւանեցրնել :
 Հաւանեցրնօղ :
 պահպանութի ընել :
 պահապան . պէքձի :
 եփած կերակուր :
 կերակուր եփօղ . աշձի :

Կ Է Ն :

Ծակոտ , տի , տիւ .
 ծակոտկէն .

| ծակ ունեցօղ :
 շատ ծակեր ունեցօղ :

ԿԻ . ԿԻՆ :

Նախ .

նախկին . նախկին .

Երեք , երկու , երեք .

երեքկին .

չորեքկին .

առաջ :

առաջին . առաջուց :

իրեք :

իրեք հեղ . իրեք կուղ (խաթ :

չորս հեղ . չորս կուղ :

ԿՈՏ . ԿՈՒ :

Բաջադեմ , դեցի , դեմ .

բաջադկոտ , տի , տալ .

Յաջադեմ , դեցի , դեմ .

յաջադկոտ , կոտի , տալ .

Յասնուլ , ցասեայ , ցասիր .

ցասկոտ , տի , տալ .

Ոյժ , ուժոյ , ժով .

հուժկու .

Յաղթ , թի , թիւ .

յաղթկու .

ափեղջրինեղ խօսիլ :

ափեղջրինեղ խօսող , շատախօս :

նախանձիլ , աչք զարնել :

խիստ նախանձոտ :

սրդողիլ :

բարկացող :

ուժ , զօրուժի :

խիստ ուժով :

մենծ , ուժով :

վրայ ելլող , տակ առնող :

ԾԱՆ :

Գինի , գինեղ , ւով .
 գինէճան , նի , նաւ .
 Դաւ , ւոյ , ւով .
 դաւաճան , նի , նաւ .
 Խրախ . Խրախունք .
 Խրախճան , նի , նաւ .

գինի :
 գինով , հարբեցող :
 նէնդուծի , մատնուծի , խարդախուծի :
 նէնդաւոր , մատնիչ :
 ուրախ . ուրախուծի :
 ուրախուէ սեղան . խընտումի ժողովք :

ՆԱԿ :

Խոտոր , ըի , ըիւ .
 Խոտորնակ , կի , կաւ .
 Շուրջ .
 շրջանակ , կի , կաւ .
 Մրցիմ , մրցեցայ , մրցիր .
 մրցանակ , կի , կաւ .
 Յաղթեմ , թեցի , թեա .
 յաղթանակ , կի , կաւ .

ծուռ , մոլոր :
 ծուռուծի ունեցող , եամբուրի :
 չորս գին . էթրաֆը :
 չորս գին բռնող . չեմպեր :
 կըուիլ :
 կըուի նշան :
 վրայ ելլել , յաղթել :
 յաղթելու նշան :

ՆԻ :

Հայր հօր , հարբ .

հայրենի , նւոյ , նեաւ .

Մասն , տին , տամբ .

մատանի , նւոյ , նեաւ .

Քաղցր , քաղցու .

քաղցուէնի կամ քաղցրաւենի , նւոյ ,
նեաւ .

Ուլ , լի , լիւ .

ուլենի , նւոյ , նեաւ .

Լեզու , զուի , զուաւ .

լեզուանի , նւոյ , նւով .

Ամսուն , մարան .

ամարանի , նւոյ , նւով :

Հայր , ծնող :

հօրենական :

մատ :

մատնի :

անուշ :

անուշեղէն . ընչէլ :

այծու ձադ :

ուլի մորթ :

լեզու . տիլ :

լեզուին տըւող , շատղըուց :

ամսու :

ամսուան տունը :

ՆՈՅ . ՈՅ :

Դպիր , պրի , պրաւ .

գպրոց . գպրանոց , ցի , ցաւ .

գրագիր , կարգացող , գրոց աշխերոս :

գպրատուն :

Հիւր , բոյ , բով .

Հիւրոց . Հիւրանոց , ցի , ցաւ .

Թեկն , Թիկան , կամբ .

Թիկնոց . Թիկանոց , ցի , ցաւ .

Բոյր .

բուրանոց , ցի , ցաւ .

Գլուխ , գլխոյ , խով .

գլխանոց , ցի , ցաւ .

Հիւր , օտարական . միսաֆիր :

Հիւրերու տեղ , միսաֆիրներու տեղ :

կռնակ :

վերարկու . ճիւղակ :

Հոտ :

անուշ հոտ հանելու աման . պուհուր .

տան :

գլուխ :

գլխի ծածկոց , սաղաւարտ :

ՀԻ :

Բոլոր , բի , բիւ .

բոլորչի , շոյ , շուով .

Լայն , լայնի , նիւ .

լայնչի , շոյ , շուով .

ամմեն . կլոր :

կլորու թի ունեցող , կլոր ձևով :

լան :

լանու թի ունեցող , լան ձևով :

ՈՂ :

Աջ , աջոյ , աջով .

աջող , ղի , ղիւ .

աջ ձեռք , աջ կողմ :

յարմար , ճարակիկ , յաջող :

Խանձ , ձի , ձիւ .
խանձող , ողի , զաւ .

լուցկիք . որսալու կեր :
կէսը էրած փատ . լաւա :

ՈՅ :

Հաճ .
Հաճոյ , յի , յիւ .
Յարդ , յարդի , դիւ .
յարդոյ , յի , յիւ .
Պէտք .
պիտոյ , յի , յիւ .

դոհ . ուրախ :
դոհ ըլլալու , ախորժեւու , ուղած բանը :
աժէք , պատիւ :
աժէք ունեցող . պատուելի :
պէտք եղած բան :
Հարկաւոր բան :

ՈՅԹ . ՈԻԹԻԻՆ . ՈԻՆԴ . ՈԻՐԴ :

Աւադ , դի , դաւ .
աւադոյթ , ութի , ութիւ . }
աւադութի , թէ , թէ . }
Երևիմ , ւեցայ , ւեաց .
երևոյթ , ութի , թիւ . }
երևութի , թէ , թէ . }

մենծ :
մենծութի :
երևնալ :
տեսք . երևնալը :

Չանձրանամ, բացայ, բացիր .

ձանձրոյթ, ութի, թիւ . }

ձանձրութի, թէ, թիւ . }

Սովոր, ըի, ըիւ .

սովորոյթ, բութի, թիւ . }

սովորութի, թէ, թիւ . }

Մնանիմ, մնայ, մնիր .

մնունդ, մնդեան, դեամբ .

Սերիմ, բեցայ, բեաց .

սերունդ, ընդեան, դեամբ .

Խառնեմ, նեցի, նեա .

խառնուրդ .

Արձակեմ, կեցի, կեա .

արձակուրդ .

Յագենամ, գեցայ, գիր .

յագուրդ .

ձանձրանալ, սիրտը նեղիլ :

ձանձրանալը, սիրտը նեղանալ :

սոված . հասարակ :

սոված ըլլալը, սովորութի :

մնանիլ, ապրիլ :

մնանիլը :

առաջ դալ, ըլլալ :

առաջ դալը, ըլլալը :

խառնել, մէկ մէկու քով դնել :

խառնելը, մէկ մէկու հետ դնելը կամ

դրած բանը :

արձրկել . խրկել :

արձրկելը . խրկելը :

կշտանամ :

կշտանալը :

Սկունդ , սկընդի , դիւ .

սկնդուկ , սկնդկի , կաւ .

Ճնճուկ .

Ճնճղուկ , ճնճղկի , կաւ .

Այր , առն , արամբ .

այրուկ .

Երկիւղ , ղի , ղիւ .

երկեղուկ .

Հնորհք , Հնորհաց , Հնորհօք .

Հնորհուկ .

Նախանձ , ձու .

նախանձուկ .

Պար , ու , ուց .

պարոյի , բուկի , կաւ .

Խարեմ , բեցի , բեւ .

խարոյի , բուկի , կաւ .

շուն :

շան լակոտ . սղտի շուն :

Թռչուն :

սղտի Թռչուն :

Էրիկ մարդ :

կարճ մարդ , խեղճ մարդ :

վախ :

քիչ վախ :

Հնորք , պարդու , ընծայ :

սղտի Հնորք մը . խաթեր հմր ըրած բան :

Նախանձ :

Թեթև Նախանձ :

պար , պտոյաք , բոլորալք :

Հարցական կլօր նշանք :

Էրեւ , տալեւ :

վառած փայտ , կրակ :

ՈՅՆ :

Ողջ, ջոյ, ջով .
ողջոյն .Հաղ .
միահաղոյն .Մեղ . Ձեղ .
մեղոյն . ձեղոյն .կենդանի . բոլոր :
ողջ ողջ . բոլորը մեկէն :
հեղ :
մեկէն , միատեղ :
մեղի . ձեղի :
ինքիրեննուս . ինքիրեննուգ :

ՈՒՑ . ՈՅՑ :

Զայրանամ, բացայ, բացիր .
զայրուց .Այտնում, այտեայ, այտիր .
այտոյց .Ուռնում, ուռեայ, ուռիր .
ուռոյց .սրդողիլ . սաստկանալ :
սրդողիլը , սաստկանալը , կատղիլը :
ուռիլ :
ուռեցք . ուռիլը :
ուռիլ , բարձրնալ :
ուռեցք , ուռիլը :

ՈՏ . ՈՏԻ . ՈՒՏ :

Կասկած , ծի , ծիւ .

կասկածոտ , ծոտի , տիւ .

Ձէթ , ձիթոյ , թով .

ձիթոտ , տի , տիւ .

Մացառ , ցառի , ռիւ .

մացառուտ .

Ապառաժ , ժի , ժիւ .

ապառաժուտ .

Խաղաղ , ղի , ղիւ .

խաղաղուտ .

Տիւմ , աղմի , միւ .

տղմուտ .

Ծարաւ ,ւոյ ,ւով .

ծարաւուտ .

Ջաղիր .

ղաղրոտի , տւոյ , տւով .

Մեռեալ , մեռելոյ , լով .

կասկած , վախ :

կասկած ունեցող . վախկոտ :

ձէթ . ղէյթին եաղի :

ձէթով սլըշտըկած , եղոտ :

փուշեր , մանտրը ծառեր . չալը չըռփը :

փուշեր մանտր ծառեր եղած տեղ :

քար , կարծր քար :

ուր որ շատ քարեր կայ , քարոտ :

հանգիստ , հանգարտ :

խիստ հանգարտ , բոլորովին հանգիստ :

յեխ . չամուր :

յեխոտ :

ծարաւ :

խիստ չոր , բոլորովին ցամքած :

աղտոտ :

խիստ աղտոտ :

մեռած . դի , մեռել :

մեռեւորտի , լոտոյ , ւով .

Սին .

անոտի , տւոյ , տւով .

Հին , հնոյ , հնով .

հնոտի , տւոյ , տւով .

մեռնելու , մեռած , հոտած :

սպարապ :

բոլորովին սպարապ , սպասարապ :

հին , հինցած :

հինուսին , խիստ հին :

ՈՐԴ :

Կշու , կշւոյ , կշւով .

կշւորդ , դի , դաւ .

Այդի , գւոյ , գւով .

այգորդ , դի , դաւ .

Անդեայ , գէոյ , գէով .

անդէորդ , դի , դաւ .

Սայլ , լի , լիւ .

սայլորդ , դի , դաւ .

Յանց , ցի , ցիւ .

ցանցորդ , դի , դաւ .

Աւելի , լւոյ , լեւաւ .

աւելորդ , դի , դաւ .

չափ , ծանրուծի :

կշեւք . թերաղի :

այգի , որթ , էգի . առնա :

մշակ , այգէգործ . սլաղճի :

ոչխարներ :

ոչխարներու պահապան , հովիւ :

կաւք . առապայ :

սայլ . քշող . առապաճի :

ցանց . աղ , թու :

ցանց ձգող , ձկնորս :

էւելորդ :

Ուղիղ, ուղիւղ, ղով. }
 ուղղորդ, գի, գաւ. }
 Կից. }
 կցորդ, գի, գաւ. }

շիտակ, արդար :

մէկ տեղ կպած, մէկզմէկու մօտ :

Ո 8 :

Վարեմ, բեցի, բեւ. }
 վարոց, ցի, ցաւ. }
 Հօտեմ, տեցի, տեւ. }
 հօտոց, ցի, ցաւ. }
 Խաիր, խարոյ, բով. }
 խարոց, ցի, ցաւ. }

քշէլ, հրէլ :

քշէլու գործիք, խթելու փատ :

աւելորդ ճիւղերը կտրտել :

Հօտելու գործիք :

բաժանում, տարբերութի :

երկու բանը մէկզմէկէ բաժնօղ միջոցը :

Ո Ի :

Ըմպեմ, արբի, արբ. }
 ըմպու կամ արբու, արբուի, արբուաւ. }
 Երկրպագեմ, գեցի, գեւ. }
 երկրպագու, գուի, գուաւ. }

խմել :

խմօղ :

չօքիլ, գետինը սլաղնել :

գետինը սլաղնօղ, սլաղտօղ :

Առարկեմ, կեցի, կեա՛ .
 առարկու, կուի, կուաւ .
 Արգասիք, սեաց, սեօք .
 արգասու, սուի, սուաւ .
 Քաղցր, քաղցու .
 քաղցու, ցուի, ցուաւ .
 Հատանեմ, հատի, հատ .
 հատու .
 Ազդեմ, դեցի, դեա՛ .
 ազդու .

առջևը դնել, դէմ դնել :
 դէմ դնող, պնդող :
 բերք, պտուղ, արդիւնք :
 պտուղ ընող, շահաւոր :
 անուշ :
 անուշուժի ունեցող, շիրա :
 կտրել :
 կտրուկ . քէսկին :
 իմացընել, նշան տալ :
 ուժով, կտրուկ :

ՈՒՎ :

Գիւղ, գեղջ, գիւղիւ .
 գեղջուկ, գեղջկի, կաւ .
 Յեղյեղեմ, յեղյեղեցի, ղեա՛ .
 յեղյեղուկ .
 Վաղվաղեմ, ղեցի, ղեա՛ .
 վաղվաղուկ .

գեղ :
 գեղացի :
 փոխաբերել, շուտ շուտ դարձրնել :
 խիստ փոփոխական :
 փութալ, շուտ ընել :
 խիստ շուտ ընող :

ՈՒՀԻ :

Քուրմ, քրմի, քրմու.

քրմուհի, ուհույ, ուհեալ.

Մարգարէ, բէի, բէիւ.

մարգարէուհի, հույ, հեալ.

Քահանայ, յի, յիւ.

քահանայուհի, հույ, հեալ.

Ած, աստուածուհի, հույ, հեալ :

Արքայ, յի, յիւ.

արքայուհի, հույ, հեալ.

Տէր, տեառն, տերամբ.

տիրուհի, հույ, հեալ.

Վկայ, յի, յիւ.

վկայուհի, հույ, հեալ.

Աբբայ, յի, յիւ.

աբբասուհի, հույ, հեալ.

Սարկաւադ, դի, դալ.

կուռքի քահանայ :

կնիկ քուրմ, քուրմի կնիկը :

գուշակուծի ընօղ, ըլլալիք գիտցող :

մարգարէի կնիկ, կնիկ մարգարէ :

քահանայ :

երիցկին, կնիկ քահանայ :

կին չաստուած :

Թագաւոր :

կին Թագաւոր, Թագաւորի կնիկ :

տէր :

տիկին. խաթուն :

մարտիրոս :

կին մարտիրոս :

վանքի հայր :

վանքի մայր, մեծ մարապետ :

քահանայէ վար աստիճան պաշտօն ունեցող :

սարկաւադուհի, հւոյ, հեաւ .
 Խմաստուն, տնոյ, տնով .
 Խմաստունի, հւոյ, հեաւ .

կնիկ սարկաւադ կամ մեծաւոր :
 խելք ունեցող, գիտուն :
 խելք ունեցող կնիկ, գիտուն կնիկ :

ՈՒՆԻ :

Պահլաւ, ի .
 պաշտօնունի, նւոյ .
 Տէր, տեառն, տերամբ .
 տէրունի, նւոյ, նւով .
 Գողանամ, գողացայ, գողացիր .
 գողունի, նւոյ, նւով .
 Ծեր, րոյ . ծերունի, ծերունւոյ .

Պա Գրիգոր լուսաւորչին ցեղը :
 Պաշտաւ ցեղէն եղողը :
 տէր . սահապ :
 տիրոջ վերաբերեալ :
 գողնալ :
 գողցած բան :
 ծեր մարդ կամ լեռ :

ՈՒՁ կամ ՈՒՆՁ :

Անտէր . անտէրունչ .
 Վայել . վայելուչ .
 Թաթաւ . թաթաւուչ .

տէր չունեցող, երեսի վրայ մնացած :
 վայելելու բան, շնորքով :
 թաթխըւած, չորս գին առած :

ՈՒՍՏ :

Ապրիմ, բեցայ, բեաց .
ապրուստ .

Կորնչիմ, կորեայ, կորլի, .
կորուստ, ըստեան, տեամբ .

Թագչիմ, Թագեայ, գիր .
Թագուստ, գըստեան, տեամբ .

խալըսիլ, ապրիլ, կենդանի մնալ :

խալըսիլը, ապրիլը, ուտելիք :

կորսըսիլ :

կորսըսիլը :

փախչիլ, ծածկըսիլ :

սլահըսելու տեղ, սլահելու բան, ծա-
ծուկ բան :

ՊԱՆ :

Սրունք, սրունից .
սունապան, նի, նաւ .

Դուռն, գրան, գրամբ .
գունապան, նի, նաւ .

ծունկէն վարի ոսկորները :

սրունքները ծածկող զրահը :

դուռ :

դուռի սլահապան :

Պ ԱՏԻԿ :

կրկին , կնոյ , կնով .
 կրկնապատիկ , պատկի , կաւ . }
 երկպատիկ
 Բազում , բազմի , մաւ .
 բազմապատիկ , տկի , տկաւ .

երկու . նորէն :

երկու հեղ էւելի :

շատ :

շատ էւելի :

ՍՏԱն :

Ծառ , ռոյ , ռով .
 ծառաստան , նի , նաւ .
 Բոյր .
 բուրաստան , նի , նաւ .
 Անդ , դոյ , դով .
 անդաստան , նի , նաւ .
 Հայ , հայոյ , հայով .
 հայաստան , նի , նիւ .

ծառ . աղաճ :

ծառերու տեղ , շատ ծառեր . աղաճըք :

անուշ հոտ :

անուշ հոտերու տեղ , պարտէզ , ծաղկոց :

արտ . Թառլայ :

արտեր :

մեր ազգէն :

հայերու տեղը՝ աշխարհքը , հայերու բազմութի :

ՏԱԿ :

Յիշեմ, շէցի, յիշեա՛.
 յիշատակ, տակի, տակաւ.
 Գումար, գումարտակ, կի, կաւ.

յիշել, միտք պահել :
 յիշելը, յիշելու նշան :
 Ժողովք, շատուոր :

ՐԱՆ :

Նուագ, գի, գաւ.
 նուագարան, նի, նաւ.
 Բանամ, բացի, բաց.
 բացարան, նի, նաւ.
 Քաւեմ, ւեցի, ւեա՛.
 քաւարան, նի, նաւ.
 Վարժք, ժից, ժիւք.
 վարժարան, նի, նաւ.
 Հարսն, հարսին, սամբ.
 հարսնարան, նի, նիւ.
 Կերպ, կերպարան, նի, նաւ.

երգ :
 երգելու՝ չալելու գործիք . սաղ :
 բանալ :
 բացող, բալլիք :
 սրբել, մաքրել :
 մաքրող, մաքրուելու տեղ :
 կրթութիւն, ուսում :
 սորվելու տեղ, դպրատուն :
 հարս . կէլին :
 հարսի տեղ :
 գէմք, տեսք :

ԲԻՄ :

Հաւատք , տոյ , տուլք .
 Հաւատարիմ , տարմի , մաւ .
 Միտք , մտաց , մտօք .
 մտերիմ , մտերմի , մաւ .
 Ոխ , ոխոյ , ոխուլ .
 ոխերիմ , երմի , երմաւ .

Հաւատք :
 Հաւատք ունեցօլ :
 միտք :
 մէկ սիրտ մէկ հոգի , խիստ բարեկամ :
 քէն . խարէզ :
 ոխ պահօլ , թշնամի :

ԲՈՐԴ :

Երկու . երկրորդ , դի , դաւ .
 Հարիւր . հարիւրորդ . հարիւրերորդ .

երկրորդ . իքննճի :
 հարիւրերորդ , եիւզիւննճի :

ՏԻ :

Աղէքսանդրիա , խոյ .
 աղէքսանդրացի , ցւոյ , ցւուլ :
 Սաբէլ , բէլի , իւ .

Աղէքսանդրի Եդիստոս շինած քաղաքը :
 Աղէքսանդրիա քաղքէն :
 Սաբէլ հերեաիկոսը՝ որ նր երրորդու թի

տաբէլացի , ցւոյ , ցւով .
Այր , առն , արամբ .
առնացի , ցւոյ , ցւով .
Քաղաք , քի , քաւ .
քաղաքացի , ցւոյ , ցեաւ .

Մահ , հու , հուամբ .
մահացու կամ մահկանացու , ցուի ,
ցուաւ .
Ապականիմ , նեցայ , նեաց .
ապականացու , ցուի , ցուաւ .
Մարտ , տի , տիւ .
մարտացու , ցուի , ցուաւ .

ուրացաւ :

Սաբեղին հետեօլ :

Էրիկ մարդ :

Էրիկ մարդու , էրիկ մարդու պէս :

քաղաք . շէհիր :

քաղքըցի :

ՅՈՒ :

մահ :

մեռնելու :

աւրըւիլ , փրտտիլ :

աւրըւելու , փրտտելու :

պատերազմ :

պատերազմի վերաբերեալ :

ԻԷՏ :

Հաց , ցի , ցիւ .

Հացաւէտ .

Գինի , նւոյ , նւով կամ նեաւ .

գինեւէտ կամ գինաւէտ .

Այգի , գւոյ , գւով .

այգաւէտ .

Երանի .

երանաւէտ .

Հաց :

Հատ հաց կամ ցորեն բերօղ :

գինի :

Հատ գինի բերօղ :

այգի , որթ :

Հատ որթ կամ այգի եղած տեղ :

երնէկ :

Հատ երջանիկ :

ԻՈՐ :

Ալիք , ալեաց , ալեօք .

ալեւոր , ըի , ըաւ .

Թեւ , թեոյ , թեով .

թեաւոր , ըի , ըաւ .

Մարմին , մարմնոյ , նով .

մարմնաւոր , ըի , ըաւ .

Ծովու ալիք , ճերմակ մորուք :

ճերմակ մորուք ունեցող :

թեւ , թէպուր :

թեւ ունեցող , թէպուր ունեցող , թռչուն :

մարմին :

մարմին ունեցող , մարմնոյ վերաբերեալ :

Աղաչանք , չանայ , նօք .

աղաչաւոր . աղօթաւոր , բի , բաւ .

Սուգ , սգոյ , սգով .

սգաւոր , բի , բաւ .

Ջուր , ջրոյ , ջրով .

ջրաւոր , բի , բաւ .

Պատիժ , տժոյ , տժով .

պատժաւոր , բի , բաւ .

աղաչանք , խնդրուածք :

աղաչող , խնդրող , աղօթք ընող :

սուգ , լաց , ողբ , տրամուծի :

սուգի մէջ եղող , տրաում :

ջուր :

ջուր բերող :

պատիժ :

պատժի արժանի :

Օն :

Չգամ , զգացի , զգա՛ .

զգօն , նի , նիւ .

Կտրեմ , կտրեցի , բեա՛ .

կտրօն , նի , նիւ .

Պաշտեմ , տեցի , տեա՛ .

պաշտօն .

Լամ , լացի , լաց՛ .

լալօնք , նից .

Գողանամ , զացայ , զացիր .

գողօն , նի , նիւ .

զգալ , խմանալ :

զգացում ունեցող , հանգարտ , խելացի :

կտրել :

կտրւած փատ :

պաշտել , ծառայութի ընել :

պաշտելը , ծառայութի :

լալ :

լալը , ողբ :

գողնալ :

գողըլած բանը , գողութի :

Կարճ, ճոյ, ճով .

կարճառօտ , տի , տիւ .

Ճանաչեմ, ծանեայ , ծանիր .

ծանօթ , թի , թիւ .

Կարիք , կարեաց , բեօք .

կարօտ , բօտի , տիւ .

կարճ . քրատա :

կարճ , համառօտ :

Ճանչնալ :

Ճանչևորութի ունեցող . յայտնի :

Հարկաւորութի , պէտք , ողորմելութի :

կարիք ունեցող , պէտք ունեցող , ողորմելի :

Բաղադրեալ բառերուն շրայ :

Ասոնք ածանցական բառերէն անով կըտարբերին որ , մասնիկները իրենց սկիզբը կառնեն . ինչպէս առ ետևի դրած բառերս սերտելով կըսորվիս :

Ա՛ մասնիկը թէ՛ ձայնաւորով և թէ՛ բաղաձայնով սկսած անուններուն առջևը կըդրուի , տեղ տեղ նուն կըփոխվի մեն կըլայ , խիստ քիչ տեղ ալ մինակ այդ կըդրուի :

Արատ , տի , տիւ .

անարատ , տի , տիւ .

բիծ , աղտ . զերբէ , լէբէ :

առանց աղտի , զերբէսիդ :

Ամօթ , թոյ , թուլ .

անամօթ , թի , թիւ .

Մխաբ , մտաց , մտօք .

անմխտ , մտի , տաց .

Բիծ , բծի , բծիւ կամ ծաւ .

անբիծ , բծի , ծաւ .

Բաւ .

ամբաւ , լի , լիւ .

Ծուխ , ծխոյ , ծխով .

ածուխ , ածխոյ , խով .

Կամայ , յի , յից .

ակամայ , յի , յից .

Գիտութի , թէ , թէ .

անգիտութի , թէ , թէ .

անգիտութի , թէ , թէ .

անանգիտութի , թէ , թէ .

անանգաշտութի , թէ , թէ .

Տեղի տամ , ետու , տուր .

անտեղիտալի .

ամօթ , ամբնալը , երեսի ջուր :

երեսի ջուր չունեցող , ամօթ չունեցող :

մխաբ , խեղք :

խեղք չունող , խենթ :

Բիծ , արատ :

բիծ չունեցող . լէքէսիլ :

ծայր , ճոթ , չափ :

ծար ճոթ չունեցող , չափէ դուրս :

մուխ . թիւթիւն :

դործելի . քէօմիւր :

կամաւոր , ուղեւոր եղած :

չուղեւոր եղած :

գիտնալը , ճանչնալը :

չիգիտնալը , չիճանչնալը :

անգիտնալը՝ ճանչնալը :

անգիտնալը :

անգաշտելը :

տեղիք տալ , գէմ չիկենալ :

ուրիշ տեղիք չիտընող , գէմ կեցող :

Տ. աս տառը նոյն վերի նշանակութիւնը՝ բաղաձայնով սկսած բառերուն վրայ մինակ կը գրուի :

Գեղ, գեղոյ, զով.

տգեղ, զի, զաւ.

Կար, ըի.

տկար, ըի, բաւ.

Քուն, քնոյ, քնով.

տքուն.

Ձև, ձևոյ, ձևով.

տձև.

Գէտ, գիտի, տաւ.

տգէտ, տի, տաւ.

չնորք, գեղեցկութի :

անչնորք :

կարողութի, ուժ :

անկարող, վատուժ :

քուն :

արթուն կեցող, չիքնացող :

ձև. տիչիւմ :

ձև չունեցող, անչնորք :

գիտուն, տեղեակ :

բան չիգիտցող, տեղեկութի չունեցող :

Չ. աս տառը, տեղ տեղ ալ ամբողջ ոչը, [ե բաղաձայնով և [ե ձայնաւորով սկսած բառերուն առջև կը գրուի նոյն վերի նշանակութիւնը :

Ազգ, աղգի, գաւ.

չազգ, չաղգի, գաւ.

ազգ. միլէթ :

յած աղգ, ազգ չիտեպւելու ժողովուրդ :

Հաւատալի, լույ, լեաւ .

ՀՀաւատալի, լույ, լեաւ .

Հանդուրժեմ, ժեցի, ժեւ .

ՀՀանդուրժեմ, ժեցի .

Գոյ, յի, յիւ .

ՀԳոյ, ՀԳոյի, յիւ .

Ինչ, ընչի .

ոչինչ, ոչընչի, ոչընչիւ .

աւտալու բան :

Հաւտալու բան :

Համբերեւ, քաշեւ :

Հիհամբերեւ, Հիկրնալ Համբերեւ :

եղած բան :

Հեղած բան :

բանը, իբ մը :

ոչինչ, Հեղած բան :

Տեղ տեղ Դժ կամ Բժ մասնիկնալ ու բեն տառնալ աս նշանակու[թ]իլ ունին :

Գոհ .

ԳԺԳոհ կամ ԳԺԳոհ, հի, հից .

Կամակ .

ԳԺԿամակ, կի, կից .

Պատեհ, հի, հիւ .

ԳԺպատեհ, հի, հիւ .

Ողջախոհ, հի, հաւ .

Բողջախոհ կամ Բղջախոհ, հի, հաց .

ուրախ, գոհ :

տրտում, գոհ Հեղող :

ուղած բանը :

Հուղած բանը :

Եարմար, վայել . Ճայիլ :

անյարմար, անվայել :

աղէկ մտածող . սլարկեշտ :

անսլարկեշտ, անկարգ :

Ողորդ , քոյ , քով .
բողորդ , քոյ , քով .

աղաչանք , համոզելը :
գանգատ . շէքվայ :

Այս մասնիկն ալ նոյն վերի նշանակութիւն բառերուն առջևը կը կրպչի . բայց բա-
ղաձայնով սկսած ըլլայ բառը նէ՝ մէջը այբ կամ ուրիշ ձայնաւոր կը մըտնայ :

Ժոյժ .

ապաժոյժ .

Երախտիք , տեսց , տեսք .

ապերախտ , տի , տիւ .

Կար , ըի , ըիւ .

ապիկար , ըի , ըաւ .

Նիազ .

ապէնիազ կամ ապենիազ .

Իմանամ , իմացայ , իմա .

ապիմակ , կի , կաւ .

Տոհմ , տոհմի , տոհմաւ .

ապատոհմ , տոհմի , տոհմաւ .

համբերութիւն :

սիրտ չի գիմանալու . անհամբեր :

բարիք , երախտիք , բարերարութիւն :

երախտիք չի ճանչցօղ , անարժանի բարիք
ընդունելու :

ուժ , կարողութիւն :

տկար , ուժ՝ կարողութիւն չունեցօղ :

կարօտութիւն , պէտք . պակաս :

անկարօտ , պէտք չունեցօղ :

իմանալ , զգալ :

անզգամ , ինքնագլուխ :

աղէկ ցեղ , մեծ տուն :

ցած ցեղէն , անարդ. տունէն :

Հոգի, շքոյ, շքով .
 ապաշուք .
 Երասան, նի, նաւ .
 ապերասան, ի, իւ .

պատիւ, փառք .
 պատիւ չունեցօղ, անարգ :
 սանձ, սանձին չըւանը :
 սանձ չունեցօղ, անկարգ, ինքիր գլխուն :

Աս բայասական մասնիկներէն 'ի զատ, հոլովակերտ նախադրութիւններն ալ շատ անգամ բառերուն սկիզբը կը կրպչին, ու նշանակութիւնին կը փոխեն, կամ կը փոխուին : Ինչպէս՝ Ունիմ, ընդունիմ : Տուն, ընտանի : Բերեմ, ըմբերեմ : Գրեմ, տարագրեմ : Ասեմ, բացասեմ : Փակեմ, սլարկակեմ : Յարեմ, շարայարեմ : Դատեմ, բողբոսեմ : Սահմանեմ, արտասահմանեմ : Ածեմ, ներածեմ : Ու ալ ուրիշ ասոնց նման ածանցմունքներ շատ կան, բայց ասոնք բարդ բառերէն ամենեւին չեն տարբերւիր. ուստի մէկը որ մտադրութիւն նախնեաց գիրքերը կը կարդայ, չէ թէ մինակ անոնց նշանակութիւնը կը սորվի, հապա նաեւ ան հարկաւոր բանն ալ որ՝ աս բարդ ու ածանցեալ բառերէն որոնք շնորբով շինած են ու դործածելու կուգան, ու որոնք մինակ ամեն գիրք հասկընալու համար սորվելու է :

Յ Ա Ն Կ

Յառաջաբանական	էջ 3
Համար . Ա . Ան հոլովման փին լրաց' ու եղակի սեռականը ի . ու գործիականը իւ իւրաց	5
Բ	6
Գ . Ան հոլովման փին լրաց' ու եղակի սեռականը ի , ու գործիա- կանը աւ իւրաց	7
Դ . Ան հոլովման փին լրաց' ու եղակի սեռականը ոյ , ու գործիա- կանը ուլ իւրաց	8

էջ	Համար . Ե . Ան հոլովման փին լրաց' ու եղակի սեռականը աոյ , ու գոր- ծիականը եաւ իւրաց	9
9	Ձ . Ան հոլովման փին լրաց' ու եղակի սեռականը ան կամ եան , Բացառականը անէ , կամ եանէ , ու գործիականը ամբ կամ եամբ իւրաց	9
10	Ան հոլովման փին լրաց' ու սե- ռականը ին , Բացառականը անէ , գործիականը ամբ իւրաց	10
	Ի . Ան հոլովման փին լրաց'	

Էջ		Էջ
	որ էլստի սեռականը ու, իսկ յագնա-	4ին Վրայ 16
	իի սեռականը ուց իլլայ 11	Համար . ԺԲ . Մասնական անոանց
	Ան հոլովմանքին Վրայ՝ որ է-	Վրայ 17
	լստի սեռականը ու, իսկ յագնաիի	ԺԳ 18
	սեռականը ունց իլլայ 11	ԺԴ . Հարցական անոաններուն
Համար . Ը . Ան հոլովմանքին Վրայ՝	Վրայ 18	
որ էլստի սեռականը եր, ու Գոր-	ԺԵ . Վերբերական անոաններ-	
ծիականը երբ կամ երաւ իլլայ 12	բան Վրայ 19	
Թ . Առջի անկանոն հոլով-	Հանրական անոաններուն Վրայ 20	
մանքին Վրայ 13	ԺԶ . Թռական անոաններուն	
Երբորդ անկանոն հոլովման-	Վրայ 21	
քին Վրայ 14	ԺԷ . Էական դերանոաններուն	
Ժ . Երբորդ անկանոն հոլով-	Վրայ 21	
մանքին Վրայ 14	ԺԸ . Յոցական դերանոաններ-	
Չորբորդ անկանոն հոլովման-	բան Վրայ 23	
քին Վրայ 15	ԺԹ 23	
ԺԱ . Հինգերորդ անկանոն հո-	Ի 24	
լովմանքին Վրայ 15	ԻԱ . Ստացական դերանոան-	
Վեցերորդ անկանոն հոլովման-	ներան Վրայ 25	

	Էջ
Համար . ԻԲ . Յարաբերական Դերան	
հոանին Վրայ	26
ԻԳ . Բայերունի երայ Իերայ	
Վերջաւորութիւններուն Վրայ	27
ԻԴ	28
ԻԵ	29
ԻԶ . Կրաւորական Բայերունի	
Վրայ	30
ԻԷ . Անբնայն Բայերունի	
Վրայ	31
ԻԸ . Ընդունելութիւններուն	
Վրայ	32
ԻԹ . Հոլովակներու նախադրում	
Բիւններուն Վրայ	33
Լ . Հոլովառում նախադրում	
Բիւններուն Վրայ	35
ԼԱ	36
ԼԲ . Մակբայներուն Վրայ	37
ԼԳ	38

	Էջ
Համար . ԼԴ	39
ԼԵ . Շաղկապներուն Վրայ	41
ԼԶ . Միջարկութիւններուն Վրայ	42
ԼԷ . Բացայայտել և Բա	
ցայայտել	43
Յապկացուցիւ և յապկացու	
ցել	43
Խնդիր անուն	43
ԼԸ . Ածական գոյականի հետ	44
ԼԹ . Միջական անուններուն	
Վրայ	45
Խ . Անուն Բայի	46
ԽԱ . Խնդիր անուններուն	
Վրայ	47
ԽԲ . Բնութիւն	48
ԽԳ . Հոլովներէն դուրս յոգ	
նակներուն Վրայ	49
ԽԴ . Էական Բայերունի Վրայ	51
ԽԵ . Շարատրութիւն գլխա	

աբ իմանաները Դիպելու համար օրի-	
նախեր	52
Համար . ԽԵ	54
ԽԶ	56
Հարատրոմէ վարժելու օրի-	
նախեր	58
Բարդ ու ածանցական Բառե-	

րոն վրայ	92
Ա. Յօդուած . Բարդ Բառերուն	
վրայ	92
Բ. Յօդուած. Ածանցական անոն-	
ներուն վրայ	102
Բաղադրելու Բառերուն վրայ . . .	141

